

**ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΩΝ ΦΥΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ & ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΠΙΟΥ**

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Διερεύνηση των απόψεων του κοινού για τη δημιουργία και σύνθεση μικρού μεγέθους αστικών χώρων πρασίνου - rocket parks

Άννα Α. Τζανέτου

Επιβλέπουσα καθηγήτρια:

Αγγελική Παρασκευοπούλου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια ΓΠΑ

ΑΘΗΝΑ 2024

**ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΩΝ ΦΥΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ & ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ**

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Διερεύνηση των απόψεων του κοινού για τη δημιουργία και σύνθεση μικρού μεγέθους αστικών χώρων πρασίνου - pocket parks

Studying public opinions on the creation and composition of small urban green spaces - pocket parks

Άννα Α. Τζανέτου

Εξεταστική Επιτροπή

Αγγελική Παρασκευοπούλου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια ΓΠΑ (επιβλέπουσα)

Μαρία Παπαφωτίου, Καθηγήτρια ΓΠΑ

Αικατερίνη Γκόλτσιου, Επίκουρη Καθηγήτρια ΓΠΑ

Διερεύνηση των απόψεων του κοινού για τη δημιουργία και σύνθεση μικρού μεγέθους αστικών χώρων πρασίνου – rocket parks

*ΠΜΣ Αρχιτεκτονική Τοπίου
Τμήμα Επιστήμης Φυτικής Παραγωγής
Εργαστήριο Ανθοκομίας & Αρχιτεκτονικής Τοπίου*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας είναι να διερευνηθεί μέσω βιβλιογραφικών πηγών αλλά και πρακτικών μέσων όπως την αρχιτεκτονική τοπίου και ερωτηματολογίων τόσο η ανάγκη για τη δημιουργία μικρού μεγέθους αστικών χώρων πρασίνου – rocket parks στον Αττικό αστικό ιστό όσο και οι σχέσεις αλληλεπίδρασης που δημιουργούνται μεταξύ των χρηστών και της σύνθεσης του χώρου αλλά και τον χρηστών μεταξύ τους. Ξεκινώντας με την ανάλυση και καθορισμό κάποιων βασικών όρων και ορισμών ως θεμέλια για την υλοποίηση της παρούσης εργασίας και ακολουθώντας την μακροχρόνια σχέση μεταξύ αστικοποίησης και ανάπτυξης των αστικών χώρων πρασίνου διαφαίνεται η ολοένα και αυξανόμενη ανάγκη αξιοποίησης του ελάχιστου διαθέσιμου κενού χώρου που παρέχεται από τον πλέον πυκνοκατοικημένο αστικό ιστό και δημιουργίας rocket parks για την εξάπλωση και ενίσχυση του πρασίνου εντός πόλης.

Λαμβάνοντας υπόψιν της ανάγκες των σύγχρονων πολυάσχολων ανθρώπων και τους ταχείς ρυθμούς ζωής των αστικών κέντρων σε συνδυασμό με τις βασικές αρχές σχεδιασμού των ποκετ παρκ, προτείνεται ο σχεδιασμός 3 ποκετ παρκ. Ο πρωταρχικός σχεδιασμός τους στηρίχτηκε σε προδιαγραφές που βασίζονται σε βιβλιογραφικές πηγές, ωστόσο η διαφοροποίηση τους έγινε με βάση διαφορετικούς σκοπούς δημιουργίας και κάλυψης αναγκών (δημιουργία ενός διαμορφωμένου χώρου πολλαπλών χρήσεων, ενός διαμορφωμένου χώρου που προάγει την κοινωνική αλληλεπίδραση και ενός χώρου που προάγει το καλλιτεχνικό ενδιαφέρον). Τέλος έγινε αξιολόγηση των πάρκων μέσω ερωτηματολογίων ως προς τα ποιοτικά τους χαρακτηριστικά, με σκοπό να ερευνηθούν οι προτιμήσεις και απαιτήσεις του κοινού από τους χώρους αυτούς και να προσδιοριστούν τα κοινά γνωρίσματα που καθιστούν θελκτικά, χρηστικά και καλαίσθητα τα rocket parks.

Επιστημονική περιοχή: Αρχιτεκτονική Τοπίου

Λέξεις κλειδιά: αστικοποίηση, αστικό πράσινο, κοινωνική ανάγκη, πάρκο, πάρκο γειτονιάς

Studying public opinions on the creation and composition of small urban green spaces – pocket parks

MSc Landscape Architecture

Department of Crop science

Laboratory of Floriculture & Landscape Architecture

ABSTRACT

The purpose of this master's thesis is to investigate, through literature review but also practical means like landscape design and questionnaires, both the need for the creation of small-sized urban green spaces - pocket parks in the urban fabric of Attica region, as well as the interactions between users and space, but also the users among themselves. Starting with the analysis and definition of some basic terms, as a foundation for the implementation of this work and following the long-term relationship between urbanization and the development of urban green spaces, the ever-increasing need to utilize the minimum available empty space provided by the most densely populated urban tissue and the creation of pocket parks for the spread and strengthening of greenery within the city is demonstrated.

Considering the needs of modern busy people and the fast pace of life in urban centers combined with the basic design principles of pocket parks, the design of 3 pocket parks is proposed. Their primary design was based on specifications set by the existing literature review; however, their differentiation was made based on different aims for development and meeting needs (creating a multi-purpose designed space, a designed space that promotes social interaction and a space that promotes artistic interest). Finally, the parks were evaluated through questionnaires in terms of their qualitative characteristics, with the aim of researching the preferences and demands of the public from these spaces and identifying the common features that make pocket parks attractive, effective, and appealing.

Scientific Area: Landscape Architecture

KEY WORDS: urbanization, urban green, social needs, park, neighborhood park

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για την ολοκλήρωση της παρούσας πτυχιακής μελέτης συνέβαλλαν αρκετοί άνθρωποι, χωρίς την πολύτιμη βοήθεια των οποίων δεν θα μπορούσα να την ολοκληρώσω.

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω την Δρ Αγγελική Παρασκευοπούλου, επιβλέπουσα καθηγήτρια της παρούσας πτυχιακής μελέτης, για την ανάθεση του θέματος, την καθοδήγησή της και βοήθεια που παρείχε στην ολοκλήρωσή της, τόσο στην συγγραφή του θεωρητικού τμήματος όσο και στο σχεδιαστικό κομμάτι με σημαντικές υποδείξεις και προσθήκες.

Επίσης την Δρ. Μαρία Παπαφωτίου, Καθηγήτρια και Διευθύντρια του Εργαστηρίου Ανθοκομίας και Αρχιτεκτονικής Τοπίου του Τμήματος Επιστήμης Φυτικής Παραγωγής του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών και την Δρ. Αικατερίνη Γκόλτσιου, Επίκουρη Καθηγήτρια τόσο για τη συμμετοχή τους στην επιτροπή αξιολόγησης της διπλωματικής μου εργασίας, όσο και για όσα πρόθυμα πρόσφεραν κατά τη διάρκεια των σπουδών μου.

Η προθυμία και υπομονή που έδειξαν ήταν ιδιαίτερα σημαντική ώστε να ολοκληρωθεί η εργασία.

Τέλος, ευχαριστώ θερμά την οικογένεια και τους φίλους για τη στήριξη, την εμπιστοσύνη και την κατανόηση τους όλο αυτό το διάστημα.

Η ευθύνη για την πρωτοτυπία, την προέλευση και τη δομή των πληροφοριών και των στοιχείων που παρουσιάζονται στη πτυχιακή μελέτη, καθώς επίσης για τυχόν λάθη ή παραλείψεις στις πηγές αναφοράς βαρύνει αποκλειστικά το συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών και ειδικότερα του Τμήματος Επιστήμης Φυτικής Παραγωγής.

Με την άδειά μου, η παρούσα εργασία ελέγχθηκε από την Εξεταστική Επιτροπή μέσα από λογισμικό ανίχνευσης λογοκλοπής που διαθέτει το ΓΠΑ και διασταυρώθηκε η εγκυρότητα και η πρωτοτυπία της.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
2. ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΚΑΙ Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΗ	9
2.1 ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ	9
2.2. ΑΣΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ	10
2.2.1. Τα Πρώτα Αστικά Πάρκα	12
2.2.2. Ανάπτυξη Σχέσης Πόλης και Αστικού Πράσινου.....	15
2.3. ΒΙΩΣΙΜΗ ΠΟΛΗ	16
2.3.1. Ανθεκτικότητα στη Βιώσιμη Πόλη.....	18
2.3.2 Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs)	22
3. ΠΑΡΚΑ ΤΣΕΠΗΣ	24
3.1 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΧΡΗΣΗΣ ΠΑΡΚΩΝ ΤΣΕΠΗΣ.....	26
3.2. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΩΝ ROCKET-PARKS.....	28
3.2.1 Αντιλαμβανόμενο Περιβάλλον	28
3.2.2. Φυσικά Στοιχεία	28
3.2.3. Περιβαλλοντικά Οφέλη	30
3.3 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ROCKET-PARKS:.....	31
3.3.1 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης και Rocket-parks.....	31
3.4 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΑΡΚΩΝ ΤΣΕΠΗΣ	32
3.4.1 Τοποθεσία.....	33
3.4.2. Οφέλη	33
3.4.3. Προκλήσεις	33
3.4.4. Αρχιτεκτονική Και Μικροκλίμα	34
3.5 ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ.....	35
3.5.1 Διαθέσιμος χώρος	35
3.5.2. Περιβάλλον	35
3.5.3. Κοινωνία	35
3.5.4. Διαχείριση	36
3.5.5. Βιώσιμες Προτάσεις- Λύσεις	36
3.6. ΠΑΡΚΑ ΤΣΕΠΗΣ ΚΑΙ ΠΤΥΧΕΣ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΙΣΤΟΥ.....	40
3.7. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ.....	42

4. ΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	49
4.1 Η ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	49
4.2 ΤΑ ΡΟΚΕΤ ΠΑΡΚ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ	51
4.2.1 Νομικό Πλαίσιο	52
4.3. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	54
4.4. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ	62
4.4.1 Χρήσεις Γης.....	64
5. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΡΟΚΕΤ ΠΑΡΚ	68
5.1. ΑΞΟΝΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	68
6. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	80
6.1. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	80
6.2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	80
6.2.1 Συγκρότηση Δείγματος.....	81
6.2.2. Περιεχόμενο ερωτηματολογίου.....	81
6.2.3. Συμπλήρωση και μέθοδος επεξεργασίας ερωτηματολογίων	82
7. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	84
7.1. Ανάλυση δεδομένων	84
7.1.1 Προσωπικά στοιχεία	84
7.1.2. Εμπειρία από χώρους πρασίνου	90
7.1.3 Πόκετ Παρκ.....	98
7.1.4 Αξιολόγηση Προτεινόμενων Σχεδίων	99
7. 2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	110
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	114
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	120
ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	120
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	125
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΙΚΟΝΩΝ – ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ	127

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο δημόσιος χώρος, συμπεριλαμβανομένων των χώρων πρασίνου, είναι ιδιαίτερα σημαντικός για την ποιότητα ζωής στην πόλη. Εξετάζοντας την επιρροή του πρασίνου σε σχέση με τα φυσικά, κοινωνικά και οικονομικά αγαθά, είναι φανερό πως συμβάλει στην βελτίωση της ποιότητας του κλίματος, στην ενθάρρυνση κοινωνικής και σωματικής δραστηριότητας αλλά και στην προώθηση της αναψυχής και της ψυχαγωγίας. Ως εκ τούτου, η προστασία των υφιστάμενων χώρων πρασίνου και η περαιτέρω ενίσχυση των δικτύων πρασίνου αποτελεί σημαντικό στοιχείο της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης. Ταυτόχρονα στις μεγάλες πόλεις, στις οποίες κυριαρχεί η οικιστική ανάπτυξη υψηλής πυκνότητας, τίθεται το ζήτημα της διασφάλισης της κατάλληλης διαθεσιμότητας χώρων πρασίνου.

Η ραγδαία αστικοποίηση των τελευταίων ετών, αναμένεται να οδηγήσει σε αρνητικές συνέπειες τόσο σε περιβαλλοντικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο, κυρίως λόγω ψυχολογικού και σωματικού στρες από τους καθημερινούς ρυθμούς της αστικής ζωής σε συνδυασμό με την έλλειψη επαφής με τη φύση σε ένα αστικό περιβάλλον (Cox and Gaston, 2018). Σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη (2014): το 70 % του παγκόσμιου πληθυσμού θα ζει σε αστικές περιοχές μέχρι το 2050. Σήμερα ένας στους δύο ανθρώπους ζει σε πόλεις και ο αριθμός αυτός αναμένεται να αυξηθεί σε δύο στους τρεις τα επόμενα 30 χρόνια (UNFPA, 2011).

Παρά την ενθάρρυνση από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγεία (ΠΟΥ) για αύξηση και ενίσχυση του αστικού πρασίνου, η αύξηση αυτή με μορφή αστικών πάρκων εντός μίας πόλης μπορεί να αποδειχθεί δύσκολο έργο με πολλαπλές προκλήσεις κυρίως λόγω έλλειψης χώρου. Συνεπώς θα ήταν πρακτικό, να συμπεριληφθούν περισσότεροι αλλά μικρότεροι αστικοί χώροι πρασίνου, οι οποίοι θα ενσωματώνονταν στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων (Peschardt et al., 2012).

Σε πολλές αστικές κοινότητες, οι εμπορικές και οικιστικές κατασκευές συνήθως κυριαρχούν στο τοπίο, ενώ ο χώρος πρασίνου για πάρκα και άλλες ψυχαγωγικές εγκαταστάσεις είναι συχνά περιορισμένος. Ως αποτέλεσμα, οι εργαζόμενοι και οι κάτοικοι της άμεσης περιοχής έχουν ελάχιστα μέρη για να συγκεντρωθούν, να χαλαρώσουν ή να απολαύσουν την ύπαιθρο, ενώ καταπατούνται και οι ανάγκες σωματικής άσκησης και αναψυχής. Για να βοηθήσουν στην κάλυψη αυτής της έλλειψης, οι κοινότητες αναζητούν όλο και περισσότερο εγκαταλελειμμένους χώρους και αχρησιμοποίητες περιοχές με σκοπό τη μετατροπή τους σε χώρους πρασίνου.

2. ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΚΑΙ Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΗ

2.1 ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Αστικοποίηση είναι η τάση των ανθρώπων για συγκέντρωση στα αστικά κέντρα και αυτό παρατηρείται σε όλα τα μέρη του κόσμου. Γενικότερα είναι η διαδικασία της αστικής επέκτασης η οποία μεταβάλλει τη σχέση μεταξύ της αναλογίας του πληθυσμού που ζει στην υπαίθρο και αυτού που ζει στην πόλη (Stevenson, 2003). Βέβαια, ο ορισμός αυτός όπως και οι άλλοι εναλλακτικοί ορισμοί που υφίστανται θέτουν το παράλληλο και ουσιώδες ζήτημα σχετικά με την οντολογία και τον καθορισμό της πόλης σε αντιδιαστολή με της υπαίθρου.

Σύμφωνα με την σύγχρονη αστική θεωρία των τριών τελευταίων δεκαετιών έχει παρατηρηθεί ένα μοντέλο, βασικά στοιχεία του οποίου είναι η τάση να εξαλειφθεί η κλασική διχοτομία μεταξύ αστικού και αγροτικού χώρου, και η ενίσχυση της πολυκεντρικότητας των αστικών περιοχών – με την παράλληλη υποχώρηση του κλασικού μοντέλου 'κέντρου-περιφέρειας' (Αναγνώστου, 2010)

Περιαστικοποίηση

Ο σημαντικότερος παράγοντας για την εξασθένηση αυτής της αντίθεσης-διχοτομίας συνδέεται με το γεγονός ότι οι σύγχρονοι τρόποι ζωής και εργασίας έχουν δημιουργήσει νέες σχέσεις με το χώρο αλλά και με τον βαθμό κινητικότητας σε αυτόν, υποκαθιστώντας σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό την κλασική αντίθεση αστικού-αγροτικού χώρου σε μία διατήρηση των αστικών κέντρων ως σημείων αναφοράς.

Η έκφραση της Choay (1994), «κυριαρχία του αστικού και θάνατος της πόλης», αποδίδει επιγραμματικά το σύνολο των φαινομένων που διαμορφώνουν τις αστικές μορφές στα τέλη του 20^{ου} και στις αρχές του 21ου αιώνα. Ένα σημαντικό πλέον τμήμα της ευρωπαϊκής υπαίθρου, παρουσιάζει χαρακτηριστικά που μέχρι πρόσφατα ήταν τυπικά των αστικών περιοχών. Από τους βασικούς μοχλούς αυτού του μετασχηματισμού υπήρξε και η στροφή στο μοντέλο κατοίκησης έξω από τις μεγάλες πόλεις που διαδόθηκε και κυριάρχησε τις τέσσερις τελευταίες δεκαετίες, με βάση το –βόρειο-ευρωπαϊκής προέλευσης- «αντι-αστικό» *lifestyle* (Leontidou & Couch, 2007) -το οποίο στη διεθνή βιβλιογραφία αναφέρεται επίσης με τα επίθετα «καλιφορνέζικο» ή και «αγρο-αστικό» *lifestyle* (Kaufmann, 2000). Από εκεί κυρίως προήλθε η παραγωγή ενός νεοφανούς χώρου, της «αστικοποιημένης υπαίθρου», με πρότυπο κατοίκησης την «αντι-πόλη» (Mathieu, 1996).

Άλλοι πάλι συγγραφείς, όπως οι Bocz, Nilsson and Pinzke (2008), περιγράφουν το ίδιο πρότυπο κατοίκησης ως «αστικό *lifestyle* σε αγροτικό περιβάλλον», θεωρώντας ότι πρόκειται για το πρότυπο που χαρακτηρίζει την παρούσα φάση

ενός κύκλου που ολοκληρώνεται. Οι νέες μορφές που χαρακτηρίζουν την σύγχρονη περιαστικοποίηση συνεχίζουν να χαρακτηρίζονται, στις περισσότερες των περιπτώσεων, από έναν κυρίαρχο πυρήνα, αυτόν της «κεντρικής πόλης», γύρω από τον οποίο διαμορφώνεται η ζώνη με τα ενδιάμεσα ή μεταβατικά χαρακτηριστικά που αποκαλείται περιαστική. Εντούτοις, ένα όλο και συνηθέστερο πρότυπο, χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη περισσότερων τέτοιων αστικών πυρήνων που βρίσκονται ενσωματωμένοι λειτουργικά (και σε ένα μικρότερο βαθμό μορφολογικά) σε μια πολυκεντρική δομή εκτεταμένης αστικής περιοχής.

Οι αστικές περιοχές, ως βασική χωρική δομή στην οποία λαμβάνουν μέρος οι δραστηριότητες της αστικής ζωής, συνιστούν το καθημερινό περιβάλλον για το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού και η ποιότητα του αστικού πρασίνου αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ως σημαντικός παράγοντας της ποιότητας ζωής της πόλης, δεδομένου ότι ασκούν σημαντική οικολογική και αισθητική επίδραση στον αστικό πληθυσμό.

Κατά την ανάπτυξη των πόλεων και την εξέλιξη των οικισμών σε πολυάριθμες συναθροίσεις κατοικιών διαπιστώνεται ότι η προσέγγιση της φύσης γίνεται δυσκολότερα, οι αποστάσεις αυξάνονται και ο ελεύθερος χώρος περιορίζεται. Σε αυτές τις συνθήκες δημιουργείται εύλογα η ανάγκη για χώρους πρασίνου, ιδιαίτερα σε μια σύγχρονη πόλη.

2.2. ΑΣΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ

Ο όρος «αστικό πράσινο» χαρακτηρίζει εκείνους τους χώρους του πολεοδομικού ιστού, που σχεδιάστηκαν για να παραμείνουν χωρίς κτίσματα και να φιλοξενήσουν κάποια μορφή βλάστησης. Το αστικό πράσινο αποτελεί δείκτη βιωσιμότητας του αστικού ιστού. Συμβάλει στη διαμόρφωση του κλίματος της πόλης και παράλληλα λειτουργεί ως χώρος αναψυχής και περιπάτου για τους ανθρώπους.

Οι ελεύθεροι χώροι αστικού και περιαστικού πρασίνου είναι χώροι εκτός των εγκεκριμένων ρυμοτομικών σχεδίων που προβλέπονται από τον πολεοδομικό σχεδιασμό και νοούνται ως χώροι δημιουργίας πνευμόνων πρασίνου και αναψυχής, με στόχο τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος. Στις περιοχές αυτές, εκτός από δραστηριότητες ήπιας αναψυχής, επιτρέπονται οι παρακάτω λειτουργίες εφόσον προβλέπονται από τον πολεοδομικό σχεδιασμό όπως μικρές αθλητικές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις ανακύκλωσης, γεωργικές, δασικές και λοιπές αγροτικές εκμεταλλεύσεις και αστική γεωργία.

Μελέτες υποδεικνύουν ότι οι μικροί αστικοί χώροι πρασίνου, όπως τα rocket park μικρότερα από 5000 m² ή άλλες μορφές, όπως δέντρα δρόμου, παρτέρια ή ταρατσόκηποι εντός του αστικού πλαισίου, θα μπορούσαν να προσφέρουν

ψυχαγωγικά και βιωματικά οφέλη (π.χ. Peschardt et al., 2012; Danford et al., 2018; Mesimäki et al., 2019).

Η κλιμάκωση της πυκνότητας δόμησης σε συνδυασμό με τους περιορισμένους χώρους πρασίνου μέσα στον αστικό ιστό, έχουν δώσει έναυσμα να εντοπιστούν νέες ευκαιρίες και δυνατότητες μετατροπής διαθέσιμων χώρων σε χώρους πρασίνου. Πολλές μελέτες -μεταξύ άλλων- ελέγχουν εάν τα rocket park καλύπτουν αυτό το κενό, και λειτουργούν ως σύνδεσμος των πολιτών με την φύση και σημείο αναφοράς της κάθε γειτονιάς για ξεκούραση ή ψυχαγωγία.

Ωστόσο, λόγω του περιορισμένου ελεύθερου χώρου για πράσινο σε πυκνοδομημένες περιοχές, τα rocket park είναι διάσπαρτα σε όλη την πόλη και λειτουργούν ως ο κύριος πράσινος ελεύθερος χώρος στο κέντρο της πόλης. Αυτό επισημάνθηκε επίσης από τους Lau et al. (2012) στη μελέτη τους σχετικά με τις περιβαλλοντικές επιδόσεις των πάρκων τσέπης σε πολυώροφο και υψηλής πυκνότητας αστικό περιβάλλον στο Χονγκ Κονγκ. Ομοίως, ο Armato (2017) δήλωσε ότι όσοι έχουν rocket park κοντά στο σπίτι τους, ιδιαίτερα σε πόλεις που στερούνται πράσινων υπαίθριων χώρων, είναι σίγουρα τυχεροί, ειδικά όταν για πολλά χρόνια, τα rocket park ήταν διάσπαρτα στον αστικό ιστό χωρίς να υπάρχει εναρμόνιση με την περιβάλλουσα τοποθεσία ή σύνδεση μεταξύ των πάρκων αυτών, ωστόσο αυξήθηκαν σε αριθμό, ξαφνικά και γρήγορα για να συμβάλουν στην ευημερία των αστικών κοινοτήτων.

Η δημιουργία ενός φιλικού προς τον πολίτη αστικού περιβάλλοντος αποτελεί μείζονα πολιτική προτεραιότητα (Foray et al., 2012). Τα πάρκα και το πράσινο στις αστικές περιοχές αυξάνουν την επαφή με τη φύση, παρέχοντας άμεση ανακούφιση, λαμβάνοντας υπόψη τις προβλέψεις σχετικά με το αυξανόμενο άγχος και τον αριθμό των ωρών εργασίας, καθώς και την αυξανόμενη ρύπανση στις κατοικημένες περιοχές (Lederbogen et al., 2011). Επιπλέον, οι αστικές περιοχές αντιμετωπίζουν αυξανόμενη πίεση λόγω της κατανάλωσης αστικής γης και της σφράγισης του εδάφους, συμβάλλοντας σε φαινόμενα αλλοίωσης του μικροκλίματος, όπως η αστική θερμική νησίδα (UHI) και η επιδείνωση των φαινομένων καύσωνα (Kafy et al., 2021; Moriarty and Honnery, 2015). Τα αστικά πάρκα αποδείχθηκαν επιτυχημένα στον μετριασμό όλων αυτών των προβλημάτων (Lin et al., 2017). Προηγούμενες μελέτες έχουν αναδείξει τη σημασία των αστικών πάρκων, καταδεικνύοντας το ρόλο τους στην ψυχολογική ευημερία των πολιτών (Kim and Jin, 2018), μειώνοντας το άγχος και το στρες της αστικής ζωής (Schnell et al., 2019), παρέχοντας εμπειρίες αποκατάστασης, όπως η ανάκτηση από την κόπωση (Kaplan, 1995), καθώς και λειτουργώντας ως προορισμός αναψυχής για τους κατοίκους της περιοχής (Liu and Wang, 2021). Μελέτες έχουν επίσης αποδείξει ότι τα πάρκα και η φύση σε αστικές περιοχές ευνοούν την προώθηση της τοπικής οικονομίας, πχ. μέσω υψηλότερων τιμών σε κατοικίες και ξενοδοχειακές μονάδες (Kim et al., 2019). Μελέτες αποδεικνύουν επίσης πως οι κάτοικοι, ιδίως οι ηλικιωμένοι, είναι πρόθυμοι να πληρώσουν περισσότερα για μια αυξημένη ποσότητα αστικών πάρκων (Kim and

Jin, 2018). Έτσι, η διάχυση περισσότερων μικρών πάρκων εντός του αστικού ιστού μπορεί να αποδειχθεί εξαιρετικά επωφελής.

Σύμφωνα με την Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή και τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) (Ηνωμένα Έθνη, 2015), με στόχο ένα πιο βιώσιμο μέλλον αναφέρεται μεταξύ άλλων, προς επίλυση περιβαλλοντικών και κοινωνικών προβλημάτων, ότι κάθε πολίτης θα πρέπει να έχει άνετη πρόσβαση σε ανοιχτό δημόσιο χώρο σε απόσταση 400 m με τα πόδια από την κατοικία του (Morakinyo and Lam, 2016). Επί του παρόντος, μόνο το 21% του παγκόσμιου αστικού πληθυσμού έχει τέτοια εγγύτητα σε αξιοπρεπείς ανοιχτούς δημόσιους χώρους (United Nations, 2015).

2.2.1. Τα Πρώτα Αστικά Πάρκα

Αρχικά, τα πάρκα αναπτύσσονται στις παρυφές των πόλεων ως ένα διαμορφωμένο τμήμα εξοχής, ενώ με τον καιρό αρχίζουν να λαμβάνονται υπόψη από τον πολεοδομικό σχεδιασμό και να αποτελούν τμήμα του διευρυμένου αστικού ιστού. Η Βρετανία μπορεί να θεωρηθεί χαρακτηριστικό παράδειγμα του δυτικού ευρωπαϊκού πολιτισμού όπου αρχίζει η βιομηχανική επανάσταση, αφού παρουσιάζει μια εξαιρετικά γρήγορη αστική ανάπτυξη κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα (Λούβη & Ξιφαράς, 2013).

Εικόνα 1. Το πάρκο Derby στην Αγγλία θεωρείται το πρώτο ελεύθερο δημόσιο πάρκο της χώρας.

Το έτος 1833 πραγματοποιείται η γέννηση των πρώτων αυτών αστικών πάρκων. Τότε σημειώνεται η εμφάνιση του πρώτου βικτωριανού πάρκου στην Αγγλία στην περιοχή του Preston, η οποία ακολουθείται από την κατασκευή και άλλων πάρκων στις περισσότερες πυκνοκατοικημένες βιομηχανικές πόλεις (Birkenhead, Derby και Southampton) (Thorpe, D. (2006). Πολλά από τα δημόσια πάρκα της βικτωριανής εποχής αποτελούν έργα φιλανθρωπίας πλούσιων γαιοκτημόνων και βιομήχανων προς την τοπική κοινωνία και κυρίως την εργατική τάξη, ενώ άλλα αποτελούν προϊόν δημόσιας πρωτοβουλίας. Αργότερα όμως χρησιμοποιούνται ως μέσο προβολής της πόλης από επενδυτές με στόχο την προσέλκυση κοινωνικών στρωμάτων υψηλότερου εισοδήματος και οι κατοικίες στην περιφέρειά τους γίνονται περιζήτητες. Η πόλη της βικτωριανής κοινωνίας αποτελεί κυρίως τόπο χωροθέτησης της βιομηχανίας, πρέπει να λειτουργεί αποτελεσματικά και δεν προορίζεται για αισθητική ευχαρίστηση. Κάθε πρόβλεψη για πλατείες ή πάρκα απουσιάζει εντελώς. Το πρόβλημα των άθλιων συνθηκών διαβίωσης έγινε προσπάθεια να αντιμετωπιστεί εκ των υστέρων, χωρίς οι αστικοί υπαίθριοι χώροι να αποτελούν οργανικά στοιχεία της πόλης. Έτσι η μορφή των πάρκων αυτών είτε ακολουθεί ακανόνιστο σχήμα είτε γεωμετρικό, ανάλογα με τον βαθμό ένταξής τους στον ορθοκανονικό ιστό της πόλης. Η διαμόρφωσή τους από την άλλη πλευρά, γίνεται με καμπύλους δρόμους, μεγάλες επιφάνειες γρασιδιού, λίμνες, λόφους, κλπ. Οι σχεδιαστές ακολουθούν τα πρότυπα της αγγλικής σχολής κηποτεχνίας, αφού στόχος είναι η κατασκευή της περιβάλλοντος που προσομοιάζει το εξοχικό τοπίο και λειτουργεί ως χώρος αναψυχής και κατασκευής ορισμένων ιδιωτικών κατοικιών. Επιπλέον, η κίνηση εντός του πάρκου διαχωρίζεται από αυτήν της πόλης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το πάρκο του Birkenhead, στο οποίο η πώληση της οικοδομήσιμης γης καλύπτει το κόστος του ίδιου του πάρκου. Πλέον, το δημόσιο πάρκο θεωρείται αναπόσπαστο κομμάτι του σχεδίου των αγγλικών πόλεων ως 'κοινό έδαφος όπου εκφράζεται ο πολιτισμός και αναπτύσσεται η ζωή της κοινότητας'. Έτσι, σύντομα υιοθετείται σε ευρωπαϊκές

Εικόνα 2. Το πάρκο Bois de Boulogne στο Παρίσι.

(επανασχεδιασμός Bois de Boulogne, Παρίσι) αλλά και αμερικάνικες (Central Park, Νέα Υόρκη) πόλεις (Thorpe, 2006).

Αντίστοιχη λογική σχεδιασμού ακολουθείται από τον Frederick Law Olmsted για την κατασκευή του δημόσιου Central Park της Νέας Υόρκης. Και σε αυτή την περίπτωση ο χώρος χρησιμοποιείται κυρίως για δραστηριότητες αναψυχής και αθλητισμού όλων των κοινωνικών τάξεων σε ένα εξοχικό τοπίο, το οποίο παρόλο που βρίσκεται σε κεντρικό σημείο του αστικού ιστού, λειτουργεί ανεξάρτητα από αυτόν. Καμπύλοι δρόμοι-μονοπάτια που έρχονται σε αντίθεση με τον απόλυτα ορθοκανονικό κάναβο της πόλης, διατρέχουν μεγάλες περιοχές φύτευσης και υδάτινους σχηματισμούς και χρησιμοποιούνται μόνο ως χώροι περιπάτου και καθιστικού. Ακόμη, είναι η πρώτη φορά που χρησιμοποιείται η έννοια της αρχιτεκτονικής τοπίου (landscape architecture). Όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι αστικοί πράσινοι χώροι δεν τοποθετούνται πάντα εντός του αστικού ιστού. Σε περιπτώσεις ευρωπαϊκών ιστορικών πόλεων (π.χ. Βιέννη, Κοπεγχάγη), παρατηρείται το φαινόμενο της εκμετάλλευσης της έκτασης μεταξύ των τειχών. Η περιοχή αυτή χρησιμοποιείται ως ένας ενοποιητικός πολλές φορές δακτύλιος ανάμεσα στην παλιά (εντός των τειχών) και τη νέα πόλη, ο οποίος περιλαμβάνει πάρκα και δημόσια κτίρια.

Εικόνα 3. Το Golden Gate Park στο San Francisco

Την δεκαετία του 1870 στο Σαν Φρανσίσκο, ο William Hammond Hall αναλαμβάνει τον σχεδιασμό ενός πάρκου στα δυτικά της πόλης με σκοπό την προσέλκυση της οικιστικής ανάπτυξης στην περιοχή (Ragusea, 2010). Στο Golden Gate Park ακολουθούνται τα πρότυπα του Central Park της Νέας Υόρκης, ως προς το μέγεθος του πάρκου, τον ψυχαγωγικό χαρακτήρα του και τον τρόπο ένταξής του στο Ιπποδάμειο σύστημα της πόλης (το ιπποδάμειο σύστημα βασίζεται στην χάραξη παράλληλων δρόμων, που τέμνονται κάθετα, ώστε να δημιουργούνται οικοδομικά τετράγωνα και κανονικές πλατείες). Στόχος είναι και

πάλι η δημιουργία ενός εξοχικού τοπίου που αποκόπτεται από την φασαρία της πόλης και το αρχικό σχέδιο προβλέπει, όπως και στην περίπτωση του Central Park, διαφορετικές ποιότητες των δρόμων που τέμνουν εγκάρσια το πάρκο. Σήμερα, φιλοξενεί διαφορετικά είδη κήπων (βοτανικό, ανθοκομικό, ιαπωνικό), καθώς και πλήθος αθλητικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων.

2.2.2. Ανάπτυξη Σχέσης Πόλης και Αστικού Πράσινου

Οι αστικοί χώροι πρασίνου έχουν καθοριστικό ρόλο για την οργάνωση, την λειτουργία και την εξέλιξη της πόλης. Ωστόσο, ο ρόλος αυτός μεταβάλλεται και εξελίσσεται ανάλογα με την δομή της πόλης και τα πρότυπα της πολεοδομικής οργάνωσης κάθε εποχής. Οι πράσινοι χώροι μιας πόλης αποτελούν αναμφισβήτητα κομμάτι των υπαίθριων χώρων της. Οι τύποι και ο χαρακτήρας των αστικών υπαίθριων χώρων, ο 'διάλογος' που αναπτύσσεται με το δομημένο περιβάλλον, η οργανική ή μη διαμόρφωσή τους μέσα στην πόλη, ο ρόλος τους στην καθημερινότητα των κατοίκων και οι δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα σε αυτούς είναι μερικοί μόνο από τους παράγοντες που διαμορφώνουν και επηρεάζουν την ποιότητα ενός μεταβαλλόμενου αστικού τοπίου.

Συνεπώς, η ταυτότητα του αστικού τοπίου είναι αυτή που τελικά επηρεάζει και επηρεάζεται από την μορφή των αστικών πράσινων χώρων και των υπαίθριων χώρων γενικότερα. Όπως αναφέρθηκε στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Τοπίο, που πραγματοποιήθηκε το 2000 στη Φλωρεντία, «Τοπίο» σημαίνει περιοχή, όπως αυτή γίνεται αντιληπτή από τον λαό, της οποίας ο χαρακτήρας είναι αποτέλεσμα της δράσης και αλληλεπίδρασης των φυσικών ή/και ανθρώπινων παραγόντων.

Έτσι γίνεται αντιληπτό πως οι αστικοί υπαίθριοι χώροι δεν έχουν έναν στατικό ρόλο στην πόλη, αλλά αντίθετα εξαρτώνται από την μορφή της χωρικής οργάνωσης κάθε εποχής. Οι αρχικές συνθήκες υπό τις οποίες διαμορφώθηκαν οι χώροι αυτοί δικαιολογούν πολλές φορές την μορφή τους. Ωστόσο, οι λειτουργίες που εξυπηρετούν και ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιούνται τελικά και βιώνονται από τον ίδιο τον κάτοικο αντικατοπτρίζουν την δομή των πόλεων κάθε ιστορικής περιόδου. Το ίδιο συμβαίνει και με το ποσοστό των πράσινων χώρων που φιλοξενούν, αφού υποτάσσεται στις εκάστοτε συνθήκες και τον τρόπο με τον οποίο δομείται η πόλη.

Χρησιμοποιώντας ως παράδειγμα την αυτόνομη πόλη της αρχαίας Αθήνας, το πράσινο εντοπίζεται κυρίως στους φυσικούς σχηματισμούς των τριών λόφων της (ιερά άλση) και στην περιοχή έξω από τα τείχη της πόλης (κήποι). Η έννοια του διακοσμητικού κήπου ή της δέντροστοιχίας δεν φαίνεται να υπάρχει. Οι υπαίθριοι χώροι αναπτύσσονται οργανικά και αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας των κατοίκων, χωρίς ωστόσο να φιλοξενούν μεγάλο ποσοστό βλάστησης. Η φύτευση του χώρου της αρχαίας Αγοράς για παράδειγμα, περιορίζεται σε μερικές συστάδες δέντρων. Οι δημόσιοι κήποι δημιουργούνται κατά την εποχή του Περικλή και συνδέονται άμεσα με την θρησκευτική λατρεία και την φιλοσοφική διδασκαλία. Ακόμα και ο βοτανικός κήπος που δημιουργείται

αργότερα, (350 π.Χ.) αποσκοπεί στην μελέτη των φαρμακευτικών ιδιοτήτων των φυτών. Δεν υπάρχει καμία τάση αξιοποίησης της καλλωπιστικής ιδιότητας των φυτών, για διακοσμητικούς λόγους, ή για την προβολή της πόλης προς τα έξω. Αντίθετα, πολλούς αιώνες αργότερα και με αποκορύφωμα την περίοδο του Νεοκλασικισμού, οι αστικοί πράσινοι χώροι, αλλά και οι υπαίθριοι χώροι γενικότερα, χάνουν την ζωτική σημασία τους μέσα στην πόλη, αφού εξυπηρετούν την αίσθηση της μνημειακότητας. Σχεδιάζονται με βάση γεωμετρικά σχήματα και υπάγονται σε συστήματα αξόνων. Ακόμα και η φύτευση συντελεί στην αίσθηση του αχανούς, αφού ακολουθεί τα πρότυπα των γαλλικών κήπων και των μεγάλων βουλεβάρτων. Οι αστικοί πράσινοι χώροι δεν υποστηρίζουν πλέον την δημόσια έκφραση, αλλά γίνονται εργαλεία 'γοήτρου' και εξουσίας των αυτοκρατόρων. Ο δημόσιος χώρος αποτελεί ανάγκη της κοινωνίας η οποία με τη σειρά της τον διαμορφώνει και τα μέλη της κοινωνίας τον χρησιμοποιούν αντίστοιχα, αντικατοπτρίζοντας συγχρόνως την ίδια, τις ανάγκες της, τις απόψεις της, τις προοπτικές της αλλά και τον πολιτισμό της. Οι δημόσιοι χώροι συνθέτουν και δομούν τον αστικό χώρο δίνοντάς τον ιδιαίτερο ύψος, ζωτικότητα, διαφορετικότητα και ουσία (Τζώρτζης, 2000).

Η έννοια του αστικού πρασίνου είναι μία έννοια η οποία βασίζεται στην απαίτηση για αναβάθμιση της ποιότητας ζωής του αστικού πληθυσμού και πρωτοεμφανίζεται κατά την βιομηχανική επανάσταση. Ο προβιομηχανικός αστικός χώρος μετασχηματίζεται και οι κοινωνικές και οικονομικές δομές υφίστανται βαθιές αλλαγές. Στις αρχές του 19ου αιώνα οι συνθήκες διαβίωσης στις πόλεις είναι ιδιαίτερα δυσμενείς. Τα χαμηλότερα οικονομικά στρώματα συρρέουν μαζικά στις μεγάλες πόλεις αναζητώντας εργασία στα εργοστάσια, ο αστικός πληθυσμός αυξάνεται και οι πόλεις επεκτείνονται και πυκνοδομούνται. Οι υπαίθριοι χώροι ελαχιστοποιούνται, ενώ κρίνεται επιτακτική η ανάγκη της δημιουργίας πάρκων με δημόσιο χαρακτήρα (Μπαγινέτας, 2012).

2.3. ΒΙΩΣΙΜΗ ΠΟΛΗ

Η φύση αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι στην ανθρώπινη ιστορία αφού ο άνθρωπος βρίσκεται μέσα της, αποτελεί τμήμα της και η άποψή του για αυτή είναι κοινωνική κατασκευή, δηλαδή το αποτέλεσμα της αντιμετώπισης κάθε κοινωνίας για τη φύση. Το χρονικό της σχέσης τους (άνθρωπος-φύση) είναι χρονικό συνεχούς υποβάθμισης και καταστροφής του ανθρώπου στο φυσικό περιβάλλον, με αποτέλεσμα σήμερα να παρουσιάζεται το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής (Μποτετζάγιας, 2010). Από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα, έχει καταγραφεί ότι οι πόλεις καταβροχθίζουν σιγά-σιγά τις επιφάνειες πρασίνου που βρίσκονται γύρω τους, γεγονός που αποξενώνει τον άνθρωπο από το φυσικό περιβάλλον ενώ βαραίνει και τη δημόσια υγεία (Αθανασίου, 2015).

Ιδίως η περίοδος της βιομηχανικής επανάστασης έπαιξε καταλυτικό ρόλο στις συζητήσεις για την προστασία του περιβάλλοντος. Είναι η περίοδος όπου, πολλά εργοστάσια κτίστηκαν στην ευρύτερη περιοχή του κέντρου των πόλεων. Η παντελής έλλειψη πολεοδομικών και περιβαλλοντικών περιορισμών δυσκόλεψαν τη ζωή των κατοίκων, οι οποίοι μετακόμισαν στην περιοχή για να μπορέσουν να εργαστούν. Η επέκταση των ορίων της πόλης στην ύπαιθρο αποτέλεσε βασικό χαρακτηριστικό εκείνης της περιόδου. Οι αρνητικές επιπτώσεις από την κακή λειτουργία των εργοστασίων και την επέκταση των πόλεων δεν άργησαν να φανούν, καταστρέφοντας το φυσικό περιβάλλον και κατ' επέκταση την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Για την αντιμετώπιση των παραπάνω επιπτώσεων συγκροτήθηκε η έννοια της βιώσιμης πόλης, η οποία επικεντρωνόταν έντονα στην παρουσία φυσικών στοιχείων και πρασίνου μέσα στον αστικό ιστό (Φάσσα & Βαλάκου 2017)

Εικόνα 4. Αυτοποτιζόμενος πράσινος τοίχος με σύστημα αποθήκευσης βρόχινου νερού σε στάση τραμ, Άμστερνταμ, Ολλανδία

Η επιτάχυνση της υλοποίησης της βιώσιμης ανάπτυξης πραγματοποιείται από την τοπική Ατζέντα 21, με στόχο τη δημιουργία βιώσιμων πόλεων και κοινοτήτων με την παράλληλη προστασία των παγκόσμιων κοινών αγαθών (UN-HABITAT, 2009).

Στη συζήτηση για τη βιώσιμη πόλη, η φύση γίνεται αντιληπτή σε τρία επίπεδα: α) το άμεσο αστικό περιβάλλον, δηλαδή οι διαδικασίες μιας τροποποιημένης και υποβαθμισμένης φύσης που εξακολουθεί να υπάρχει και να λειτουργεί μέσα στην πόλη, β) τη φυσική ενδοχώρα της πόλης με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, στην οποία είναι ορατές ή μετρήσιμες οι δυσμενείς επιπτώσεις της αστικής

λειτουργίας (όπως η αύξηση της θερμοκρασίας, τα πλημμυρικά φαινόμενα ως απόρροια ανεπαρκών υποδομών απορροής των βροχοπτώσεων, της υγρασίας του αέρα, τη σύνθεση και κίνηση του ατμοσφαιρικού αέρα, τις φυσικοχημικές ιδιότητες του εδάφους, τις συνθήκες φωτισμού, ήχου κλπ) και τέλος, γ) το «πλανητικό» οικοσύστημα, καθώς η κάθε πόλη αποτελεί μέρος ενός παγκόσμιου μεγαλύτερης κλίμακας οικοσυστήματος όπου επηρεάζει αλλά και επηρεάζεται από τις υπόλοιπες πόλεις. Η ανάγκη για συγκρότηση βιώσιμων πόλεων έδωσε το έναυσμα να αναπτυχθούν ποικίλα πολεοδομικά μοντέλα (Γλαντζή και Ράμφου, 2012)

2.3.1. Ανθεκτικότητα στη Βιώσιμη Πόλη

Χτίζοντας ανθεκτικές πόλεις

Η ανθεκτικότητα έχει πολλούς ορισμούς, αλλά στον πυρήνα της μπορεί να οριστεί ως η ικανότητα απόκρισης, προσαρμογής και εξελίξεως από διαφορετικές μορφές πίεσης και κινδύνων (Hassler and Kohler, 2014, 119). Ο απλούστερος ορισμός της αστικής ανθεκτικότητας είναι η ικανότητα μιας πόλης να απορροφά διαταραχές ενώ διατηρεί τις λειτουργίες και τις δομές της (Holling, 1987, 2001; White, 2010; Lu et al, 2012).

Συμπερασματικά σε έναν όλο και πιο αστικοποιημένο κόσμο, οι πόλεις αντιμετωπίζουν πολλές προκλήσεις που δοκιμάζουν την ικανότητά τους να προσαρμοστούν, να ευδοκιμήσουν και να προστατεύσουν την ευημερία των κατοίκων τους. Οι ανθεκτικές πόλεις προωθούν τη βιώσιμη ανάπτυξη, την ευημερία των κατοίκων και την ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς.

Η ανθεκτικότητα αποτελεί θεμελιώδες πλαίσιο για τον αστικό σχεδιασμό και την ανάπτυξη, δίνοντας έμφαση στην ικανότητα προσαρμογής, απορρόφησης και ανάκαμψης από πιέσεις, διασφαλίζοντας παράλληλα μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα και ευημερία (OECD, 2014)

Κατανόηση των Ανθεκτικών Πόλεων

Οι ανθεκτικές πόλεις χαρακτηρίζονται από την ικανότητά τους να αντέχουν και να ανακάμπτουν από διάφορες προκλήσεις, ενώ προάγουν τη βιωσιμότητα. Κατά καιρούς έχουν αναδειχθεί ποικίλες στρατηγικές και πολιτικές ανθεκτικότητας. Οι ανθεκτικές στρατηγικές πρέπει να έχουν την ικανότητα να μάθουν (ετοιμότητα), να είναι στιβαρές (επιμονή), να είναι καινοτόμες (μετασχηματισμός) και να είναι ευέλικτες (προσαρμοστικότητα) ενόψει μιας κρίσης ή να αλλάξουν τόσο άμεσα όσο και μακροπρόθεσμα (Mahmood 2015,). Οι ατζέντες ανθεκτικότητας βασίζονται στις προτεραιότητες και τις ιδιαιτερότητες μιας πόλης και, ως εκ τούτου, διαφέρουν.

Προσαρμογή και Ανθεκτικότητα στην Κλιματική Αλλαγή

Η Αθήνα, όπως και πολλές άλλες πόλεις, αντιμετωπίζει προκλήσεις όπως η πληθυσμιακή αύξηση, οι περιορισμένοι πόροι και οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Έτσι καθίσταται ευάλωτη στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, συμπεριλαμβανομένων των καύσωνα, της λειψυδρίας και των πλημμυρών. Η οικοδόμηση ανθεκτικότητας στην Αθήνα περιλαμβάνει την ενσωμάτωση μέτρων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στον πολεοδομικό σχεδιασμό. Εφαρμόζοντας στρατηγικές πράσινων υποδομών, όπως η δημιουργία πάρκων τσέπης, η Αθήνα μπορεί να ενισχύσει την ανθεκτικότητά της σε γεγονότα που σχετίζονται με το κλίμα. Τα rocket park είναι μικροί χώροι πρασίνου σε στρατηγική τοποθεσία σε όλη την πόλη, παρέχοντας πολυάριθμα οφέλη, όπως διαχείριση όμβριων υδάτων, ρύθμιση θερμοκρασίας και βελτιωμένη ποιότητα αέρα. Αυτά τα rocket park χρησιμεύουν ως ζωτικής σημασίας πράσινες οάσεις σε αστικές περιοχές, προάγοντας την κοινωνική συνοχή και ενισχύοντας τη συνολική ανθεκτικότητα της πόλης (Benedict & McMahon, 2006).

Βιώσιμος Αστικός Σχεδιασμός

Η Αθήνα αγωνίζεται για βιώσιμες πρακτικές αστικού σχεδιασμού και σχεδιασμού που προάγουν την περιβαλλοντική διαχείριση και την αποδοτικότητα των πόρων. Οι τομείς προτεραιότητας για την πόλη της Αθήνας μπορούν να χωριστούν σε 3 γενικούς τομείς, ξεκινώντας με την βιώσιμη διαχείριση που αφορά κυρίως τους κοινόχρηστους χώρους, την αύξηση του αστικού πρασίνου, καθώς και την προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας. Αυτή επιτυγχάνεται με τη χρήση νέων τεχνολογιών που περιορίζουν την ενεργειακή κατανάλωση, με σημαντικές παρεμβάσεις για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος και την προώθηση ήπιων μορφών μετακίνησης.

Παράλληλα αφορά την αστική αναζωογόνηση, δηλαδή την βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών με αστική αναζωογόνηση των επιμέρους περιοχών της Αθήνας, με παρεμβάσεις που αφορούν τον κοινόχρηστο χώρο, καθώς και στη συντήρηση του δημόσιου κτιριακού αποθέματος, οι οποίες θα αναβαθμίσουν το δημόσιο χώρο.

Τέλος, εξίσου σημαντικό τομέα αποτελεί και η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, που αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις της σύγχρονης εποχής. Οι πρακτικές αποσκοπούν στη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κατά 40% και αφετέρου στην προστασία της πόλης και του πληθυσμού από την κλιματική αλλαγή. Μεταξύ άλλων περιλαμβάνονται δράσεις, όπως: η δημιουργία, επέκταση, συντήρηση των χώρων πρασίνου –κλασικών όπως τα πάρκα αλλά και νέων μορφών, όπως οι κατακόρυφες φυτεύσεις, η ενσωμάτωση στοιχείων νερού, σχεδιασμένοι κατάλληλα δημόσιοι χώροι, μείωση της κατανάλωσης ενέργειας από δημόσια κτίρια και υποδομές, συντήρηση χώρων πρασίνου / νέες φυτεύσεις κ.α. (Χαραλαμπίδου, 2020)

Συμπερασματικά με την ενσωμάτωση βιώσιμων αρχών στην ανάπτυξη και την αναζωογόνηση των αστικών περιοχών, η Αθήνα μπορεί να δημιουργήσει ζωντανές, χωρίς αποκλεισμούς και ανθεκτικές γειτονιές. Τα rocket park διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία παρέχοντας προσβάσιμους χώρους πρασίνου που βελτιώνουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων, προάγουν τη σωματική και ψυχική ευεξία και ενθαρρύνουν τη συμμετοχή της κοινότητας και την κοινωνική αλληλεπίδραση.

Εικόνα 5. Νέοι τρόποι ενσωμάτωσης πρασίνου στα κτήρια της Αθήνας

Κοινωνική Ανθεκτικότητα και Κοινοτική Δέσμευση

Η οικοδόμηση κοινωνικής ανθεκτικότητας στην Αθήνα περιλαμβάνει τη δέσμευση των τοπικών κοινοτήτων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, την προώθηση της κοινωνικής συνοχής και την προώθηση της ένταξης. Τα rocket park χρησιμεύουν ως χώροι συγκέντρωσης της κοινότητας, επιτρέποντας στους κατοίκους να συνδεθούν με τη φύση και μεταξύ τους. Αυτοί οι χώροι πρασίνου προσφέρουν ευκαιρίες για συμμετοχή της κοινότητας, όπως έργα κηπουρικής, πολιτιστικές εκδηλώσεις και ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Με τη συμμετοχή της τοπικής κοινότητας στη δημιουργία και τη συντήρηση πάρκων τσέπης, η Αθήνα μπορεί να καλλιεργήσει ένα αίσθημα ιδιοκτησίας, υπερηφάνειας και κοινωνικής ανθεκτικότητας (Adger, 2000).

Ανθεκτική Διαχείριση Υποδομών και Πόρων

Η αποτελεσματική διαχείριση των πόρων, όπως το νερό και η ενέργεια, είναι ζωτικής σημασίας για την οικοδόμηση ανθεκτικότητας στην Αθήνα. Η ενσωμάτωση βιώσιμων συστημάτων υποδομής, όπως η συλλογή όμβριων υδάτων και οι τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, σε rocket park μπορεί να βελτιώσει την αποδοτικότητα των πόρων και την ανθεκτικότητα. Για παράδειγμα, τα rocket park μπορούν να ενσωματώσουν κήπους βροχής ή διαπερατές επιφάνειες για τη σύλληψη και διαχείριση της απορροής των ομβρίων υδάτων, μειώνοντας την πίεση στα συστήματα αποχέτευσης της πόλης. Επιπλέον, η ενσωμάτωση ηλιακών συλλεκτών ή ενεργειακά αποδοτικού φωτισμού σε αυτούς τους χώρους μπορεί να συμβάλει στην ενεργειακή ασφάλεια και ανθεκτικότητα της Αθήνας (Grozdanic et al., 2019).

Η οικοδόμηση ανθεκτικών πόλεων, απαιτεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που θα περιλαμβάνει την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, τον βιώσιμο αστικό σχεδιασμό, την κοινωνική ανθεκτικότητα και την ανθεκτική διαχείριση υποδομών και πόρων. Με τη δημιουργία πάρκων τσέπης σε όλη την Αθήνα, η πόλη μπορεί να ενισχύσει την ανθεκτικότητά της στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, παρέχοντας παράλληλα πολύτιμους χώρους πρασίνου που προάγουν τη σωματική και ψυχική ευεξία, τη συμμετοχή της κοινότητας και την κοινωνική συνοχή.

Για την εφαρμογή αυτού του βιώσιμου μοντέλου είναι ζωτικής σημασίας να θεσπιστούν πράσινες τακτικές που ενσωματώνουν τη φύση και τη βιοποικιλότητα στον ιστό της πόλης. Αυτές οι λύσεις μπορεί να περιλαμβάνουν:

- Πρότυπα Πράσινης Δόμησης: Η εφαρμογή προτύπων πράσινων κτιρίων, όπως το LEED ή το BREEAM, μπορεί να διασφαλίσει ότι οι νέες κατασκευές και οι ανακαινίσεις στην Αθήνα πληρούν συγκεκριμένα περιβαλλοντικά κριτήρια. Αυτό περιλαμβάνει την ενεργειακή απόδοση, τα αειφόρα υλικά, την εξοικονόμηση νερού και την ενσωμάτωση πράσινων υποδομών, όπως κήπους στον τελευταίο όροφο ή συστήματα κάθετου πρασίνου (Lützkendorf & Lorenz, 2008).
- Δενδροφύτευση και Αστική Δάσωση: Η αύξηση της κάλυψης των δέντρων στην Αθήνα μέσω στρατηγικών πρωτοβουλιών δενδροφύτευσης μπορεί να προσφέρει πολλά οφέλη. Τα δέντρα συμβάλλουν στον μετριασμό του φαινομένου της αστικής θερμικής νησίδας, βελτιώνουν την ποιότητα του αέρα φιλτράροντας τους ρύπους, μειώνουν τα επίπεδα θορύβου και παρέχουν σκιά και άνεση στους πεζούς. Η δέσμευση και η συμμετοχή της κοινότητας σε πρωτοβουλίες δενδροφύτευσης μπορεί να καλλιεργήσει μια αίσθηση ιδιοκτησίας και υπερηφάνειας στους κατοίκους (Escobedo et al., 2011).
- Πράσινες στέγες και τοίχοι: Η ενθάρρυνση της κατασκευής πράσινων στεγών και τοίχων μπορεί να ενισχύσει το οικολογικό αποτύπωμα των κτιρίων στην Αθήνα. Αυτές οι επιφάνειες με βλάστηση προσφέρουν

μόνωση, μειώνουν την απορροή των ομβρίων υδάτων, βελτιώνουν την ποιότητα του αέρα και παρέχουν ενδιαίτημα για πτηνά και έντομα. Η ενσωμάτωση πράσινων στεγών και τοίχων μπορεί να συμβάλει στη συνολική βιωσιμότητα και ανθεκτικότητα της πόλης (Oberndorfer et al., 2007).

- Κατασκευή πάρκων τσέπης: Τα πάρκα τσέπης, οι μικροί χώροι πρασίνου ενταγμένοι σε αστικές περιοχές, παίζουν καθοριστικό ρόλο στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Αθήνας. Αυτά τα πάρκα προσφέρουν ευκαιρίες για χαλάρωση, αναψυχή και σύνδεση με τη φύση. Με τον στρατηγικό εντοπισμό πάρκων τσέπης σε όλη την πόλη, η Αθήνα μπορεί να αντιμετωπίσει την έλλειψη προσβάσιμων χώρων πρασίνου, ειδικά σε πυκνοκατοικημένες περιοχές. Τα rocket park μπορούν να δημιουργηθούν σε κενά οικόπεδα, διάμεσους ή υποχρησιμοποιήτους χώρους, μετατρέποντάς τα αποτελεσματικά σε ζωντανές πράσινες οάσεις (Benedict & McMahon, 2006).

Εικόνα 6. (Αριστερά) Κήποι βροχής στην Trent Street στην πολιτεία Βικτώρια της Αυστραλίας, (Δεξιά) Κήποι βροχής στην Avenue Green Street.

2.3.2 Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs)

Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ - SDGs) είναι ένα σύνολο 17 παγκόσμιων στόχων που καθορίστηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη (ΟΗΕ) το 2015. Αυτοί οι στόχοι παρέχουν ένα πλαίσιο για τις χώρες και τους ενδιαφερόμενους φορείς να εργαστούν για ένα πιο βιώσιμο και δίκαιο μέλλον.

Οι ΣΒΑ καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα αλληλένδετων θεμάτων, συμπεριλαμβανομένης της εξάλειψης της φτώχειας, της προστασίας του περιβάλλοντος, της κοινωνικής ένταξης και της οικονομικής ανάπτυξης.

Στόχος τους είναι να αντιμετωπίσουν τις πιο πιεστικές παγκόσμιες προκλήσεις και να καθοδηγήσουν τις προσπάθειες για την επίτευξη ενός πιο βιώσιμου και ευημερούντος κόσμου έως το 2030 (ΟΗΕ, 2015)

Εικόνα 7. Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης

Συνοπτικά οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης αναφέρονται στην εξάλειψη της πείνας και της φτώχειας, στην προαγωγή της υγείας και της ευεξίας, στην παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης, καθαρού νερού και αποχέτευσης για όλους, την ισότητα των δύο φύλων, και γενικότερα την μείωση της ανισότητας, την αξιοπρεπή εργασία και οικονομική ανάπτυξη. Παράλληλα αναφερόμενοι σε επίπεδο που έχει να κάνει με την βιωσιμότητα, οι πυλώνες του ΣΒΑ αναφέρονται σε προσιτή και καθαρή ενέργεια, δημιουργία βιώσιμης βιομηχανίας, καινοτομίας και υποδομών, αλλά και βιώσιμων πόλεων και κοινοτήτων, την υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή, δράσεις σχετικές με το κλίμα την χερσαία αλλά και την υποθαλάσσια και τέλος θεσμούς σχετικούς με την ειρήνη και την δικαιοσύνη (ΟΗΕ, 2015).

Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης αναγνωρίζουν τη διασύνδεση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων και υπογραμμίζουν την ανάγκη για ολοκληρωμένες προσεγγίσεις για την αειφόρο ανάπτυξη. Οι κυβερνήσεις, οι οργανισμοί, οι επιχειρήσεις και τα άτομα σε όλο τον κόσμο ενθαρρύνονται να ευθυγραμμίσουν τις δράσεις και τις πολιτικές τους με τους ΣΒΑ, συνεργαζόμενοι για την επίτευξη αυτών των φιλόδοξων στόχων.

3. ΠΑΡΚΑ ΤΣΕΠΗΣ

Ένα πάρκο τσέπης θεωρείται ένας μικρός υπαίθριος χώρος, συνήθως περίπου $\frac{1}{4}$ του στρέμματος (500m^2), συνήθως μόνο μερικά οικόπεδα σπιτιών σε μέγεθος ή και λιγότερο (Blake, 2021), που βρίσκεται σε μια αστική περιοχή η οποία περιβάλλεται από εμπορικά κτίρια ή σπίτια. Τα rocket park είναι αστικοί ανοιχτοί χώροι σε μικρή κλίμακα και παρέχουν ένα ασφαλές και φιλόξενο περιβάλλον για τα μέλη της γύρω κοινότητας.

Ως μέγιστο μέγεθος ενός rocket park αναφέρονται τα 5000m^2 σύμφωνα με το πιο πρόσφατο πρόγραμμα rocket park της Κοπεγχάγης (Peschardt et al., 2012), ενώ στο πρόγραμμα του Λονδίνου, αναφέρεται ως σύνηθες μέγεθος ενός rocket park περίπου «το μέγεθος ενός γηπέδου τένις» (περίπου 260m^2) (Department for Communities and Local Government, 2015; Mayor of London, 2012). Το παραπάνω επιβεβαιώνεται επίσης από τις κατευθυντήριες γραμμές που δίνονται στην έκθεση του προγράμματος για τον ιδιωτικό δημόσιο χώρο της Νέας Υόρκης (POPS), ο οποίος περιλαμβάνει πάρκα που κατασκευάζονται σε ιδιόκτητες ιδιοκτησίες για δημόσια χρήση (NYC Planning, 2021) και αναφέρει ως ελάχιστη επιφάνεια που καταλαμβάνει ένα rocket park τα 185m^2 . Φαίνεται όμως πως το μέγεθος, το σχήμα και η έκταση των rocket park διαφέρει από χώρα σε χώρα, από πόλη σε πόλη και προσαρμόζεται στη διαθεσιμότητα χώρου

Εικόνα 8. Pocket park στη Σανγκάη

που εξαρτάται από την πυκνότητα δόμησης και τη ρυμοτομία της εκάστοτε περιοχής.

Υποστηρίζεται ότι τα αυτά τα πάρκα απαιτούν ελάχιστα έξοδα και μεγάλη φαντασία, κάτι που οδηγεί και στην επιτυχία τους, χάρη στο χαμηλό κόστος και την μεγάλη προσβασιμότητα, δεδομένης της ευρείας παρουσίας τους σε πολλές γειτονιές (Faraci, 1967). Σύμφωνα με όλα τα παραπάνω λοιπόν, δεν υπάρχει πρότυπη διάσταση για τη δημιουργία, παρά μόνο μέγιστα και ελάχιστα όρια καταλαμβανόμενης επιφάνειας, έτσι ώστε ένα πάρκο να θεωρηθεί ποκετ παρκ. Το τελικό τους μέγεθος καθορίζεται από την διαθεσιμότητα γης και όχι από προκαθορισμένα πρότυπα. Η διάδοση τους είναι ζωτικής σημασίας, καθώς μπορούν να ωφελήσουν και τους τρεις πυλώνες της βιωσιμότητας, δηλαδή τον κοινωνικό, τον περιβαλλοντικό και τον οικονομικό (Cappa et al., 2020b). Προϋπόθεση για να θεωρηθεί ένας χώρος rocket park, αποτελεί επίσης το ότι οι χρήστες του δεν θα πρέπει να περπατούν περισσότερο από 5-10 λεπτά για να προσεγγίσουν το πάρκο, θα πρέπει να είναι προσβάσιμο τόσο με τα πόδια και με ποδήλατο, να εξυπηρετεί πληθυσμό περίπου 500-1000 ατόμων και να καλύπτει όσο το δυνατόν περισσότερες δραστηριότητες για τις πιθανές ομάδες χρηστών (Aziz, 2015)

Εικόνα 9. Pocket park στην Κρακοβία

Μια κρίσιμη διάκριση που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι τα rocket park δεν πρέπει να προσπαθούν να παρέχουν τις ίδιες ανέσεις με ένα πολύ μεγαλύτερο πάρκο γειτονιάς ή κοινότητας. Ιδανικά, τα rocket park θα πρέπει να σχεδιάζονται με γνώμονα τις ανάγκες των κοντινών ατόμων και τα συμφέροντα

της τοπικής κοινότητας. Καλύπτουν επίσης ποικίλες ανάγκες εμπειρίες και λειτουργίες στους χρήστες, όπως: μικρός χώρος εκδηλώσεων, χώροι παιχνιδιού για παιδιά, χώροι για χαλάρωση ή κοινωνικοποίηση, μεσημεριανά διαλείμματα από την δουλειά, ξεκούραση μετά από μια κουραστική μέρα στο γραφείο.κ.λπ.

Τα rocket park έχουν διάφορους σκοπούς για τους ανθρώπους που εξυπηρετούν. Ενώνουν τους κατοίκους όλων των ηλικιών σε διασκεδαστικές και εποικοδομητικές υπαίθριες δραστηριότητες και διευκολύνουν την ανάπτυξη της κοινοτικής αλληλεγγύης και την αναζωογόνηση της γειτονιάς.

Η δημιουργία του εκάστοτε πάρκου τσέπης παίρνει το σχήμα της μέσα από πολλαπλούς διαλόγους μεταξύ μελών ενός ευρύτερου οικοσυστήματος: υλικών, υποδομών, ροών (ανθρώπων και αγαθών), οικονομικών συστημάτων, ανθρωπολογικών προσεγγίσεων, επιστημόνων, ειδικών, καταρτισμένων και μη. Βασίζεται σε μία πιο συμπεριληπτική μορφή σχεδιασμού που συνδιαλέγεται με όλους.

3.1 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΧΡΗΣΗΣ ΠΑΡΚΩΝ ΤΣΕΠΗΣ

Η δημιουργία ενός rocket park όπως προαναφέρθηκε πρέπει να πληροί προδιαγραφές ικανές να ικανοποιήσουν τους χρήστες του. Η συμμετοχή τους λοιπόν στην διαδικασία είναι ένα σημείο κλειδί, βασικό για την ομαλή έκβαση του έργου. Βασικός άξονας «επικοινωνίας» μεταξύ σχεδιαστών και χρηστών του πάρκου, αποτελεί η δημιουργία και συμπλήρωση ερωτηματολογίων, έτσι ώστε να ληφθεί η άποψη όσο το δυνατόν μεγαλύτερης μερίδας ανθρώπων. Προκειμένου το ερωτηματολόγιο να καλύπτει πολυπλεύρως τα ζητούμενα, είναι σημαντικό να είναι εκ των προτέρων γνωστοί οι παράγοντες που συμβάλλουν στην χρήση των πάρκων τσέπης από το κοινό, αξιοποιώντας τους για την κατασκευή του ίδιου του ερωτηματολογίου.

Παλαιότερες έρευνες έδειξαν ότι βασικοί παράγοντες για την χρήση πάρκων είναι οι προσωπικοί, οι κοινωνικοί, περιβαλλοντικοί, φυσικοί παράγοντες, αλλά και τα αναδυόμενα θέματα που ενδεχομένως προκύψουν, ή μελλοντικά περιβαλλοντικά οφέλη.

Ξεκινώντας με τους προσωπικούς παράγοντες, στους οποίους περιλαμβάνονται βιολογικοί (το φύλο, η ηλικία, κατάσταση υγείας κλπ) και ψυχοκοινωνικοί (εκπαίδευση, εθνικότητα, πεποιθήσεις, πρόθεση κλπ), Pan et al. (2009), έχει βρεθεί ότι υπάρχει συσχέτιση ως προς της ηλικιακές ομάδες και τους τύπους δραστηριοτήτων του πάρκου, καθώς όσο οι άνθρωποι γερνούν, τόσο πιο πιθανό είναι να επισκέπτονται τα μικρά αστικά πάρκα τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα για χαλάρωση, ενώ οι γυναίκες ήταν πιο πιθανό να επισκέπτονται τα πάρκα για "κοινωνικοποίηση" από ό,τι οι άνδρες. Διαφορές διαπιστώθηκαν μεταξύ των ηλικιακών ομάδων σχετικά με τις προτιμήσεις τους στο φυτικό υλικό και το υδάτινο στοιχείο. Για παράδειγμα, έρευνες έδειξαν πως οι ηλικιωμένοι

προτιμούν τα λουλουδία και την ύπαρξη νερού, ενώ ταυτόχρονα η ύπαρξη λουλουδιών είναι σημαντικότερη για τις γυναίκες σε σχέση με τους άντρες. (Kerishnan, Maruthaveeran, 2021). Παρομοίως όσοι έχουν επαγγελματική εμπειρία φαίνεται να προτιμούν τα δέντρα και τα υδάτινα στοιχεία, ενώ όσοι δεν είχαν καμία προηγούμενη ενασχόληση με τα πάρκα ή τη φύση έδιναν υψηλότερης αξίας σημασία σε άλλους ανθρώπους. Σημαντικός παράγοντας για μεγαλύτερης ηλικίας ανθρώπους, αποτέλεσε και η αυτονομία τους σε σχέση με την θέση του πάρκου και την προσβασιμότητα, αλλά και η ψυχολογική αποσυμφόρηση, η ανακούφιση από το άγχος (Kerishnan, Maruthaveeran, 2021).

Τέλος αναφορικά με την εθνικότητα και την οικονομική κατάσταση των χρηστών, έχει παρατηρηθεί ότι η χρήση πάρκων τσέπης είναι αυξημένη από άτομα που ανήκουν σε μειονότητες, οι πιο εύποροι χρήστες στρέφονται σε μεγάλα δημόσια, αστικά πάρκα (Giles-Corti et al., 2005; Gobster, 2002). Εμφανής σχέση μεταξύ του μορφωτικού επιπέδου και της χρήσης των πάρκων τσέπης δεν έχει αποδειχθεί. Συνολικά λοιπόν, οι ηλικιωμένοι ενήλικες και οι γυναίκες αναφέρονται συνήθως ως συχνότεροι χρήστες των πάρκων τσέπης, αλλά ορισμένες μελέτες αναφέρουν ότι οι νέοι ενήλικες συμμετέχουν σε πιο κοινωνικά ωφέλιμη δραστηριότητα στα rocket park με ευκαιρίες για συγκέντρωση παρουσία καφετέριας/πωλητών τροφίμων, μεταξύ άλλων.

Εικόνα 10. Pocket park στην Κουάλα Λουμπούρ

Όσον αφορά τους κοινωνικούς παράγοντες, η ύπαρξη ή/και η ανάγκη για δημιουργία κοινωνικών δεσμών μπορεί να δρα ενθαρρυντικά ή ανασταλτικά για

την χρήση των ποκετ παρκ. Έχει βρεθεί ότι άνθρωποι που "κοινωνικοποιούνται" επισκέπτονται συχνά ένα πάρκο τσέπης μαζί με άλλους, ενώ εκείνοι που έχουν ανάγκη από ξεκούραση και αποκατάσταση τείνουν να επισκέπτονται το πάρκο μόνοι τους. Γενικά, οι άνθρωποι απολαμβάνουν την παρέα ενός φίλου σε ένα αστικό περιβάλλον για πολλούς λόγους, συμπεριλαμβανομένης της ασφάλειας, αλλά όταν η ασφάλεια δεν αποτελεί πρόβλημα, η αποκατάσταση ενισχύεται από την απουσία παρέας. Επιπλέον, έχει αναφερθεί ότι οι γυναίκες επιλέγουν να επισκέπτονται χώρους πρασίνου συνοδευόμενες από μέλη της οικογένειας ή άλλους παρά μόνες τους, καθώς έχουν σημαντικά μεγαλύτερα επίπεδα φόβου από τους άνδρες (Staats, Hartig 2004).

3.2. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΩΝ POCKET-PARKS

3.2.1 Αντιλαμβανόμενο Περιβάλλον

Η περιβαλλοντική αντίληψη ορίζεται ως η επίγνωση ή τα συναισθήματα για το περιβάλλον/πλαίσιο μέσα στο οποίο ζει εργάζεται και ψυχαγωγείται ο άνθρωπος αλλά και ως η πράξη κατανόησης του περιβάλλοντος αυτού από τις αισθήσεις (Davison και Lawson ,2006). Αυτό περιλαμβάνει πτυχές της ασφάλειας, της κυκλοφορίας, της ελκυστικότητας και της προσβασιμότητας. Η προσβασιμότητα, η ποιότητα και ο διαθέσιμος χώρος ενός πάρκου αποτελούν ενθαρρυντικούς παράγοντες για σωματική δραστηριότητα των χρηστών. Παρόλαυτα με έναν έξυπνο σχεδιασμό είναι επιτεύξιμο να βιώσει ο επισκέπτης το πάρκο μεγαλύτερο από ότι είναι στην πραγματικότητα. Ο σχεδιασμός ενός καλού και μικρού πάρκου αποτελείται από τις ακόλουθες αρχές: στοιχεία προσβασιμότητας του πάρκου, ιδιαιτερότητας, αυθεντικότητας, λειτουργικότητας και προσαρμοστικότητας (Currie, 2016). Συμπληρωματικά η σύνδεση των πάρκων τσέπης σε ένα δίκτυο πρασίνου και η ύπαρξη πολλών πάρκων ως σημεία πρόσβασης σε αυτό επίσης δρουν επίσης ενθαρρυντικά. Αιτία της ανάγκης αυτής αποτελεί παράλληλα η αίσθηση συνωστισμού που μπορεί να δημιουργηθεί σε ένα μικρό πάρκο τσέπης με τυχόν μεγαλύτερη του αναμενόμενου εισροή. Ωστόσο, η ύπαρξη άλλων ανθρώπων αυξάνει το αίσθημα ασφάλειας όπως συμβαίνει και με την ύπαρξη κάποιου είδους περιφραξης που προάγει την χαλάρωση. Απεδείχθη επίσης ότι οι χρήστες των πάρκων αυτών , προτιμούν να βλέπουν φυσικές και κρυφές περιοχές σε σύγκριση με τον ανοιχτό χώρο και τα σαφή σημεία εστίασης.

3.2.2. Φυσικά Στοιχεία

Τα φυσικά στοιχεία έχουν την ικανότητα να κρατούν την προσοχή του ατόμου και να παρέχουν μια ισχυρή αίσθηση του ανήκειν σε έναν τόπο, παράγοντες που καθιστούν ένα περιβάλλον ψυχολογικά άνετο (Kaplan, 1984).

Είναι γνωστό ότι το αστικό πράσινο διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στην ανθρώπινη υγεία και την ευημερία των κατοίκων των πόλεων. Ακόμη και οι αστικοί χώροι πρασίνου μικρής κλίμακας είναι ευεργετικοί για τις πόλεις όσον αφορά τις περιβαλλοντική, κοινωνική και ψυχολογική ευημερία. Ως εκ τούτου, η επιλογή φυσικών στοιχείων που θα περιλαμβάνονται στον σχεδιασμό ενός πάρκου τσέπης, πρέπει να στοχεύουν στην ψυχική ευεξία και να συμβάλλουν στην υγεία. Τέτοια στοιχεία, μεταξύ πολλών εναλλακτικών λύσεων είναι η χαμηλή βλάστηση, το γρασίδι, τα δέντρα, τα ανθοφόρα φυτά και τα υδάτινα χαρακτηριστικά. Γενικότερα κρίνεται απαραίτητη η συμπερίληψη δέντρων και πράσινων επιφανειών.

Τα pocket park δρουν ως προαγωγοί της ανθρώπινης υγείας και ευεξίας προσφέροντας χώρο για σωματικές δραστηριότητες παρά τον περιορισμένο διαθέσιμο χώρο για εξοπλισμό.

Έτσι προτείνεται από μελέτες η διοργάνωση προγραμμάτων άσκησης στα πάρκα τσέπης, (αερόμπικ, γιόγκα, Zumba), καθώς τα προγράμματα αυτά μπορούν να προσφέρονται σε εξωτερικούς χώρους χωρίς ειδικό εξοπλισμό άσκησης ή τροποποίηση του χώρου.

Εικόνα 11. Τα φυτικά είδη που επιλέχθηκαν για το Straw Hat Pocket Park στις ΗΠΑ

Παράλληλα σημειώνεται ότι το είδος, η ποικιλία και η ποιότητα της βλάστησης συνδέονται με την προώθηση σε διαφορετικές δραστηριότητες. Για παράδειγμα η πράσινη εδαφοκάλυψη συνδέεται θετικά με την ανάπαυση και ξεκούραση, ενώ σχετίζεται αρνητικά με την κοινωνικοποίηση. Αντιθέτως η ύπαρξη κάποιου είδους τραπεζοκαθισμάτων, σχετίζεται με την ενθάρρυνση για κοινωνικοποίηση και όχι τόσο με την ανάπαυση. Λόγω έλλειψης χώρου, σε ένα pocket park είναι

πιθανό να μην είναι δυνατόν να υποστηρίξουν και τις δύο χρήσεις ταυτόχρονα, ή εάν το επιτρέπει ο διαθέσιμος χώρος, ο σχεδιασμός πρέπει να προνοεί την ύπαρξη δύο ξεχωριστών χώρων για τις αντίστοιχες λειτουργίες.

Γενικότερα η παρουσία περισσότερων σκληρών τοπίων και υλικών όπως πεζοδρόμια, κτίρια, σκάλες κλπ φαίνονται ως τα λιγότερο προτιμώμενα χαρακτηριστικά για τον σχεδιασμό ενός πάρκου.

3.2.3. Περιβαλλοντικά Οφέλη

Ως προς τα περιβαλλοντικά οφέλη, με την πάροδο του χρόνου και την ολοένα ανερχόμενη τάση για δημιουργία ποκετ παρκ, έχει γίνει εμφανής η επίδραση τους στην ένταση του φαινομένου αστικής θερμικής νησίδας (UHI- δείκτης του αστικού κλίματος με αρνητικές επιπτώσεις σε περιβάλλον και ανθρώπους-σοβαρή ατμοσφαιρική ρύπανση, θερμική δυσφορία κλπ) και η συνεισφορά τους στην μείωση του φαινομένου. Λαμβάνοντας υπόψη ότι τα UHI και τα κύματα καύσωνα θα επιδεινωθούν στο εγγύς μέλλον (Falasca et al., 2019), τα rocket park θα μπορούσαν να είναι εξαιρετικά χρήσιμα.

Παράλληλα φαίνεται να συμβάλλουν στην υποστήριξη της βιοποικιλότητας (πχ παρατήρηση κοινοτήτων πουλιών που καταλαμβάνουν μικρά αστικά πάρκα, και τα χαρακτηριστικά του τοπίου που τις επηρεάζουν). Οι Amaya-Espinel et al. (2019) και Strohbach et al. (2009) τόνισαν τη σημασία των μικρών αστικών πάρκων για τη διατήρηση των κοινοτήτων των πτηνών. Τα συμπεράσματά τους επιβεβαιώθηκαν στη συνέχεια από τους Delgado-Capel και Carriñanos (2020), η μελέτη των οποίων υπογραμμίζει τις οικοσυστημικές υπηρεσίες που είναι σε θέση να παρέχουν τα ποκετ παρκ, όπως η ρύθμιση του μικροκλίματος, η δυνατότητα επικοινωνίας και βιοποικιλότητας, η μείωση των πλημμυρών από βροχοπτώσεις και η βελτίωση της ποιότητας του αέρα.

Συνολικά λοιπόν είναι σκόπιμο να ειπωθεί ότι τα rocket park προάγουν κοινωνικά σωματικά και ψυχικά οφέλη. Τα πράσινα στοιχεία (εδαφοκάλυψη, θάμνοι, δέντρα, παρτέρια, υδάτινα στοιχεία, ήρεμη ατμόσφαιρα μακριά από την κυκλοφορία, συνδέονται σε μεγάλο βαθμό με την ψυχική ευεξία, ενώ ο διαθέσιμος αστικός εξοπλισμός και οι εγκαταστάσεις (παγκάκια, υδάτινα χαρακτηριστικά, μονοπάτια περιπάτων, επαρκής χώρος), προάγουν την κοινωνικοποίηση. Άτομα που έχουν ανάγκη για ψυχική ηρεμία και ευεξία συγκριτικά με άτομα που επισκέπτονται τα πάρκα για κοινωνικοποίηση, προτιμούν τα πράσινα και φυσικά στοιχεία. Οι ηλικιωμένοι (50-65 ετών) τείνουν να επισκέπτονται τα μικρότερα πάρκα για αποκατάσταση, ενώ οι νεότεροι ενήλικες (15-29 ετών) επισκέπτονται τα rocket park για κοινωνικοποίηση. Τέλος, τα rocket park διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην προσέλκυση κοντινών χρηστών ακόμα και για την απλή καθημερινή άσκηση και συμβάλλουν στην ενίσχυση της σωματικής δραστηριότητας, ιδίως σε πυκνοκατοικημένες περιοχές.

3.3 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ POCKET-PARKS:

Η κατασκευή πάρκων τσέπης στην Αθήνα προσφέρει αρκετά οφέλη στην πόλη και τους κατοίκους της. Τα rocket park συμβάλλουν στην ενίσχυση του αστικού οικοσυστήματος, αυξάνοντας την πράσινη κάλυψη, υποστηρίζοντας τη βιοποικιλότητα και μειώνοντας το φαινόμενο της αστικής θερμικής νησίδας. Βελτιώνουν επίσης τη σωματική και ψυχική ευεξία των κατοίκων, παρέχοντας χώρους για σωματική δραστηριότητα, κοινωνική αλληλεπίδραση και χαλάρωση. Επιπλέον, τα rocket park ενισχύουν τη δέσμευση και την υπερηφάνεια της κοινότητας καθώς οι κάτοικοι συμμετέχουν ενεργά στη δημιουργία και τη συντήρησή τους (Cooper Marcus & Francis, 1998).

Για τη δημιουργία μιας βιώσιμης και ανθεκτικής Αθήνας, είναι απαραίτητο να θεσπιστούν απαιτήσεις πρασίνου και να δοθεί προτεραιότητα στην κατασκευή πάρκων τσέπης. Ενσωματώνοντας τη φύση στον αστικό βιότοπο, η Αθήνα μπορεί να ενισχύσει την ανθεκτικότητα, να βελτιώσει την ποιότητα του αέρα και να προσφέρει στους κατοίκους προσβάσιμους χώρους πρασίνου. Οι αναφορές που παρέχονται σε αυτό το δοκίμιο προσφέρουν πολύτιμες γνώσεις για τις έννοιες του αστικού οικοτόπου, των απαιτήσεων πρασίνου και της κατασκευής πάρκων τσέπης, παρέχοντας ένα θεμέλιο για τη βιώσιμη ανάπτυξη της πόλης

3.3.1 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης και Pocket-parks

Τα πάρκα τσέπης, ως μικροί χώροι πρασίνου που ενσωματώνονται σε αστικές περιοχές, μπορούν να συμβάλουν σε πολλούς Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs) παρέχοντας πολλαπλά οφέλη στις κοινότητες. Ορισμένοι από τους στόχους που σχετίζονται στενά με τα rocket park είναι οι εξής:

Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες (SDG 11): Τα rocket park διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στη δημιουργία βιώσιμων και χωρίς αποκλεισμούς πόλεων. Συμβάλλουν στο να γίνουν οι πόλεις και οι ανθρωπίνι οικισμοί χωρίς αποκλεισμούς, ασφαλείς, ανθεκτικές και βιώσιμες, όπως αναφέρεται στο SDG 11 (OHE, 2015). Παρέχοντας προσβάσιμους χώρους πρασίνου σε αστικές περιοχές, τα rocket park βελτιώνουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων, βελτιώνουν την ευημερία και προάγουν την κοινωνική συνοχή.

Δράση για το κλίμα (SDG 13): Τα rocket park μπορούν να συμβάλουν στις προσπάθειες δράσης για το κλίμα. Βοηθούν στον μετριασμό του φαινομένου της αστικής θερμικής νησίδας παρέχοντας σκιά και μειώνοντας τις θερμοκρασίες σε πυκνοκατοικημένες περιοχές. Μέσω της βλάστησής τους, τα rocket park απορροφούν διοξείδιο του άνθρακα, βελτιώνουν την ποιότητα του αέρα και λειτουργούν ως πράσινοι πνεύμονες στην πόλη. Επιπλέον, μπορούν να βοηθήσουν στη διαχείριση της απορροής των ομβρίων υδάτων και στη μείωση του κινδύνου πλημμύρας. (Περδικογιάννη, 2017)

Βιοποικιλότητα (SDG 15): Τα rocket park συμβάλλουν στη διατήρηση και τη βιώσιμη χρήση των χερσαίων οικοσυστημάτων, η οποία αποτελεί βασική πτυχή του SDG 15. Αυτοί οι μικροί χώροι πρασίνου παρέχουν ενδιαίτημα για διάφορα φυτά και ζώα, υποστηρίζοντας την αστική βιοποικιλότητα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Μπορούν να χρησιμεύσουν ως σκαλοπάτι για την άγρια ζωή, προάγοντας τη συνδεσιμότητα και την οικολογική ανθεκτικότητα στα αστικά τοπία.

Καλή υγεία και ευεξία (SDG 3): Τα rocket park μπορούν να προάγουν τη σωματική δραστηριότητα και την ευεξία, σύμφωνα με τους στόχους SDG 3. Αυτοί οι χώροι πρασίνου προσφέρουν ευκαιρίες για άσκηση, αναψυχή και χαλάρωση, συμβάλλοντας σε βελτιωμένα αποτελέσματα σωματικής και ψυχικής υγείας για τα άτομα. Τα προσβάσιμα και καλά σχεδιασμένα rocket park μπορούν να βοηθήσουν στη μείωση του άγχους, στην ενίσχυση του αισθήματος της κοινότητας και στην παροχή χώρων για κοινωνική αλληλεπίδραση (Peschardt, 2014)

Συμπερασματικά με την ενσωμάτωση πάρκων τσέπης στον αστικό σχεδιασμό και την ανάπτυξη τους, οι πόλεις μπορούν να συνεισφέρουν σε πολλαπλούς στόχους βιώσιμης ανάπτυξης ταυτόχρονα, δημιουργώντας πιο βιώσιμα περιβάλλοντα για τους κατοίκους τους.

3.4 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΑΡΚΩΝ ΤΣΕΠΗΣ

Τα επιτυχημένα «rocket park» έχουν τέσσερις βασικές ιδιότητες: είναι προσβάσιμα (μέσω στοιχείων που ενσωματώνονται στο πάρκο), επιτρέπουν στους ανθρώπους να συμμετέχουν σε δραστηριότητες (παροχή μικρών ξεχωριστών χώρων), αποτελούν καλαίσθητους και αναπαυτικούς χώρους που προσελκύουν και ενθαρρύνουν τους ανθρώπους να τους επισκεφτούν) και τέλος, είναι κοινωνικά μέρη (λειτουργεί σαν χώρος συνάντησης και ανάπτυξης κοινωνικών δεσμών).

Οι αρχιτέκτονες τοπίου που εμπλέκονται στον σχεδιασμό τους, έχουν στη διάθεσή τους μια εκτεταμένη εργαλειοθήκη χαρακτηριστικών και στοιχείων που μπορούν να ενσωματώσουν στο σχεδιασμό ενός πάρκου τσέπης, των οποίων η σωστή αξιοποίηση φέρνει το επιθυμητό αποτέλεσμα επιτυγχάνοντας όλα τα παραπάνω. Τα «εργαλεία» αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν σκληρές επιφάνειες, όπως πεζοδρόμια από πλακόστρωτο ή απλά μονοπάτια από σκυρόδεμα, μέχρι κινητά στοιχεία επίπλων, όπως παγκάκια και τραπέζια. Σε ορισμένα αστικά περιβάλλοντα, τα υδάτινα χαρακτηριστικά είναι επίσης δημοφιλή και χρησιμοποιούνται συχνά για την απόσβεση του θορύβου της γύρω πόλης. Τα παρτέρια με ετήσια φυτά είναι εύκολο να συντηρηθούν και να αλλάξουν για εποχιακή διακόσμηση. Οι δημιουργικές επιλογές είναι σχεδόν απεριόριστες και μπορούν να είναι τόσο απλές ή περίτεχνες όσο χρειάζεται ανάλογα με τον

διαθέσιμο χώρο, το επιθυμητό τελικό αποτέλεσμα και τις χρήσεις και παροχές που πρέπει να περιλαμβάνονται.

3.4.1 Τοποθεσία

Οι κοινότητες μπορούν να γίνουν δημιουργικές όταν αναζητούν μέρη για να δημιουργήσουν ένα πάρκο τσέπης. Τα πάρκα αυτά συχνά δημιουργούνται από ένα κενό οικόπεδο, ένα εγκαταλελειμμένο δρομάκι, μια ταράτσα, στέγες και ξεχασμένους ή αχρησιμοποίητους χώρους, δημόσια γη όπου διασταυρώνονται δρόμοι. Ουσιαστικά θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη οποιοσδήποτε αχρησιμοποίητος χώρος. Έτσι συνήθως επιλογές αποτελούν εγκαταλελειμμένοι και αναξιοποίητοι χώροι.

Συχνά, ιδιωτικές αναπτύξεις καταλήγουν με περίεργα κομμάτια αγροτεμαχίων που δεν μπορούν να αξιοποιηθούν για εμπορικά ή οικιστικά έργα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι προγραμματιστές δωρίζουν ή μεταβιβάζουν αυτά τα "περισσεύματα" στο δήμο για να αφαιρέσουν τα τετραγωνικά μέτρα από τη φορολογική τους υποχρέωση. Με τη σωστή οπτική γωνία, αυτές οι παρατημένες περιοχές μπορούν να επανασχεδιαστούν σε σημαντικούς ανοιχτούς χώρους.

3.4.2. Οφέλη

Τα rocket park διαφέρουν από τα πάρκα γειτονιάς και τα μεγάλα δημόσια πάρκα στο ότι δεν προορίζονται να χρησιμεύσουν ως προορισμός για μια ολόκληρη κοινότητα. Ο σχεδιασμός ενός πάρκου τσέπης στοχεύει στην βελτίωση και ενίσχυση του τοπικού χαρακτήρα, την αύξηση αισθήματος ασφάλειας και της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, την ενίσχυση του αστικού πρασίνου και ενδεχομένως μικρό- πανίδας της περιοχής, την μείωση ρύπανσης της περιοχής, την γενικότερη αναζωογόνηση παραμελημένων και υποβαθμισμένων περιοχών, τον μετασχηματισμό ακινήτων που βρίσκονται σε κατάσταση εγκατάλειψης, την ενεργότερη συμμετοχή των κατοίκων στα κοινά αλλά και την ενίσχυση σχέσεων μεταξύ τοπικών αρχών και κοινοτήτων, την προώθηση της υγείας και της ευεξίας και τέλος στην βελτίωση της κοινότητας σε επίπεδο κοινωνικό και οικονομικό.

3.4.3. Προκλήσεις

Παρά τις κοινές προδιαγραφές που φαίνεται να υπάρχουν μεταξύ των ποκετ παρκ (όπως αναφέρονται στην παράγραφο 3, μέγιστα και ελάχιστα όρια καταλαμβανόμενης επιφάνειας, εγγύτητα στον τόπο κατοικίας 5-10 λεπτά περπάτημα, επαρκής χώρος για 500-1000 άτομα, επαρκής κάλυψη δραστηριοτήτων για πιθανές ομάδες χρηστών σχεδιασμός βάση των αναγκών των κατοίκων), δεν υπάρχουν πολλά κοινά στο τελικό αποτέλεσμα, μεταξύ διαφορετικών πάρκων τσέπης. Το καθένα είναι διαφορετικό ανάλογα με το

μέγεθος και τη χρήση του χώρου, αλλά επειδή ο χώρος είναι περιορισμένος και οι ανάγκες των χρηστών είναι διαφορετικές και ποικίλλουν κατά τη διάρκεια της ημέρας, μερικές φορές μπορεί να προκύψουν αλληλεπίδραση μεταξύ διαφορετικών ομάδων. Έτσι, κρίνεται σκόπιμη η δημιουργία στρατηγικών υλοποίησης με μικρής κλίμακας βελτιώσεις που προσφέρουν άμεσα οφέλη στους χρήστες των δημόσιων αυτών χώρων.

Μερικά από τα πιο συνηθισμένα προβλήματα που αντιμετωπίζονται κατά την ανάπτυξη πάρκων τσέπης περιλαμβάνουν τα περιορισμένα χρήματα, το μειωμένο διαθέσιμο προσωπικό για τη συντήρηση του χώρου, την εύρεση ελεύθερου χώρου για τη δημιουργία του πάρκου, την ανεπαρκή περιβαλλοντική εκπαίδευση του κοινού σχετικά με τη σημασία τους με σκοπό να γίνουν αποδεκτά από την κοινότητα στην οποία παραδίδονται.

Πέραν των προβλημάτων που προκύπτουν από τον ανθρώπινο παράγοντα, σημαντικό είναι να ληφθούν υπόψιν και πρακτικοί παράγοντες που σχετίζονται με την βιωσιμότητα και την αρχιτεκτονική, το περιβάλλον, τη διαχείριση και το νομικό πλαίσιο.

3.4.4 Αρχιτεκτονική και Μικροκλίμα

Η πυκνότητα δόμησης παίζει σημαντικό ρόλο στο σχεδιασμό, την επιλογή και τη χρήση υλικών, καθώς επηρεάζει την ηλιακή πρόσβαση και συνεπώς τις συνθήκες μικροκλίματος, ενώ η πυκνότητα του πληθυσμού επηρεάζει τον αριθμό των ατόμων που θα εξυπηρετούν. Γενικώς οι μεσογειακές αστικές περιοχές παρουσιάζουν μορφολογικές διαμορφώσεις με χαμηλότερες πυκνότητες από εκείνες ορισμένων αστικών περιοχών της Βόρειας Αμερικής (π.χ. Μανχάταν) (Rosso, 2022).

Μια από τις σημαντικότερες μεταβλητές που απορρέουν από την πυκνότητα είναι ο παράγοντας θέασης του ουρανού (SVF), ο οποίος υπολογίζεται ως το τμήμα του ορατού ουρανού από μια καθορισμένη θέση, λαμβάνοντας υπόψη τα γύρω κτίρια. Σε μεσογειακές αστικές περιοχές η έκθεση στον ήλιο είναι σχετικώς υψηλή σχεδόν καθόλη την διάρκεια του έτους, κάτι που ανάλογα με τον σχεδιασμό του εκάστοτε *rocket park*, θα μπορούσε να αποτελέσει θετικό ή αρνητικό παράγοντα για το μικρόκλιμα (Chatziroulka, 2018)

Μια άλλη πρόκληση προκύπτει από τους πολλούς ιστορικούς ή αρχαιολογικούς χώρους και την δομημένη κληρονομιά σε πολλές μεσογειακές περιοχές. Αυτή η περίσταση απαιτεί προσεκτικό σχεδιασμό, σύμφωνα με την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά δημιουργεί επίσης ευκαιρίες για την ενσωμάτωση σημείων θέασης-συνέργειας μεταξύ των πάρκων και των εν λόγω χώρων. Τέλος, η περιορισμένη διαθεσιμότητα πόρων σε τέτοιες περιοχές (Carra et al., 2020) υπογραμμίζει την ανάγκη χρήσης χαμηλού κόστους, ανθεκτικών υλικών και εξαρτημάτων για την κατασκευή και τη συντήρησή τους.

3.5 ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

3.5.1 Διαθέσιμος χώρος

Για την καλύτερη αξιοποίηση του διαθέσιμου χώρου, πρέπει να καθοριστούν οι αναμενόμενες χρήσεις ενός πάρκου σύμφωνα με το ακριβές μέγεθος του χώρου, να προσδιοριστούν οι λειτουργίες του, ενώ έπειτα να πραγματοποιηθούν βασιζόμενες σε καινοτόμες ιδέες και σε ποικιλία επιλογών. Σημαντικό είναι να υπάρχει προσαρμοστικότητα στους χώρους και επαναξιοποίηση νεκρών και χωρίς χαρακτήρα σημείων όπως για παράδειγμα οι τοίχοι των παρακείμενων κτηρίων να μεταμορφωθούν με κάποια εικαστική παρέμβαση ή να μετατραπούν σε κάθετους πράσινους τοίχους. Επιπλέον αφού ληφθούν υπόψιν οι προϋπάρχουσες υφές του χώρου, μπορούν να αξιοποιηθούν για το σχεδιασμό ενός νέου ανάγλυφου που θα φέρει τον παράγοντα του εντυπωσιασμού. Τέλος, επιθυμητή είναι και η ύπαρξη κάποιου υδάτινου στοιχείου για μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση του φυσικού περιβάλλοντος εκτός του αστικού ιστού.

3.5.2. Περιβάλλον

Σημαντικό ρόλο κατέχει η ανακύκλωση και η επανάχρηση υλικών -όπου αυτό καθίσταται δυνατόν- και η χρήση φιλικών προς το περιβάλλον υλικών όπως διαπερατές επιφάνειες, φωτισμός υψηλής απόδοσης, παροχές με ηλιακή ενέργεια κλπ. Καθοριστική είναι η μεγιστοποίηση της φυσικής σκιάς σε αυτά τα σημεία εντάσσοντας στον τρόπο σχεδιασμού τους την κατάλληλη διεύθυνση του χώρου ανάλογα με την κίνηση του ήλιου καθόλη τη διάρκεια του χρόνου παράλληλα με την παρεχόμενη σκίαση από τα συνορεύοντα κτίσματα αλλά και τη σωστή επιλογή και τοποθέτηση ειδών φύτευσης. Επιπλέον, η ένταξη των υδάτινων και παραποτάμιων οικοτόπων και όμβριων υδάτων της περιοχής στο νέο χώρο πρασίνου θα δώσει μια νέα πνοή στην περιοχή καθώς πέραν του σχηματισμού μέσω αυτών βοηθητικών και αισθητικών βελτιώσεων, θα αναβαθμίσει ολιστικά το μικροκλίμα της γειτονιάς. Τέλος σημείο κλειδί στο σχεδιασμό τους αποτελεί η δημιουργία μονοπατιών που θα λειτουργούν ως πορείες κίνησης που θα διευκολύνουν τον περαστικό εντός του πάρκου, αλλά και που θα δημιουργούν άμεσες συνδέσεις με άλλα σημεία πρασίνου ή ενδιαφέροντος της εκάστοτε περιοχής.

3.5.3. Κοινωνία

Η δημιουργία ενός τέτοιου κατάλληλα σχεδιασμένου χώρου αποσκοπεί σε μια συνολική κοινωνική αναβάθμιση. Δημιουργεί καταστάσεις οι οποίες παροτρύνουν τους χρήστες σε κοινωνική αλληλεπίδραση, φυσική άσκηση, πνευματική και ηθική βελτίωση μέσω ενός φιλόξενου και ελκυστικού προς όλους

χώρο. Ενός χώρου που χαρακτηρίζεται από την εύκολη πρόσβασή του, την άνετη είσοδο και την ύπαρξη σημείων στάσης και ξεκούρασης, σε συνδυασμό με μια πληθώρα δραστηριοτήτων που ενεργοποιούν τον δημόσιο χώρο ανά πάσα στιγμή και προάγουν το πνεύμα και την τέχνη. Τέλος, οι μειωμένες απαιτήσεις για συντήρηση σε συνδυασμό με την αίσθηση προστασίας από την κίνηση των αυτοκινήτων και των γρήγορων ρυθμών κίνησης της πόλης είναι ένα χαρακτηριστικό που σίγουρα έλκει τους χρήστες να επιλέγουν το πάρκο.

3.5.4. Διαχείριση

Η ομαλή συνεργασία μεταξύ δημόσιων, ιδιωτικών φορέων αλλά και των ίδιων των πολιτών, είναι ίσως η καλύτερη λύση για την διαχείριση των ποκετ παρκ. Ανάλογα με το εάν αυτά καταλαμβάνουν δημόσιο ή / και ιδιωτικό χώρο, αντίστοιχα η διαχείρισή τους γίνεται από δημόσιους ή /και ιδιωτικούς οργανισμούς.

Παράλληλα η συμμετοχή των πολιτών είναι ζωτικής σημασίας για τη διευκόλυνση της συντήρησης και τη μείωση του κόστους, ιδίως όταν τα πάρκα δεν φυλάσσονται συνεχώς. Ο σεβασμός και η συνεισφορά στην δημιουργία ή προστασία ενός πάρκου τσέπης από τους πολίτες - χρήστες του πάρκου παίζει καθοριστικό ρόλο στην συνολική διαχείρισή του. Βλέποντας τα αποτελέσματα των πράξεών τους οι πολίτες γίνονται πιο πρόθυμοι να αφιερώσουν τις προσπάθειές τους σε δράσεις που ωφελούν το δημόσιο καλό και να προωθήσουν την ενεργή συμμετοχή τους.

3.5.5. Βιώσιμες Προτάσεις- Λύσεις

Με σκοπό να επιτευχθεί ένα επιτυχημένος και αποτελεσματικός σχεδιασμός rocket park, πρέπει να ληφθούν υπόψιν οι διαστάσεις που όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, είναι καίριας σημασίας για τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την μακροχρόνια βιωσιμότητα των ποκετ παρκ.

Όσον αφορά την αρχιτεκτονική και μικροκλιματική διάσταση, οι πιθανές προκλήσεις μπορούν να προσεγγιστούν μέσω ενός σχεδιασμού που στοχεύει στην παροχή άνετης κίνησης στον χώρο αλλά και θερμικής άνεσης των χρηστών του πάρκου. Ένας προσεκτικός σχεδιασμός που βασίζεται τόσο στην γεωμετρίες που θα δημιουργηθούν όσο και την κατάλληλη επιλογή υλικών, αρχιτεκτονικών χαρακτηριστικών και φυτικών συνθέσεων, είναι δυνατόν να επιτρέψει ιδανικές συνθήκες συνολικής άνεσης και ομαλής χρήσης του χώρου (Schweiker et al., 2020).

Σχετικά με το μικροκλίμα, για να ενθαρρυνθεί η χρήση τους, τα rocket park θα πρέπει να παρέχουν μια συνολική αίσθηση θερμικής άνεσης στους χρήστες (Chan et al., 2017), ενώ παράλληλα θα πρέπει να παρέχουν βελτιωμένη ανθεκτικότητα απέναντι στα όλο και πιο συχνά ακραία κλιματικά φαινόμενα,

όπως οι έντονες βροχοπτώσεις (Alexander et al., 2019) και οι καύσωνες (Lin et al., 2017). Προκειμένου να ανταποκρίνονται επαρκώς στις νέες κλιματολογικές συνθήκες, απαιτείται μια αξιολόγηση η οποία θα λαμβάνει υπόψιν πολλαπλούς παράγοντες που έχουν να κάνουν με περιβαλλοντικές όσο και με ψυχολογικές μεταβλητές. Ως βασικότεροι τομείς επίτευξης της άνεσης, θεωρούνται η θερμική, η οπτική και η ακουστική άνεση (Frontczak and Wargocki, 2011).

Όσον αφορά τη θερμική άνεση, οι κύριες παράμετροι που επηρεάζουν είναι η θερμοκρασία του αέρα [$^{\circ}\text{C}$], η ταχύτητα του ανέμου [m/s], η σχετική υγρασία [%], η ακτινοβολία βραχέων και μακρών κυμάτων [W/m^2] - αντίστοιχα, η ακτινοβολία που δέχονται οι πεζοί από τον ήλιο ή ανακλάται από το δομημένο περιβάλλον και η ακτινοβολία που ανταλλάσσεται από τους πεζούς και το περιβάλλον, η ανθρώπινη δραστηριότητα [W/m^2 ή met] και το επίπεδο ένδυσης [clo] (International Society of Biometeorology, 2021). Μελέτες έχουν επίσης καταδείξει ότι οι τοπικοί πληθυσμοί, λόγω φυσικής, φυσιολογικής και ψυχολογικής προσαρμογής, έχουν συγκεκριμένη θερμική αίσθηση (Salata et al., 2016).

Η οπτική άνεση διαμορφώνεται από τις συνθήκες φωτισμού των πάρκων: κατά τη διάρκεια της ημέρας, η ηλιακή ακτινοβολία είναι η κύρια μεταβλητή που επηρεάζει την οπτική αίσθηση - ο κύριος κίνδυνος για δυσφορία είναι η θάμβωση. Τη νύχτα, η οπτική άνεση εξαρτάται από την επάρκεια του τεχνητού φωτισμού που φωτίζει το πάρκο. Πρέπει να αποφεύγεται η απότομη αντίθεση μεταξύ των πηγών θάμβωσης και του περιβάλλοντος. Ο νυχτερινός φωτισμός επηρεάζει επίσης έντονα την αντίληψη της ασφάλειας και αποτελεί θεμελιώδη μεταβλητή που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και να σχεδιάζεται σωστά (Peña-García et al., 2016).

Τέλος, αναφορικά με την ακουστική άνεση, παρότι οι ισχυροί θόρυβοι μπορούν να επιδεινώνουν την ακουστική άνεση (Frontczak and Wargocki, 2011), θόρυβοι που μοιάζουν με φυσικούς ήχους (πχ ήχος νερού), ανεξαρτήτως έντασης, μπορούν να έχουν θετική επίδραση στην ακουστική άνεση καθώς συνδέονται με μειωμένη αντίληψη της κυκλοφορίας και τη βελτίωση της ηχορύπανσης γενικά στο αστικό τοπίο.

Η επιλογή κατάλληλων υλικών και γεωμετριών στον σχεδιασμό ενός pocket park παίζει καθοριστικό ρόλο στην αντιλαμβανόμενη άνεση των χρηστών. Ο ρόλος του πρασίνου είναι καθοριστικός στις διαδικασίες εξατμισοδιαπνοής και σε άλλες κρίσιμες διαδικασίες του οικοσυστήματος, στην σκίαση, και στην μείωση της ηχορύπανσης. Το διαπερατό έδαφος σε συνδυασμό με το πράσινο συμβάλουν στην καλύτερη διευθέτηση απορροών βρόχινου νερού. Τα υλικά, με τα θερμικά και οπτικά-χαρακτηριστικά τους, συμβάλλουν επίσης στη διαμόρφωση της θερμικής και οπτικής αίσθησης, καθώς και στη βελτίωση της ανθεκτικότητας σε κύματα καύσωνα και UHI (Urban Heat Island – θερμική νησίδα). Για παράδειγμα η χρήση ψυχρών υλικών βοηθά στην μείωση της επιφανειακής θερμοκρασίας, τη βελτίωση της διάρκειας ζωής των δομικών τους στοιχείων, την αντιμετώπιση

του φαινομένου της αστικής θερμικής νησίδας, τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, καθώς και μείωση της κατανάλωσης ενέργειας για ψύξη και κλιματισμό.

Τα υδάτινα στοιχεία, όπως οι καταρράκτες (όπως στα πάρκα Paley και Greenacre), επηρεάζουν αποτελεσματικά τη θερμική και ακουστική αίσθηση (Imam Syafii et al., 2017). Επιπλέον, η γεωμετρία του πάρκου και ο προσανατολισμός του πάρκου καθορίζουν εν μέρει την ταχύτητα του ανέμου και την ηλιακή πρόσβαση, δηλαδή την ποσότητα της ηλιακής ακτινοβολίας που φτάνει σε αυτό (Ali-Toudert and Mayer, 2006). Σε κλίματα Μεσογειακά, η επίδραση της ηλιακής ακτινοβολίας κατά τους θερμούς μήνες έχει αρνητική επίπτωση στην άνεση, ενώ κατά τις ψυχρές περιόδους η ηλιακή ακτινοβολία είναι επιθυμητό χαρακτηριστικό, έτσι τα δέντρα (αναλόγως του είδους, της θέσης τους κλπ) μπορούν να χρησιμοποιηθούν σαν εργαλεία για να ενισχύσουν ή να αποκόψουν τις επιπτώσεις της ηλιακής ακτινοβολίας (τα φυλλοβόλα δέντρα αποτελούν απλές λύσεις για τη βελτίωση της θερμικής και οπτικής άνεσης, καθώς παρέχουν σκίαση το καλοκαίρι και επιτρέπουν την ηλιακή ακτινοβολία κατά τη διάρκεια του χειμώνα).

Τέλος, η βιωσιμότητα τόσο σε κοινωνικό, όσο και περιβαλλοντικό ή οικονομικό επίπεδο πρέπει να αποτελεί βασικό και θεμελιώδη πυρήνα σχεδιασμού. Η δημιουργία και η εφαρμογή ενός γραπτού καταστατικού και σχεδίου διαχείρισης είναι σημαντικές για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του πάρκου. Η επιλογή του χώρου πρέπει να γίνει ανάλογα με τις δυνητικές δυνατότητες που φαίνεται να έχει η εκάστοτε τοποθεσία, και την δημιουργία χώρων και δραστηριοτήτων που ταιριάζει στο μεγαλύτερο ποσοστό χρηστών. Προχωρώντας, θα πρέπει να οριστεί ένα σχέδιο χρηματοδότησης, σχεδιασμού και μακροπρόθεσμης συντήρησης του πάρκου.

Ως προς τη διαχείριση και την χρηματοδότηση των πάρκων τσέπης, αν και ορισμένα πάρκα χρηματοδοτούνται σχεδόν εξ ολοκλήρου από ιδιωτικούς πόρους, πολλά χρηματοδοτούνται συνήθως από συνδυασμό διαφόρων πηγών χρηματοδότησης. Υπάρχουν πολλές πιθανές πηγές χρηματοδότησης για την ανάπτυξη πάρκων τσέπης. Σε τοπικό επίπεδο, οι δημόσιες-ιδιωτικές επιχειρήσεις, οι ατομικές συνεισφορές και η φιλανθρωπική υποστήριξη ζητούνται συχνά για την ανάληψη του κόστους εκκίνησης και εξοπλισμού. Για τον μετριασμό των απαιτήσεων σε οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους, απαιτείται προσεκτική εξέταση των ειδών πρασίνου και των υλικών που απαιτούν τόσο κατάλληλο κόστος συντήρησης όσο και σπάνιες επεμβάσεις (Colding et al., 2013).

Βασιζόμενοι στα προνόμια και πολλαπλά οφέλη, η χρηματοδότηση για την ανάπτυξη τους μπορεί επίσης να προέρχεται από μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς ή από εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης.

Για την κατασκευή και τη συντήρηση λόγω της έλλειψης δημόσιων πόρων, χρειάζονται διαφορετικές πηγές χρηματοδότησης. Οι συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα ή ακόμα και η εθελοντική συμμετοχή των πολιτών που

χρησιμοποιούν το εκάστοτε πάρκο, μπορούν να είναι χρήσιμες καθώς επιτρέπουν τον διαμοιρασμό των οφελών, των πόρων και των κινδύνων μεταξύ των εταιρών, ενώ αξιοποιούν τα πλεονεκτήματα όλων των εμπλεκόμενων μερών (Morea and Balzarini, 2019). Παράλληλα αντικατοπτρίζουν την ισορροπία συμφερόντων μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα προς όφελος όλων των ενδιαφερομένων: τα πάρκα ωφελούν την κοινωνική ευημερία, εξυπηρετώντας έτσι τα δημόσια συμφέροντα, ενώ παράλληλα ωφελούν τα συμφέροντα οικονομικής-ευημερίας του ιδιωτικού τομέα.

Μετά τη δημιουργία των ποκετ παρκ, οι δημόσιοι αλλά και ερευνητικοί φορείς, μπορούν να διαχειριστούν αποτελεσματικά τη συλλογή δεδομένων από τους πολίτες, με σκοπό την περαιτέρω βελτίωση των πάρκων.

Η εκπαίδευση και ενημέρωση του κοινού σχετικά με τα κοινά αγαθά, την επικουρικότητα και τις δημοκρατικές αρχές μπορεί να αυξήσει την ασφάλεια και να μειώσει τους βανδαλισμούς.

Όπως διαφαίνεται από όλα τα παραπάνω, η ομαλή συνεργασία πολλών και διαφορετικών παραγόντων, θα οδηγήσει στο επιθυμητό αποτέλεσμα σχεδιασμού ενός ποκετ παρκ. Η εξασφάλιση συνεισφοράς της κοινότητας (συμμετοχικός σχεδιασμός) και η ενεργή συμμετοχή των μελλοντικών χρηστών της γειτονιάς εξασφαλίζει ένα καλύτερο αποτέλεσμα. Ταυτόχρονα απαραίτητη είναι και η σύγκληση μίας επιτροπής διοίκησης των θεμάτων που προκύπτουν, η κατανομή αρμοδιοτήτων κοκ. Η εξασφάλιση πιθανών συνεργατών (τοπικές επιχειρήσεις, μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί και άλλοι οργανισμοί που είναι διαθέσιμοι στην πόλη) κρίνεται εξίσου σκόπιμη.

Όσον αφορά το νομικό πλαίσιο, στα βορειοαμερικανικά και βορειοευρωπαϊκά πλαίσια (οι παραδειγματικές περιπτώσεις), συχνά βασίζονται στη συμμετοχή των πολιτών στη διαχείριση των δημόσιων αγαθών, ιδίως των αστικών δημόσιων αγαθών για συλλογική χρήση - ή κοινών αγαθών. Η πρακτική αυτή βασίζεται στην αρχή της επικουρικότητας, η οποία είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση των νομικών δυσκολιών που είναι συνυφασμένες με τη διάχυση των δημόσιων χώρων – πάρκων.

Ο όρος αυτοδιοίκηση (Subsidiarity) εκφράζει επίσης μία από τις βασικές αρχές του ευρωπαϊκού δικαίου, όπως καθιερώθηκε στη Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992 και διαμορφώνεται σήμερα στο πλαίσιο της Συνθήκης της Λισαβόνας του 2009. Η αρχή αυτή συμβάλλει στη διανομή και κατανομή των διοικητικών πόρων και λειτουργιών σε όλα τα κυβερνητικά πλαίσια. Μέσω της αυτοδιοίκησης, και σε συνδυασμό με κρατικούς ή/και τοπικούς κανονισμούς, η διαχείριση των δημόσιων αγαθών για συλλογική χρήση υλοποιείται με την άμεση και ενεργό συμμετοχή των πολιτών, των ατόμων ή των ενώσεων. Οι πολίτες μπορούν να προτείνουν παρεμβάσεις φροντίδας ή ανάπλασης των δημόσιων χώρων (χώροι πρασίνου, πλατείες, δρόμοι, πεζοδρόμια κ.λπ. και άλλοι δημόσιοι χώροι, δημόσια περιουσία ή περιουσία που υπόκειται σε δημόσια

χρήση) και δημοτικών κτιρίων που βρίσκονται σε έστω και μερική αχρηστία ή ερείπωση.

3.6. ΠΑΡΚΑ ΤΣΕΠΗΣ ΚΑΙ ΠΤΥΧΕΣ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΙΣΤΟΥ

Πολοδομία

Βασική λειτουργία των Πάρκων Τσέπης είναι η μετατροπή ασχεδιάστων, μη λειτουργικών και προβληματικών τμημάτων γης σε ζωτικούς χώρους. Σκοπός είναι να εναρμονιστούν με τις προϋπάρχουσες υποδομές που τα περιβάλλουν , είτε αφορά υποδομές Μέσων Μαζικής Μεταφοράς, είτε το συνεχές σύστημα δόμησης. Βασική προϋπόθεση αποτελεί η άνετη πρόσβαση για όλες τις ομάδες χρηστών (συμπεριλαμβανομένων ατόμων ΑΜΕΑ), η παροχή υποδομών ξεκούρασης – κοινωνικοποίησης, εκγύμνασης, βόλτας με το κατοικίδιο, παροχή επαρκούς φωτισμού. Τέλος θα πρέπει να συνδράμουν στη διατήρηση ασφάλειας της πόλης.

Σύνθεση

Βασικά στοιχεία σύνθεσης που πρέπει να πληρούνται ώστε τα rocket park να επηρεάζουν θετικά την άνεση των πεζών, περιλαμβάνουν τόσο στοιχεία σχεδιαστικού υποβάθρου όπως κατάλληλες γεωμετρίες στον χώρο, κατάλληλη επιλογή υφών και χρωμάτων στις φυτεύσεις αλλά και στον παρεχόμενο αστικό εξοπλισμό, κατάλληλη χρήση υλικών που λαμβάνει υπόψιν τη βιωσιμότητα και την ανθεκτικότητα σε βάθος χρόνου, και τοπολογικά χαρακτηριστικά που αφορούν την θέση τους μέσα στον αστικό ιστό (παροχή προσβασιμότητας και ορατότητας από τον δρόμο). Συνολικά λοιπόν η θέση, το σχήμα , η γεωμετρία, και η προσβασιμότητα.

Γενικώς τα πάρκα πρέπει να σχεδιάζονται ως συνέχεια του πεζοδρομίου παρέχοντας μία μικρή ανύψωση η οποία δεν πρέπει να εμποδίζει την ορατότητα ή να διαχωρίζει το πεζοδρόμιο από το πάρκο (Whyte, 2001). Βασικό ρόλο για την επιτυχία λοιπόν ενός πόκετ παρκ, αποτελούν η εύκολη πρόσβαση, αλλά και η σαφής οριοθέτηση του από τους γύρω δρόμους.

Το προτεινόμενο σχήμα/διαμόρφωση είναι ορθογώνιο ή τετράγωνο. Θα πρέπει να αποφεύγονται οι εσοχές ή οι κόγχες, καθώς η ορατότητα είναι θεμελιώδους σημασίας για την επίτευξη ανοικτότητας και ασφάλειας. Επειδή η σύνδεση με το πεζοδρόμιο είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία των πάρκων, η πρόσοψη του πάρκου προς το πεζοδρόμιο θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 50% ελεύθερη από εμπόδια, ώστε να επιτρέπονται οι διαδρομές κυκλοφορίας. Τα μονοπάτια κυκλοφορίας θα πρέπει να συνδέουν τα πιο σημαντικά σχεδιαστικά χαρακτηριστικά του πάρκου (π.χ. καθιστικά) (NYC Planning, 2021).

Ως στοιχεία επίπλωσης αναφέρονται κυρίως χώροι παροχής καθισμάτων. Περαιτέρω θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν πρόσθετες παροχές και ανέσεις, όπως έργα τέχνης, υδάτινα στοιχεία, σημεία εστίασης και εντυπωσιασμού, τα οποία συμβάλουν στην ανάπτυξη αισθήσεων και άνεσης των χρηστών.

Περιβάλλον

Παρά το μικρό τους μέγεθος, τα rocket park παίζουν καθοριστικό ρόλο στην αναβάθμιση του μικροκλίματος κάθε γειτονιάς, καθώς παράλληλα συμβάλουν στην μείωση του φαινομένου θερμικής νησίδας, στην μείωση του αστικού θορύβου, στο φιλτράρισμα σκόνης και ρύπων, αλλά και στην ενίσχυση πανίδας που τείνει να εκλείψει από το αστικό περιβάλλον.

Τέχνη

Η συχνή ύπαρξη «τυφλών τοίχων» που περιβάλλουν μία και περισσότερες πλευρές των πάρκων τσέπης, μπορεί να βρεθεί σαν ευκαιρία προώθησης εικαστικών δράσεων και αισθητικής βελτίωσης του χώρου

Οικονομία

Η δημιουργία rocket park μακροπρόθεσμα ενισχύει την τοπική επιχειρηματικότητα και οικονομία καθώς τα έξοδα για τη δημιουργία και συντήρηση του διατηρούνται σχετικά χαμηλά, ωστόσο ο αυξανόμενος αριθμός επισκεπτών συμβάλει στην συνολική αναβάθμιση της περιοχής, σε επίπεδο οικονομικό αλλά και επιχειρήσεων.

Κοινωνία

Όπως έχει αποδειχθεί ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η συντήρηση των rocket park μπορεί να ανατεθεί σχεδόν αποκλειστικά στους ενδιαφερόμενους χρήστες με μικρή συμμετοχή -και όχι παρέμβαση- του κράτους και επιχειρήσεων, καθώς οι παροχές κάθε πάρκου θα έπρεπε να βασίζεται στις προτιμήσεις και ανάγκες των χρηστών δημιουργώντας έτσι έναν κοινωνικό πυρήνα και χώρο συνάντησης, κοινωνικοποίησης, και αλληλεπίδρασης μεταξύ των χρηστών.

Παρόλο που φαίνεται να υπάρχει κάποιο επίπεδο συνεργασίας μεταξύ της κοινότητας, των τοπικών ιδρυμάτων, των επιχειρήσεων και της τοπικής αυτοδιοίκησης κατά την κατασκευή των πάρκων, είναι σημαντικό να συνεχιστεί και να ενισχυθεί αυτή η συνεργασία για τη μελλοντική συντήρηση και βιωσιμότητα του πάρκου.

Φυσικά χαρακτηριστικά που λαμβάνονται υπόψιν για τον σωστό σχεδιασμό και την ομαλή χρήση των πάρκων τσέπης, είναι η ανάγκη για δημόσια τουαλέτα, η εγκατάσταση πόσιμου νερού και η ύπαρξη περισσότερου πράσινου και στεγάστρων – χώρων προστασίας από καιρικές συνθήκες.

Εξίσου σημαντικός είναι ο σχεδιασμός χωρίς αποκλεισμούς. Η δημιουργία δηλαδή χώρων φιλικών προς όλες τις ομάδες χρηστών (παιδιά, ηλικιωμένοι, ΑΜΕΑ). Είναι σημαντικό λοιπόν να γίνει το πάρκο προσβάσιμο σε χρήστες αναπηρικών αμαξιδίων, να βελτιωθούν τα σημεία εισόδου και εξόδου, καθώς επίσης να προβλέπεται τοποθέτηση κιγκλιδώματος ώστε να καταστεί το πάρκο κατάλληλο για άτομα με προβλήματα όρασης.

Παράλληλα επιβάλλεται να υπάρχει σεβασμός και διατήρηση στις παραδόσεις, τα έθιμα και την παραδοσιακή αρχιτεκτονική κάθε περιοχής, ως εκ τούτου, οι κάτοικοι των τοπικών κοινοτήτων θα πρέπει να συμπεριληφθούν από την αρχή του σχεδιασμού του πάρκου, για να καταστεί το πάρκο βιώσιμο. Η ενεργή επένδυση που διευκολύνεται από κοινοτικές ομάδες ενθαρρύνει το αίσθημα ιδιοκτησίας, το οποίο, με τη σειρά του, δημιουργεί ένα ισχυρό κίνητρο για να προστατεύσουν και να διατηρήσουν το πάρκο τους (Reich, 2020)

3.7 ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Paley Park, Midtown Manhattan

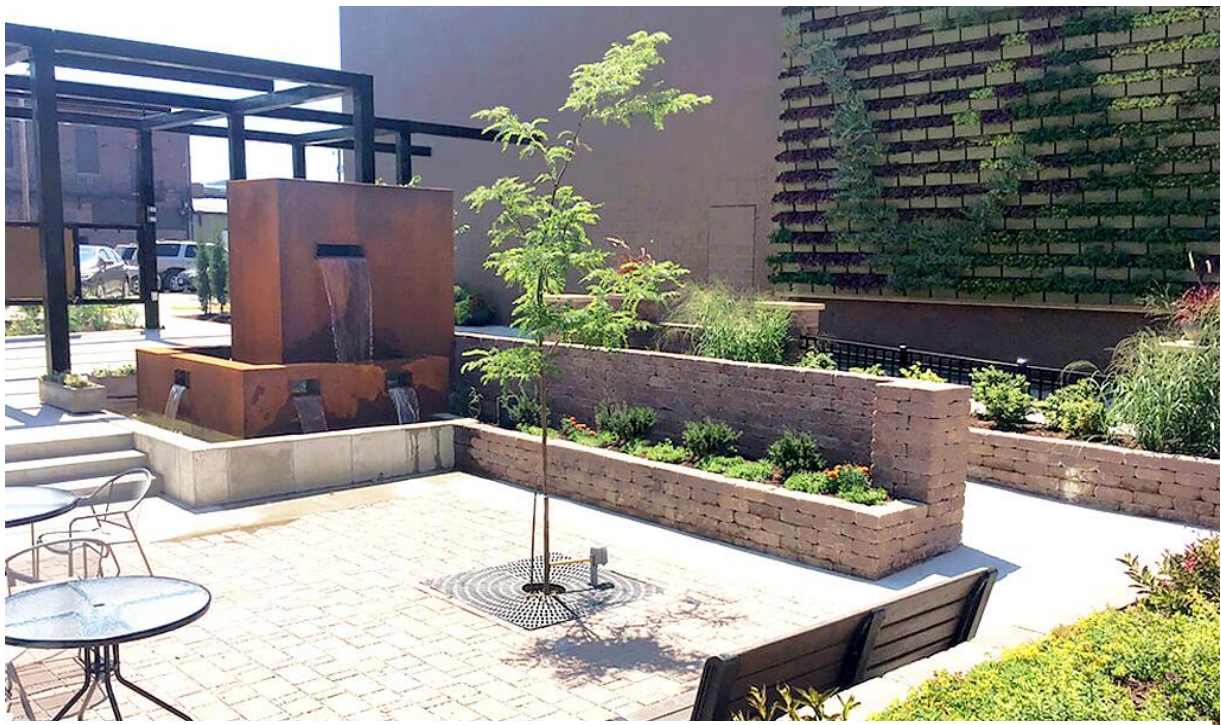
Το πρώτο πάρκο τσέπης σχεδιάστηκε το 1967 από τον Robert Zion, στο Midtown Manhattan της Νέας Υόρκης, δημιουργώντας τον πρώτο δημόσιο χώρο διοικούμενο από ιδιώτες. Ο William Paley, πρώην πρόεδρος του CBS, προσέφερε τον χώρο του Stork Club και συμμετείχε στενά στη δημιουργία του πάρκου, ένα μνημείο για τον πατέρα του (το όνομα του οποίου δόθηκε στο πάρκο - Paley Park). Προχωρώντας στην πρόταση των Zion & Breen Associates σε μια έκθεση του 1963 στο Architectural League of New York, δημιουργήθηκε ένα απομακρυσμένο από τον δρόμο και ελαφρώς υπερυψωμένο ποκετ παρκ. Το πάρκο έκτασης 1/10 στρέμματος κυριαρχείται από ένα τείχος νερού ύψους 6.1m στο πίσω μέρος, ενώ συνολικά οροθετείται σε τρεις από τις πλευρές του από κτίρια και περιφράσσεται. Αγγλικός κισσός σε μορφή κάθετου κήπου καλύπτει τους πλευρικούς τοίχους, και δεκαεπτά δέντρα χαρουπιάς προσφέρουν σκιά στα καθιστικά. Εκτός από το αναψυκτήριο που βρίσκεται στην είσοδο του πάρκου, μια διακοσμητική πύλη προκαλεί την οπτική σύνδεση με το πάρκο και ο φωτισμός του υδάτινου τοίχου χρησιμοποιείται επίσης ως στοιχείο εντυπωσιασμού. Έτσι παρά τον μικρό του χώρο, παρέχει μια ωραία εμπειρία στους γύρω κατοίκους καθώς και ένα σημείο ξεκούρασης στους εργαζόμενους της γύρω περιοχής.

Εικόνα 12. Paley Park, Midtown Manhattan (αριστερά τμήμα του πάρκου, δεξιά η κάτοψη).

Gallery Garden Pocket Park, Marshalltown

Μετά την καταστροφική φωτιά ενός πρώην ιστορικού κτηρίου, στο Marshalltown της Iowa, το κενό πια οικόπεδο θεωρήθηκε ιδανικό και χρησιμοποιήθηκε για την δημιουργία του ποκετ παρκ. Οι σχεδιαστές που ανέλαβαν το έργο (Snyder & Associates), βρήκαν σαν ευκαιρία όχι μόνο να αναβαθμίσουν αισθητικά και περιβαλλοντικά - με την ενίσχυση των πράσινων

Εικόνα 13. Gallery Garden Pocket Park της επιχειρηματικής περιοχής του Marshalltown, σχεδιασμένο από την εταιρεία Snyder & Associates

στοιχείων, την περιοχή, αλλά και να αντιμετωπίσουν θέματα όμβριων υδάτων που είχαν ταλαιπωρήσει την περιοχή στο παρελθόν.

Δημιουργήθηκε έτσι ένας χώρος περίτεχνος που παρέχει τραπεζοκαθίσματα για ξεκούραση, υδάτινο στοιχείο (πισίνα εξάτμισης και υπερυψωμένο σιντριβάνι, πέργκολα για παροχή σκιάς και χαλάρωσης αλλά και κάθετο κήπο). Συνολικά λοιπόν δημιουργήθηκε ένας μικρός χώρος χαλάρωσης, πρασίνου και συνολικής βελτίωσης του περιβάλλοντος για την κοινότητα.

Greenacre Park, Midtown Manhattan, New York City

Το πάρκο Greenacre φιλοξενεί έναν καταρράκτη, γλεδίσιες και κινητά τραπέζια και καρέκλες. Σχεδιασμένο από τους Sasaki, Dawson, DeMay Associates - με επικεφαλής σχεδιαστή τον Masao Kinoshita - το πάρκο τσέπης άνοιξε το 1971 μετά από ιδιωτική χρηματοδότηση από το Ίδρυμα Greenacre της Abby Rockefeller Mauze, το οποίο συνεχίζει να το συντηρεί. Με διαστάσεις μόλις 18m επί 37m, ο χώρος μοιάζει πολύ μεγαλύτερος από ό,τι είναι στην πραγματικότητα λόγω της σκεπασμένης με πέργκολα βεράντας που τον χωρίζει από το δρόμο. Ένα σιντριβάνι οδηγεί τους επισκέπτες στο χώρο, όπου τους υποδέχεται ένας καταρράκτης ύψους 7.6m κατασκευασμένος από τεράστιους γλυπτούς όγκους γρανίτη, ανοιχτός στον ουρανό και περιτριγυρισμένος από αειθαλή φυτά.

Εικόνα 14. Greenacre Park, Midtown Manhattan, New York City

Ανοιχτό προς τον ουρανό, το γαλήνιο περιβάλλον διαθέτει μια κεντρική περιοχή με δώδεκα ώριμες χαρουπιές, ροδοκόκκινο πλακόστρωτο, ηλιόλουστα καθιστικά με κινητά τραπέζια και καρέκλες και ένα υπαίθριο καφέ. Μια υπερυψωμένη βεράντα, που προστατεύεται από μια πέργκολα οροφής από δοκούς χάλυβα που έχουν υποστεί φθορές και διαφανείς ακρυλικούς θόλους, περιέχει στοιχεία θέρμανσης για τη θέρμανση των επισκεπτών κατά τη διάρκεια των ψυχρότερων μηνών. Πλούσιες αειθαλείς φυτεύσεις, τοίχοι από κισσό και μεγάλα παρτέρια με πολύχρωμα εποχιακά λουλούδια ολοκληρώνουν το ξεκούραστο και όμοιο με κήπο- περιβάλλον του Πάρκου.

Το Greenacre Park έχει ενταχθεί στο Εθνικό Μητρώο Ιστορικών Τόπων από το Υπουργείο Εσωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών. Το Πάρκο έχει λάβει πολλά βραβεία για την εξαιρετική ιδέα και το σχεδιασμό του. Το Συμβούλιο Πάρκων της Νέας Υόρκης, η Εταιρεία Αρχιτεκτόνων της Νέας Υόρκης και η Ένωση Αρχιτεκτόνων της Πολιτείας της Νέας Υόρκης είναι μεταξύ των επαγγελματικών οργανώσεων που έχουν τιμήσει τη διακριτική συμβολή του πάρκου στη σύγχρονη ζωή του Μανχάταν.

George's Park, George Street, Marylebone, London

Με βασικές αρχές την βελτίωση της ποιότητας ζωής των γύρω κατοίκων - επισκεπτών, την βιωσιμότητα και την βελτίωση της βιοποικιλότητας, το George's Park, το πάρκο τσέπης στη συνοικία Baker Street μετατράπηκε από αχρησιμοποίητος παραμελημένος χώρος σε πραγματική πράσινη οάση. Ο σχεδιασμός και η φύτευση αυτού του πράσινου πάρκου τσέπης, που εγκαινιάστηκε τον Ιούλιο του 2018, αποσκοπούσε στην προστασία και την ενίσχυση της ποιότητας του αέρα και της βιοποικιλότητας και στη δημιουργία ενός όμορφου και φιλικού προς τον άνθρωπο χώρου.

Μέσω του μελετημένου σχεδιασμού, το rocket park δημιουργήθηκε ώστε να αποτελεί χώρο χαμηλής συντήρησης, ανθεκτικό στην ξηρασία, που ωφελεί επίσης την άγρια ζωή. Μεταξύ των μεγαλύτερων προκλήσεων για το έργο, ήταν η μετατροπή του μειωμένου διαθέσιμου χώρου σε θελκτικό χώρο με καθιστικά που ενθαρρύνει την κοινωνική συναναστροφή. Πέρα όμως από τον αισθητικό σχεδιασμό, το πάρκο επιτελεί και περιβαλλοντικά οφέλη μέσω κατάλληλης επιλογής δέντρων, γλαστρών ανθοφύτων για να ελκύει επικονιαστές και συνολικά προσεκτικά μελετημένου αστικού πρασίνου.

Εικόνα 15. *George's Park, George Street, Marylebone, London*

Το έργο αυτό αναδεικνύει τα πολύ πραγματικά οφέλη του αστικού πρασίνου και των παρεμβάσεων μικρής κλίμακας για τη στήριξη των κοινοτήτων και του περιβάλλοντος. Δύο χρόνια από την αρχική του δημιουργία, τα καθιστικά και οι γλάστρες έχουν αποκτήσει μια νέα ζωή ως "υπαίθριος χώρος" για να τον απολαμβάνουν οι κάτοικοι της περιοχής, οι εργαζόμενοι και οι επισκέπτες.

Pocket Park Xinhua Road, Shanghai

Στην περιοχή Changning της Σαγκάης, στην οδό Xinhua, πραγματοποιήθηκε η δημιουργία ενός μικρού ποκετ παρκ, ανάμεσα σε ψηλά κινέζικα ιστορικά σπίτια. Το pocket park βρίσκεται σε ένα δρομάκι που στεγαζόταν ένα εστιατόριο νουντλς, μήκους 22 m και πλάτους όχι πάνω από 4.2 m. Σκοπός του έργου ήταν η δημιουργία ενός φυσικού ποιητικού χώρου, μέσα στην αστική ζούγκλα, έτσι ώστε οι άνθρωποι της γύρω περιοχής να έχουν μία διέξοδο από την πολυάσχολη καθημερινότητα, απολαμβάνοντας την φύση και τα λουλούδια. Έτσι μετά την κατεδάφιση του εστιατορίου, ο χώρος κατέληξε σε ακατοίκητο κενό και αχρησιμοποίητο κομμάτι γης, καλυμμένο κατά κύριο λόγο με αγριόχορτα και ζιζάνια.

Εικόνα 16. Εγκαταλελειμμένος χώρος, στην οδό Xinhua της Shanghai, πριν την αξιοποίησή του

Λόγω της αυξημένης ανάγκης για ύπαρξη ανοιχτών δημόσιων χώρων πρασίνου στην Σαγκάη (μια μητροπολιτική πόλη με ταχεία αστικοποίηση), ορίστηκε η βασική λειτουργία για το ποκετ παρκ. Η εξυπηρέτηση γειτονικών κοινοτήτων και μία υπαίθρια γκαλερί που ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις ευέλικτων εκθέσεων. Έτσι έγινε ο επαναπροσδιορισμός του ξεχασμένου αυτού στενού 100 m², εξυπηρετώντας και πάλι την κοινότητα

Με την έρευνα του χώρου, αποφασίστηκαν 3 σχεδιαστικές αρχές παρέμβασης στον χώρο. Η πρώτη ήταν η ενσωμάτωση καθρεπτών στα πλευρικά τοιχώματα του στενού. Έτσι μέσω του αντικατοπτρισμού, ο χώρος μετατρέπεται σε έναν άπειρο φυσικό κήπο. Η μία πλευρά των καθρεπτών είναι περιστρεφόμενη και στο πίσω μέρος των καθρεπτών υπάρχουν αφαιρούμενοι εκθεσιακοί πίνακες. Έτσι, ο χώρος μπορεί να μετατραπεί σε υπαίθρια γκαλερί. Οι αντανάκλασεις καταγράφουν τη συνεχή αλλαγή της χλωρίδας σε τέσσερις εποχές. Παρουσιάζεται ένα σκηνικό του χρόνου με αλληλεπιδράσεις μεταξύ διαφορετικών ομάδων ανθρώπων, καθρεπτών και φυτών. Όσον αφορά την αστική διακυβέρνηση και την ασφάλεια, ο χώρος είναι μακριά από τους κεντρικούς δρόμους και συγκριτικά κλειστός.

Δεύτερον, καθώς η οδός Xinhua θεωρείται ως ένα ζωντανό μουσείο, η είσοδος είναι ένας μικρής κλίμακας προθάλαμος που θα παρουσιάζει την εισαγωγή σε έναν μεγάλο αριθμό πολύτιμων ιστορικών κτιρίων. Κατασκευασμένη από

διαβρωμένο χάλυβα, ως αποτέλεσμα του ατσαλιού που έχει υποστεί διάβρωση αυτομάτως κάνει αναφορά στην ιστορία και, ταυτόχρονα, μπορεί να παρέμβει στο οδόστρωμα της πόλης φυσικά και διακριτικά.

Τέλος, είναι υψίστης σημασίας το σύστημα φύτευσης του κήπου. Οι συνδυασμοί της χλωρίδας, εμπλουτίζουν την οπτική κυριαρχία και της αλληλεπίδρασης μεταξύ των ανθρώπων. Η χρήση διαφορετικών υψών αγρωστωδών λουλουδιών, δίνει στους επισκέπτες την αίσθηση ότι βυθίζονται σε μία ατελείωτη θάλασσα λουλουδιών αλλά και μία αίσθηση εγγύτητας. Ο συνδυασμός διαφόρων ειδών φυτών μιμείται την ατμόσφαιρα της άγριας φύσης, η οποία μετατρέπεται σε ένα πολύτιμο φυσικό τοπίο στην πόλη και σε μια ζωντανή παρουσίαση της επικαιρότητας.

Εικόνα 17. Το σχεδιασμένο Pocket Park στην οδό Xinhua της Shanghai, μετά την αξιοποίησή του

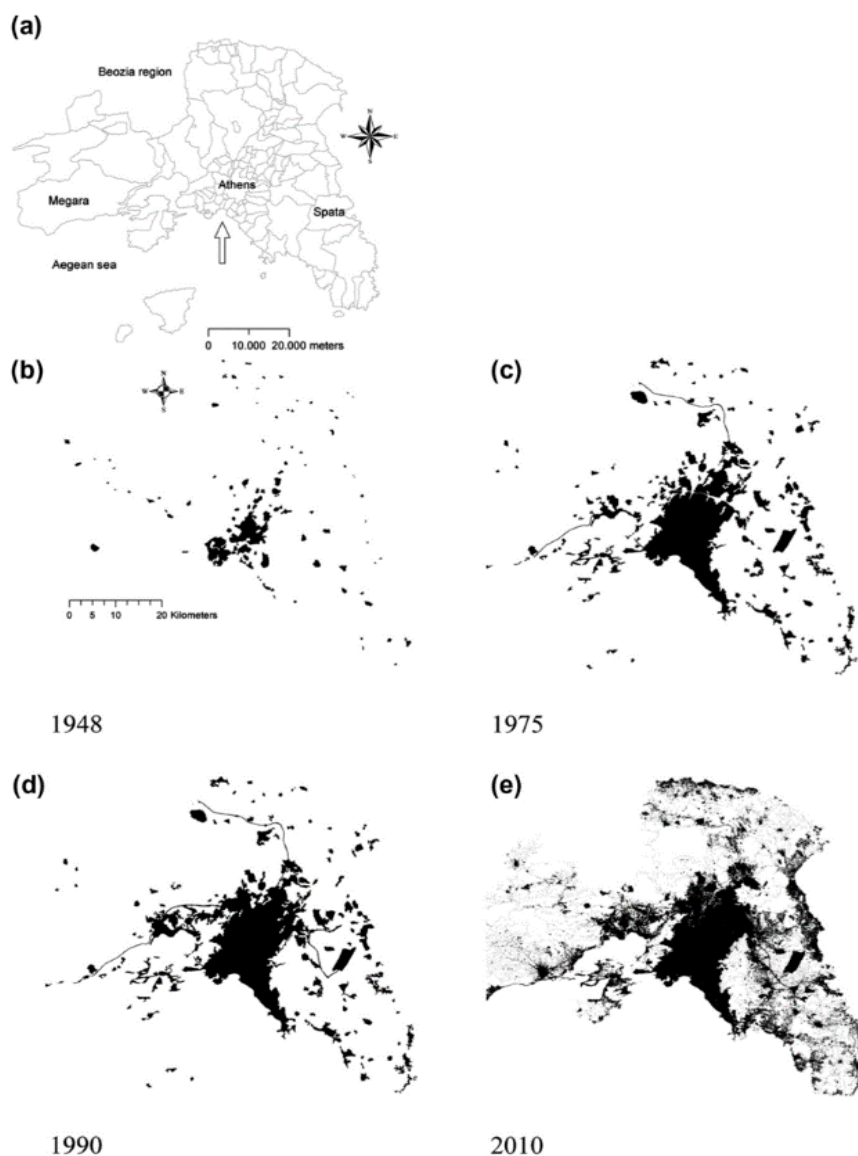
4. ΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

4.1 Η ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι οικονομικές μεταβολές που παρατηρήθηκαν την περίοδο μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο χαρακτηρίζονται από συρρίκνωση του πρωτογενούς τομέα, αύξηση του δευτερογενούς και στην συνέχεια του τριτογενούς τομέα, συνοδευτήκαν από μετακίνηση πληθυσμού από τις αγροτικές προς τις αστικές περιοχές, αύξηση της αστικοποίησης και ενίσχυση των αστικών κέντρων της χώρας.

Η οικονομική πόλωση ευνόησε κυρίως τα δύο μεγάλα αστικά κέντρα, την Αθήνα και την Θεσσαλονίκη, που αύξησαν τον πληθυσμό τους σε σχέση με την περιφέρεια. Συγκεκριμένα, την περίοδο 1961-2001, ο πληθυσμός τους αυξήθηκε κατά 82% και 93% αντίστοιχα. Η Αθήνα συγκέντρωνε το 35% του πληθυσμού της χώρας σύμφωνα με την απογραφή του 2001, ενώ υπολογίζεται ότι ο πραγματικός αριθμός μπορεί να ξεπερνά το 40% του συνολικού πληθυσμού και το 42% του αστικού πληθυσμού. Πρόκειται για φαινόμενο που δεν παρατηρείται σε άλλη χώρα στην Ευρώπη (Πολύζος, 2019).

Έτσι δημιουργήθηκε συγκέντρωση των οικονομικών δραστηριοτήτων, υπηρεσιών, διοίκησης και σημαντικών υποδομών εθνικής και διεθνούς εμβέλειας της χώρας στην Αθήνα. Η πλειονότητα των αποφάσεων που αφορούν την περιφέρεια λαμβάνεται στην Αθήνα και κάποιες δραστηριότητες είναι συγκεντρωμένες ως επί το πλείστον ή εκτελούνται μόνο στην Αθήνα.

Εικόνα 18. Χάρτης αστικοποίησης Αττικής στο χρονικό διάστημα 1948- 2010

Έτσι λοιπόν η αστικοποίηση, έχει ως αποτέλεσμα τη δυσλειτουργία όχι μόνο της πρωτεύουσας αλλά και της αναπτυξιακής διαδικασίας των άλλων περιοχών καθώς οι λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές έχασαν το παραγωγικό τους δυναμικό, οι δυνατότητες αξιοποίησης των φυσικών τους πόρων περιορίστηκαν και πολλές από αυτές οδηγήθηκαν σε οικονομική και κοινωνική αποδιάρθρωση. Παράλληλα, η μετανάστευση προς τις βιομηχανικές χώρες της Δ. Ευρώπης η οποία στέρησε από τη χώρα τις ηλικίες εκείνες που μπορούσαν να συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη, πιθανόν συνέβαλε στην αστικοποίηση. Υπολογίζεται ότι την περίοδο 1967-1971 περίπου 800.000 άτομα μετανάστευσαν κυρίως την Γερμανία, ενώ την περίοδο 1971-1977 μετανάστευσαν 1.050.000 άτομα, αριθμός που αντιστοιχεί στο 12% του πληθυσμού της χώρας. Με τη μετανάστευση υπήρξε εισροή συναλλάγματος με αποτέλεσμα την αύξηση των πόρων. Συνολικά, από το 1920 έως το 2000 το ποσοστό του αστικού

πληθυσμού αυξήθηκε από 23% σε 73% ενώ το ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού μειώθηκε από 62% σε 27%.

Μετά το 1980 ο πληθυσμός της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης εμφανίζει κάμψη, γεγονός που φέρεται να οφείλεται στην ασκούμενη περιφερειακή πολιτική και την ενίσχυση παραγωγικών δραστηριοτήτων της επαρχίας, όσο και στην υποβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος των δύο μεγάλων πόλεων και την απροθυμία των κατοίκων της περιφέρειας να μετακινηθούν από αυτές.

Κατά συνέπεια η ραγδαία επέκταση του τσιμέντου στο αστικό πράσινο της Αττικής ξεκίνησε μετά τη δεκαετία του 1950. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 1940 υπολογιζόταν σε 12 m² ανά κάτοικο, ενώ το 1965 σε 6 m² ανά κάτοικο. Προχωρώντας όμως στον χρόνο, το πρόβλημα εντάθηκε κατά την εικοσαετία 1987-2007 εξαιτίας των δασικών πυρκαγιών και της αυθαίρετης δόμησης οι οικισμοί επεκτάθηκαν ακόμη και εντός φυσικών περιοχών. Παράλληλα είναι σημαντικές και οι αλλαγές στις χρήσεις γης στο Λεκανοπέδιο κατά την κατασκευή των ολυμπιακών έργων, του νέου αεροδρομίου, και της Αττικής Οδού (Πολύζος, 2019).

Φτάνοντας στο παρόν, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας θεωρεί ότι η ελάχιστη αναλογία πρασίνου στις πόλεις ανά κάτοικο δεν μπορεί να είναι κάτω από τα 9 m²/κάτοικο. Σύμφωνα με μελέτη του WWF για την Αθήνα υπολογίζεται πως ο αριθμός ελάχιστης αναλογίας στην πόλη ανά κάτοικο είναι μόλις 0,96 m² / κάτοικο, γεγονός που αποδεικνύει τον υπερβολικό βαθμό μείωσης των πράσινων χώρων καθώς το νούμερο είναι αισθητά μικρότερο σε σχέση με το παρελθόν όπου μελέτη του ΥΠΕΧΩΔΕ ανέφερε ότι στην Αθήνα του 1994 αντιστοιχούσαν 2,55 m²/κάτοικο. (ΥΠΕΧΩΔΕ)

4.2 ΤΑ POCKET PARK ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Η Αθήνα, όπως αναφέρθηκε μεταξύ πολλών άλλων μεγάλων πόλεων ιδίως μετά την έντονη μετακίνηση από τις αγροτικές περιοχές, στα αστικά κέντρα, υποφέρει από έλλειψη ελεύθερων δημόσιων χώρων. Παράλληλα, το πολεοδομικό μοντέλο των προηγούμενων δεκαετιών, δυσχεραίνει το ήδη στενό περιβάλλον διαβίωσης. Τα τελευταία χρόνια, η δημιουργία των rocket park λαμβάνει όλο και πιο δραστήρια μέρος στον αστικό σχεδιασμό με σκοπό την πράσινη και βιώσιμη ανάπτυξη. Πέρα από τα παραπάνω, ο σχεδιασμός περισσότερων rocket park, στοχεύει στην μείωση της θερμοκρασίας, την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, αλλά ακόμα και ως μέσο μείωσης της εγκληματικότητας και της απομόνωσης σε πυκνοκατοικημένες περιοχές.

Τα φιλικά προς το περιβάλλον ή ανακυκλωμένα σκληρά υλικά (σκυρόδεμα, πεζοδρόμια, πλάκες, παγκάκια κλπ, η πυκνή φύτευση δέντρων αλλά και το υπόγειο σύστημα άρδευσης και συστημάτων για καλύτερη χρήση νερού, τα παρτέρια που πλαισιώνονται με αιθαλείς θάμνους, μεσογειακά φυτά και

πολύχρωμα ανθόφυτα , αλλά και η ύπαρξη κάθετων τοίχων είναι μερικά μόνο από τα χαρακτηριστικά που προσπαθούν να ενσωματωθούν κατά τον σχεδιασμό των rocket park της Αθήνας.

Συχνό είναι να προσπαθούν να ενσωματωθούν όπου και όταν το επιτρέπουν οι συνθήκες, εκπαιδευτικοί σκοποί στον σχεδιασμό (πχ ύπαρξη πινακίδων με πληροφορίες για την ταυτότητα των φυτών). Σημαντικός παράγοντας σχεδιασμού είναι η ύπαρξη επαρκών φωτιστικών, ή ακόμα και φωτοβολταϊκών συστημάτων.

Τα μικρά αυτά πάρκα είναι ανοιχτοί χώροι, προσβάσιμοι στο κοινό, οι οποίοι συμβάλλουν στην αναβάθμιση των περιοχών και στην αναδιάρθρωση του αστικού και κοινωνικού ιστού σε επίπεδο γειτονιάς και έχουν τύχει πολύ καλής υποδοχής από τους πολίτες. Οι πολίτες φαίνεται να λαμβάνουν ενεργό ρόλο στην φροντίδα τους και συμμετέχουν ενεργά σε κοινές δραστηριότητες σε αυτά. Αντίστοιχα τα πάρκα προσφέρουν τα οφέλη τους και μια ανάσα φρέσκου αέρα στην αποπνικτική καθημερινότητα της πόλης, αλλάζοντας την ποιότητα της ζωής συνολικά.

4.2.1 Νομικό Πλαίσιο

Συγκεκριμένα για τα rocket park αποτελεί θεμελιώδη πρόκληση η ρύθμιση των ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων που συνδέονται με τα αγροτεμάχια της περιοχής που θα καταλαμβάνει το πάρκο καθώς και οι αντίστοιχες υποχρεώσεις μετά την εγκατάστασή τους. Η ιδιοκτησία μπορεί να ποικίλει σε μεγάλο βαθμό και να είναι δημόσια ή ιδιωτική. Αρκετές φορές η κυριότητα των εν λόγω εκτάσεων μπορεί να είναι ακόμη και δύσκολο να εξακριβωθεί, αλλά εφόσον προσδιοριστεί σωστά ο τίτλος ιδιοκτησίας, το αγροτεμάχιο μπορεί να μεταβιβαστεί σε διάφορες οντότητες, ακόμη και να κατέχεται από κοινού από πολλούς ιδιοκτήτες που ποικίλλουν σε διάφορες κοινότητες, σε διαφορετικές πόλεις, κράτη και χώρες (Kronkosky Charitable Foundation, 2016).

Ανεξαρτήτως του επίσημου ιδιοκτησιακού καθεστώτος, μετά την καθιέρωση των πάρκων στην καθημερινή ζωή των κατοίκων, θεωρούνται πλέον ως "κοινά αγαθά". Καθώς τα κοινά αγαθά μπορεί να υπόκεινται σε φυσιολογική φθορά και πράξεις βανδαλισμού, απαιτείται η τακτική συντήρησή τους, μέσω συνδυασμού σωστής και αποτελεσματικής επιβολής του νόμου για την αποτροπή καταστροφικών πράξεων, αλλά και αισθήματος ευθύνης και σεβασμού από πλευράς πολιτών.

Εκτός από τα δικαιώματα ιδιοκτησίας και κυριότητας, τα τοπικά και εθνικά ρυθμιστικά συστήματα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο. Οι νόμοι για την οριοθέτηση και τη χρήση γης ρυθμίζουν τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί η γη και συχνά χρησιμοποιούνται για να ενθαρρύνουν, μέσω παραχωρήσεων και άλλων πλεονεκτημάτων, τη δημιουργία χώρων πρασίνου ή δημόσιων χώρων που αποσκοπούν στη συλλογική χρήση (NYC Planning, 2021).

Ωστόσο, θα πρέπει να τονιστεί ότι ακόμη και οι λεπτομερείς διατάξεις των πολεοδομικών προτύπων δεν επαρκούν για να εγγυηθούν την αποτελεσματική υλοποίηση επαρκών δημόσιων χώρων.

Οι προδιαγραφές που περιλαμβάνονται στις εθνικές ή τοπικές νομοθεσίες για τους ελεύθερους χώρους, το πράσινο και τους υπαίθριους χώρους άθλησης και παιχνιδιού μέσα στην πόλη κινούνται συνήθως σε επίπεδο κατευθύνσεων. Λαμβάνοντας υπόψη το νόμο 10788/5.3.2004 «Έγκριση πολεοδομικών σταθεροτύπων [standards] και ανώτατα όρια πυκνοτήτων που εφαρμόζονται κατά την εκπόνηση των γενικών πολεοδομικών σχεδίων, των σχεδίων χωρικής και οικιστικής οργάνωσης 'ανοικτής πόλης' και των πολεοδομικών μελετών» [ΦΕΚ 285 Δ'], διαμορφώνεται η εξής κατηγοριοποίηση:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 1 Ελεύθερος Χώρος Πολεοδομικής Ενότητας – Νησίδες πρασίνου

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 2 Πλατείες

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 3 Παιδικές χαρές- γωνιές [μικρής κλίμακας]

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 4 Πάρκο Πολεοδομικής Ενότητας

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 5 Πάρκο Πόλης

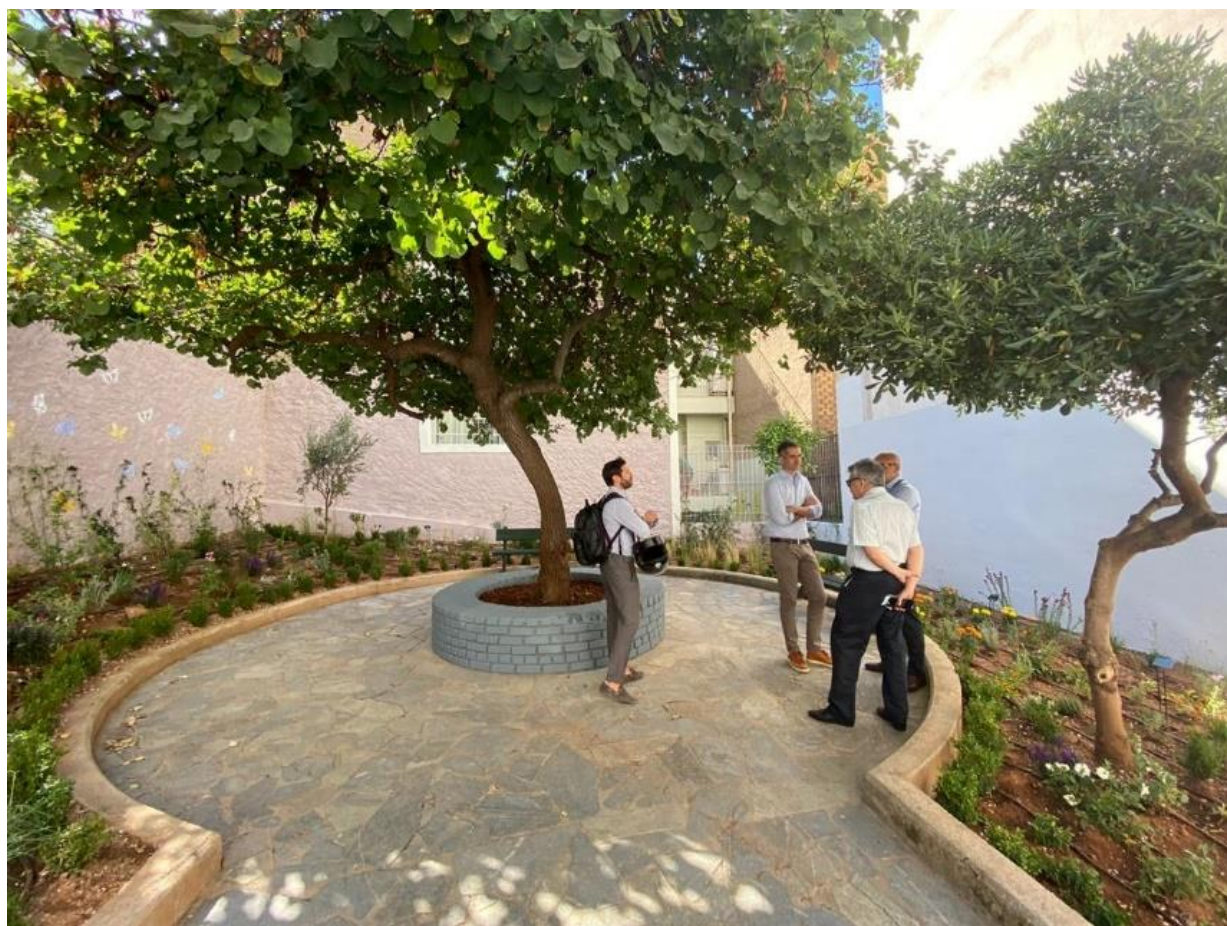
(Ν. 10788/5.3.2004 - ΦΕΚ 285 Δ')

Συνεπώς λόγω της περιπλοκότητας που μπορεί να προκύψει στα ιδιοκτησιακά δικαιώματα του πάρκου, τα rocket park αποτελούν μια νέα κατηγορία χώρων πρασίνου η οποία τοποθετείται όσον αφορά στην κλίμακα τους, ανάμεσα σε πάρκο γειτονιάς και έναν ιδιωτικό χώρο (Κοσμάκης, Λουκόπουλος 2007)

4.3 ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η αρχή δημιουργίας πάρκων τσέπης, έγινε τον Ιούλιο 2020, στην Άνω Κυψέλη, όπου δημιουργήθηκε ένας “πνεύμονας” πρασίνου που προσφέρει μια ανάσα δροσιάς στους κατοίκους και τους περαστικούς της περιοχής. Η προσπάθεια ένταξης πάρκων τσέπης σε γειτονιές τις Αθήνας συνεχίζεται με αργούς, αλλά σταθερούς ρυθμούς και σε άλλες γειτονιές με προτεραιότητα τις πυκνοκατοικημένες περιοχές με υψηλό συντελεστή δόμησης όπως Κυψέλη, Κολωνός, Παγκράτι κλπ. Προτεραιότητα αποτελεί η αναζωογόνηση ποιοτικών δημόσιων χώρων, η ενίσχυση και ανάπλαση των χώρων πρασίνου στην πόλη και η υιοθέτηση ενός βιώσιμου μοντέλου μεταφορών. Μερικά πετυχημένα παραδείγματα αναφέρονται παρακάτω:

Άνω Κυψέλη, οδοί Ευδοκίας και Καρτερίας

Εικόνα 19. Πάρκο τσέπης στην Άνω Κυψέλη, στις οδούς Ευδοκίας και Καρτερίας

Αξιοποιώντας ένα παραμελημένο παρκάκι με τρία δέντρα και δύο παγκάκια, που προϋπήρχε δημιουργήθηκε ένας ανθόκηπος ανάμεσα στις τυφλές όψεις των γύρω κτηρίων. Πέρα από τη δημιουργία παρτεριών και ανθοφόρων, προστέθηκαν αναρριχώμενα φυτά για την κάλυψη των τοίχων, αλλά και φωλιές για την φιλοξενία ωφέλιμων εντόμων. Σημαντική λεπτομέρεια αποτέλεσε η

τοποθέτηση πινακίδων σε κάθε φυτό ώστε οι χρήστες του πάρκου να έρθουν σε επαφή και να γνωρίσουν τη βλάστηση.

Κολωνός, οδοί Κιλκίς και Αλαμάνας

Ένα ανεκμετάλλευτο οικόπεδο που είχε εξελιχθεί τα τελευταία χρόνια σε σκουπιδότοπο στάθηκε η κατάλληλη ευκαιρία για ανάπλαση του χώρου και δημιουργία πάρκου τσέπης, βασισμένο στις αρχές της αειφορίας. Τα καθιστικά φτιάχτηκαν από ανακυκλωμένη ξυλεία, το δάπεδο και το πεζοδρόμιο από ειδικά υδατοδιαπερατά υλικά που είναι φιλικά προς το περιβάλλον και το πάρκο είναι ενεργειακά αυτόνομο καθώς συλλέγει ηλιακή ενέργεια για τις λειτουργίες του.

Εικόνα 20. Πάρκο τσέπης στον Κολωνό, στις οδούς Κιλκίς και Αλαμάνας

Παγκράτι, οδοί Πολέμωνος και Ελλανίκου

Στα 750 m² μίας μακρόστενης ερειπωμένης έκτασης διαμορφώθηκε ένα μελετημένο οικοσύστημα με ζώνες πυκνής φύτευσης και τοποθετήθηκαν πάνω από 1.150 είδη φυτών και δέντρων.

Οι περισσότερες κατασκευές αξιοποίησαν επαναχρησιμοποιούμενη ξυλεία , ενώ εγκαταστάθηκε και ένα αειφόρο σύστημα αποστράγγισης υδάτων για αξιοποίηση του νερού για τις ανάγκες ποτίσματος του ίδιου του πάρκου. Οι ενεργειακές ανάγκες επίσης καλύπτονται από αυτόνομα φωτοβολταϊκά. Το πάρκο αυτό θεωρείται το μεγαλύτερο από τα rocket park του Δήμου Αθηναίων, αναλογικά με τις διαθέσιμες εκτάσεις οικοπέδων που θα μπορούσαν να διατεθούν για δημιουργία πάρκου τσέπης.

Εικόνα 21. Πάρκο τσέπης στο Παγκράτι, στις οδούς Πολέμωνος και Ελλανίκου

Μεταξουργείο, οδοί Μεγάλου Αλεξάνδρου και Μικηνών

Η ανεκμετάλλευτη επιφάνεια των 300 m² πλέον διαθέτει όλο τον εξοπλισμό για να φιλοξενήσει θαμώνες. Το πάρκο ενισχύθηκε με φύτευση μεγάλων φυτών, αρωματικών φυτών αλλά και μία μίξη 300 αναρριχώμενων φυτών και θάμνων με σκοπό την δημιουργία κάθετων τοίχων. Επιπλέον ο φωτισμός ενισχύθηκε με φωτοβολταϊκά συστήματα.

***Εικόνα 22.** Πάρκο τσέπης στο Μεταξουργείο, στις οδούς Μεγάλου Αλεξάνδρου και Μικηνών*

Σεπόλια, οδός Δράμας

Εικόνα 23. Πάρκο τσέπης στα Σεπόλια, οδός Δράμας

Τον χώρο κοσμούσε μονάχα η τοιχογραφία του Φίκου σε στυλ αγιογραφίας. Χρησιμοποιώντας ανακυκλωμένη ξυλεία, χαλικόστρωτες διαδρομές για καλύτερη εισχώρηση του βρόχινου νερού, αυτόνομο φωτοβολταϊκό σύστημα και πάνω από 190 αρωματικά φυτά, εδαφοκαλυπτικά και μεγάλους θάμνους αξιοποιήθηκε μία κρυμμένη «χαραμάδα» πράσινου μέσα στον πυκνοδομημένο ιστό της περιοχής

Κάτω Πετράλωνα, πεζόδρομος Δημητρίου Παυλίδη

Εικόνα 24. Πάρκο τσέπης στα Κάτω Πετράλωνα, πεζόδρομος Δημητρίου Παυλίδη

Σε έκταση μόλις 160 m² δημιουργήθηκε ένα πάρκο τσέπης που φιλοξενεί 6 δέντρα, 276 θάμνους και 200 ποώδη φυτά, τοποθετημένα με μοντέρνα διαρρύθμιση, δημιουργώντας μία μικρή όαση για τους περαστικούς και τους κατοίκους της γειτονιάς. Η επιλογή των φυτικών ειδών έγινε με βάση την ανθεκτικότητά τους στην σκιά και την ατμοσφαιρική ρύπανση - λόγω του σημείου που βρίσκεται - την υφή και το χρώμα του φυλλώματός τους.

Γούβα, οδός Λεάγρου

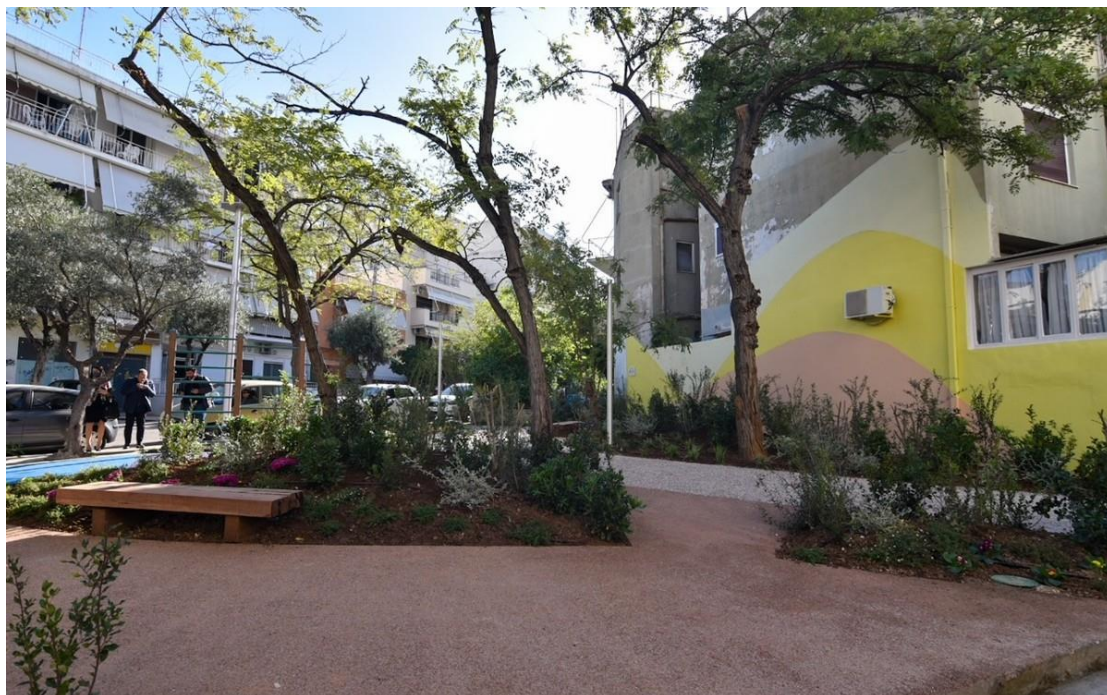
Εικόνα 25. Πάρκο τσέπης στη Γούβα, οδός Λεάγρου

Με 250 πολυετή πολύχρωμα φυτά, δημιουργία φράχτη ζαχαροκάλαμου ώστε να κρύβει τον τσιμεντένιο τοίχο και την περιμετρική φύτευση αειθαλών θάμνων για την δημιουργία μίας αίσθησης φωλιάς, το σημείο μεταμορφώθηκε σε σημείο προσέλκυσης ενδιαφέροντος. Φωτοβολταϊκά πάνελ αύξησαν το φωτισμό (και κατ' επέκταση το αίσθημα ασφάλειας) στο πάρκο κατά τη διάρκεια της νύχτας, ενώ ανακατασκευάστηκε πλήρως το αρδευτικό σύστημα.

Πατήσια, οδοί Βιζυηνού και Καρκαβίτσα

Η παρατημένη, μη αξιοποιήσιμη έκταση με τα λίγα δέντρα βρισκόταν απέναντι από το 142ο Δημοτικό Σχολείο στα Πατήσια και είχε παραμείνει για χρόνια ένα κομμάτι γης με μπάζα. Τα 230 m² του χώρου μεταμορφώθηκαν σε ένα σύγχρονο και λειτουργικό πάρκο, με την αρωγή μάλιστα των **μαθητών** που φύτευσαν τα πρώτα φυτά. Προστέθηκαν **358** νέοι θάμνοι της μεσογειακής χλωρίδας, καθώς και χρωματιστά φυτά. Πέραν των καθιστικών, τοποθετήθηκαν μερικά μονόζυγα για να αξιοποιηθεί και ως χώρος άθλησης. Για τον φωτισμό επιλέχθηκαν τρεις αυτόνομες κολώνες με πάνελ συλλογής ηλιακής ακτινοβολίας.

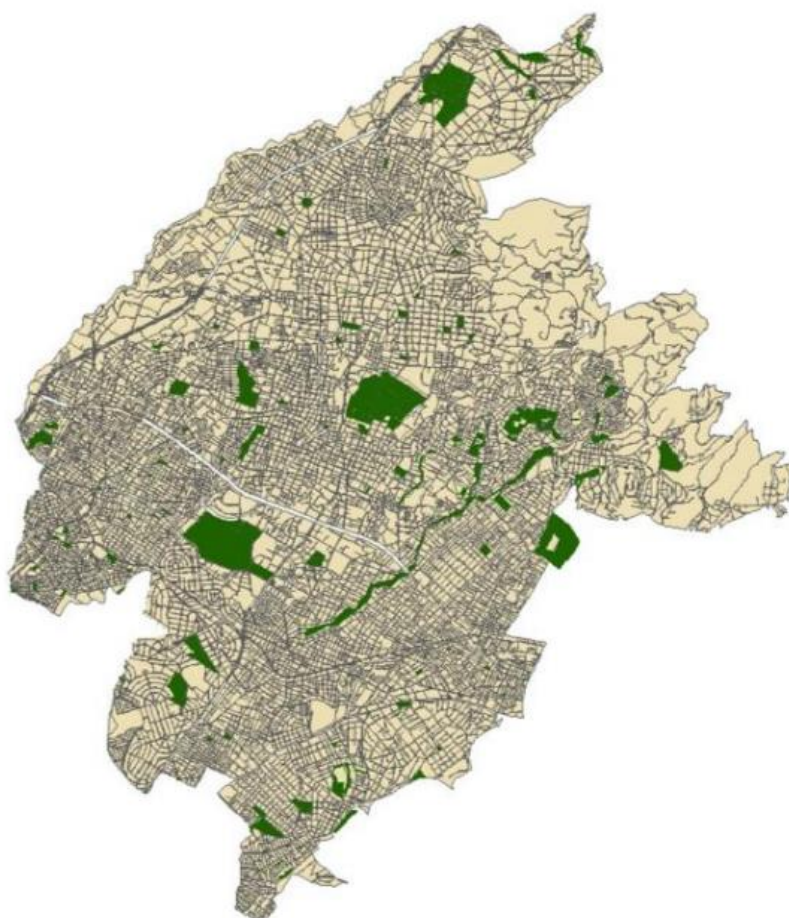

Εικόνα 26. Πάρκο τσέπης στα Πατήσια στις οδούς Βιζυηνού και Καρκαβίτσα

4.4 ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ

Η πρώην Νομαρχία Αθηνών έχει διασπαστεί σε τέσσερις περιφερειακές ενότητες: Κεντρικού Τομέα Αθηνών, Βορείου Τομέα Αθηνών, Δυτικού Τομέα Αθηνών και Νοτίου Τομέα Αθηνών. Πιο αναλυτικά:

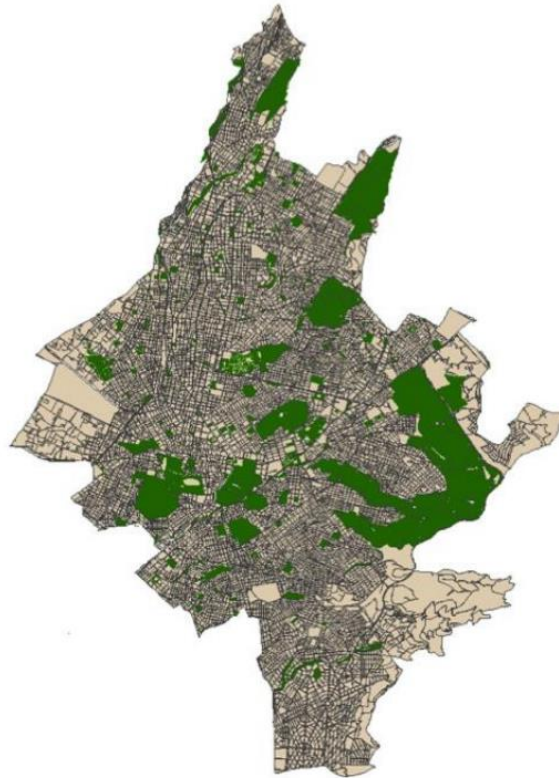
Η Περιφερειακή Ενότητα Βορείου Τομέα Αθηνών είναι σύμπλεγμα δώδεκα δήμων οι οποίοι εκτείνονται στο βορειοανατολικό τμήμα του Λεκανοπεδίου Αττικής, το οποίο περικλείεται από την Πάρνηθα, το Πεντελικό, τον Υμηττό και τα Τουρκοβούνια. Όσον αφορά το Βόρειο τομέα Αττικής, το σύνολο των εκτάσεων πρασίνου αντιστοιχεί σε 5,07 km² στην συνολική έκταση των 138,79 km².

Εικόνα 27. Απεικόνιση πρασίνου εντός του Βόρειου τομέα Αθηνών

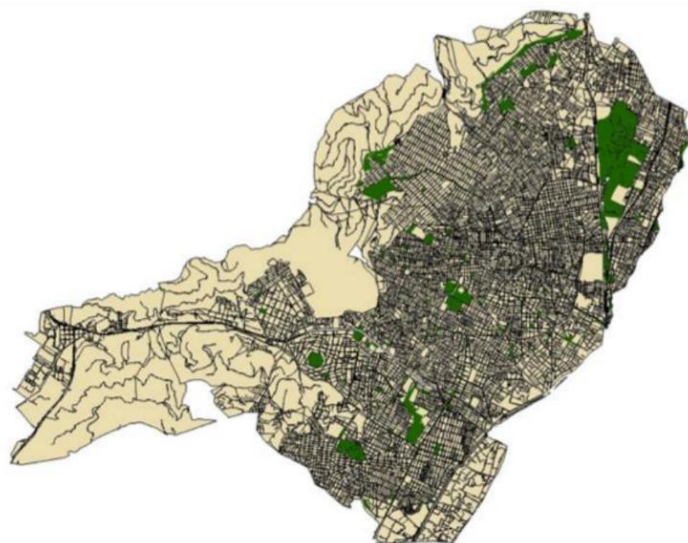
Η Περιφερειακή Ενότητα Κεντρικού Τομέα Αθηνών είναι μία από τις οκτώ Περιφερειακές Ενότητες στις οποίες διαιρείται η Περιφέρεια Αττικής. Περιλαμβάνει το αστικό τμήμα του κέντρου του Λεκανοπεδίου της Αττικής που περικλείεται από την Εθνική Οδό Αθηνών-Λαμίας, τα Τουρκοβούνια, τον Υμηττό και τον Ιλισό ποταμό.

Το σύνολο εκτάσεων πρασίνου αντιστοιχεί σε 7, 25 km² στο σύνολο των 87,27 km², καταλαμβάνοντας έτσι το 8.3% της συνολικής έκτασης.

Εικόνα 28. Απεικόνιση πρασίνου εντός του Κεντρικού τομέα Αθηνών

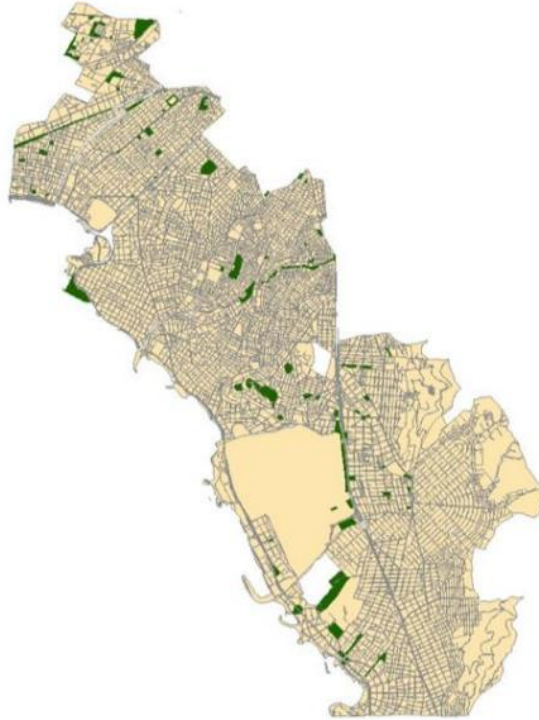
Η Περιφερειακή Ενότητα Δυτικού Τομέα Αθηνών, περιλαμβάνει το δυτικό τμήμα του λεκανοπεδίου των Αθηνών που περικλείεται από την Εθνική Οδό Αθηνών-Λαμίας και τα όρη Αιγάλεω και Ποικίλο.

Εικόνα 29. Απεικόνιση πρασίνου εντός του Δυτικού τομέα Αθηνών

Το σύνολο εκτάσεων πρασίνου αντιστοιχεί σε 2,61 km² στην συνολική έκταση 66,79 km², αντιστοιχώντας στο 3,9% της συνολικής έκτασης.

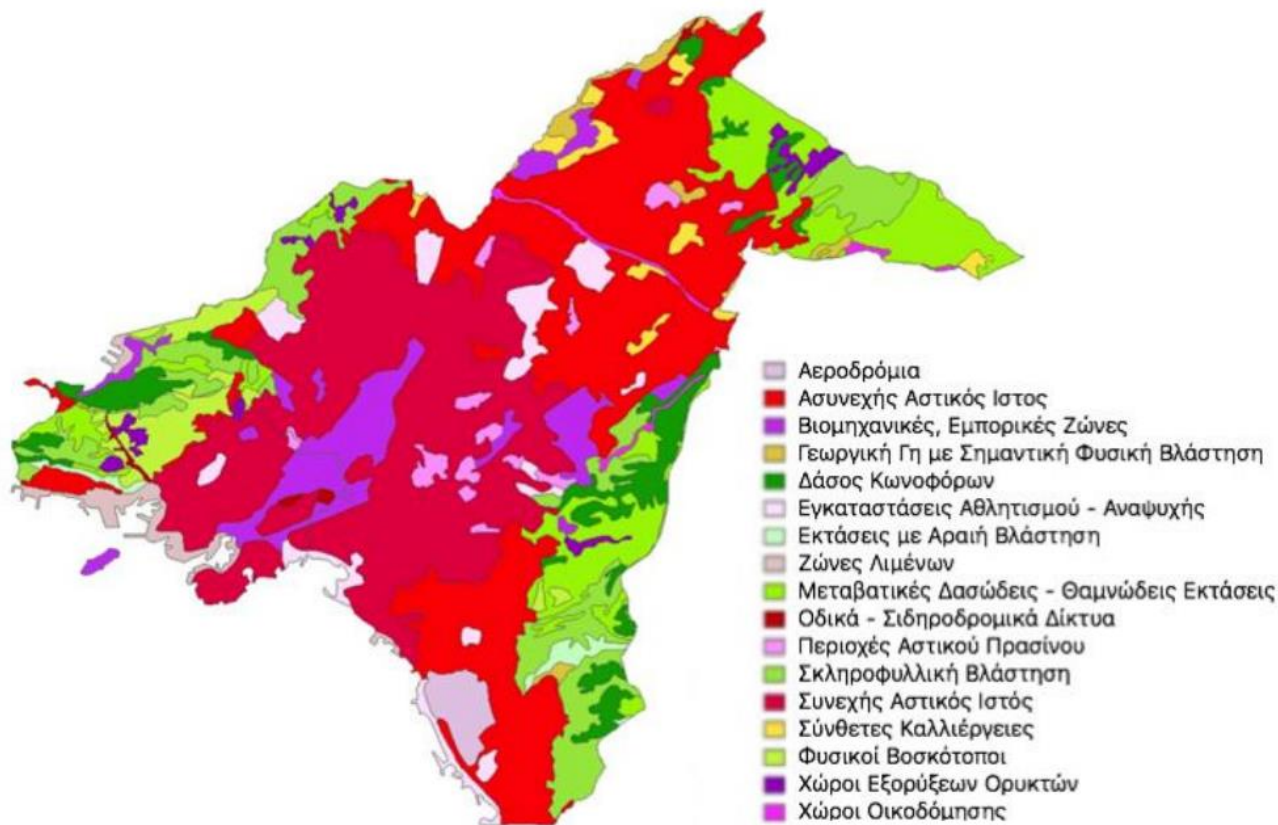
Η Περιφερειακή Ενότητα Νοτίου Τομέα Αθηνών περιλαμβάνει το νοτιότερο τμήμα του Λεκανοπεδίου Αττικής. Το σύνολο εκτάσεων πρασίνου αντιστοιχεί σε 1,35 km² στην συνολική έκταση των 68.88 km², καταλαμβάνοντας το 2% της συνολικής έκτασης. 4.4.1 Χρήσεις Γης

Εικόνα 30. Απεικόνιση πρασίνου εντός του Νότιου τομέα Αθηνών

Στον παρακάτω χάρτη στον οποίο εμφανίζονται οι χρήσεις γης της Αττικής, είναι εμφανές πως στο μεγαλύτερο ποσοστό καλύπτεται από αστικό ιστό και χρήσεις βιομηχανίας και εμπορίας. Η αναλογία του πρασίνου είναι δυσανάλογη, και εμφανίζεται κυρίως περιφερειακά του Αττικού αστικού ιστού.

Εικόνα 31. Χρήσεις γης στην Αττική (CORINE 2000)

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι πέραν την έκτασης πρασίνου ανά τομέα περιοχής, μιλώντας για το διαθέσιμο πράσινο εντός των πόλεων, πρέπει να λαμβάνεται υπόψιν και η πυκνότητα του πληθυσμού της περιοχής αυτής, καθώς και η αναλογία πρασίνου ανά κάτοικο, καθώς όπως έχει προαναφερθεί, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας θεωρεί πως η ελάχιστη αναλογία αστικού πρασίνου ανά κάτοικο, δεν θα έπρεπε να είναι λιγότερο από 9 m² / κάτοικο.

Βασικό στοιχείο για τον σχεδιασμό των χώρων πρασίνου, πέραν της ύπαρξης διαθεσιμότητας χώρου, είναι και η προσβασιμότητα καθώς και η δυνατότητα καθημερινής επισκεψιμότητας από τους κατοίκους. Η ποιότητα ζωής καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από την δυνατότητα πρόσβασης όλων των κατοίκων στους χώρους πρασίνου (www.naturaengland.org.uk, 2016)

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η αναλογία πρασίνου ανά κάτοικο.

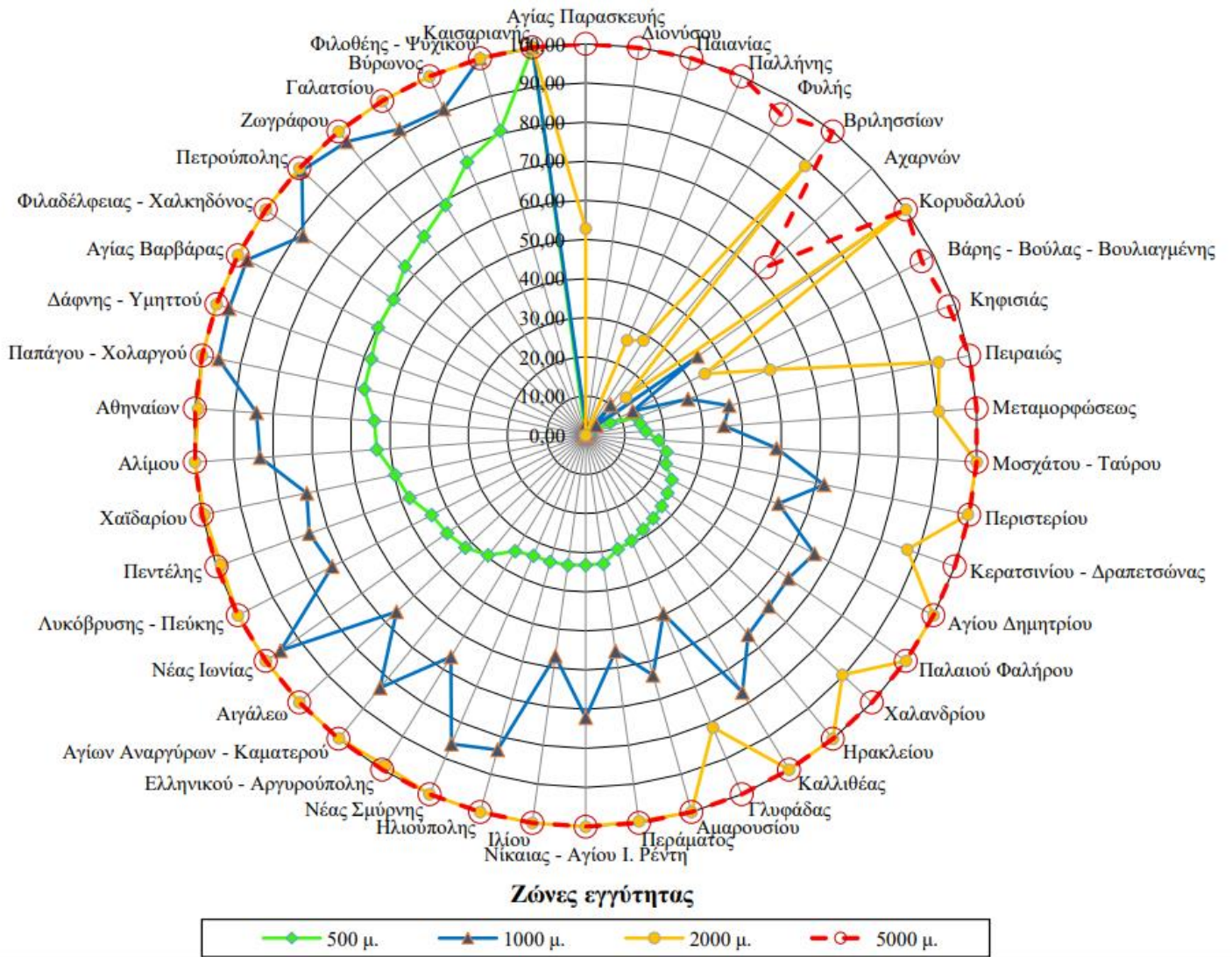
Πίνακας 1. Αναλογία πρασίνου ανά κάτοικο, λεκανοπέδιο αττικής (ΕΛ.ΣΤΑΤ, 2011)

Αναλογία πρασίνου ανά κάτοικο στο λεκανοπέδιο Αττικής			
<i>Χωρική υποενοότητα</i>	Μόνιμος πληθυσμός	Έκταση χώρων πρασίνου (τ.μ.)	Αναλογία χώρων πρασίνου (τ.μ. ανά κάτοικο)
<i>Βόρειος τομέας</i>	592.490	5.070.852	8,56
<i>Νότιος τομέας</i>	529.826	1.363.335	2,57
<i>Δυτικός τομέας</i>	489.675	2.608.427	5,32
<i>Κεντρικός τομέας</i>	1.029.520	7.242.163	7.03

Με σκοπό την αξιολόγηση της προσβασιμότητας των πάρκων από το κοινό προκύπτει μία ανάλυση εγγύτητας στην οποία ορίστηκαν τέσσερις ζώνες με ακτίνα 500, 1.000, 2.000 και 5.000 μέτρα από τα πάρκα, και υπολογίστηκε η έκταση κάθε ζώνης. Η επιλογή του πλάτους των ζωνών βασίστηκε σε εμπειρικά κριτήρια (2^ο συνέδριο Γεωγραφικών Πληροφοριακών Συστημάτων και Χωρικής Ανάλυσης στη Γεωργία και το Περιβάλλον).

Η πρώτη ζώνη, 500 μέτρα, αντιπροσωπεύει την εύκολη καθημερινή πρόσβαση στα πάρκα. Η δεύτερη ζώνη, 500-1.000 μέτρα, παρέχει πρόσβαση με κάποια δυσκολία, ιδίως για ηλικιωμένους ή/και παιδιά. Η τρίτη ζώνη, 1.000-2.000 μέτρα, απαιτεί όχημα για μετακίνηση, ενώ η τέταρτη ζώνη, 2.000-5.000 μέτρα, προϋποθέτει τόσο χρήση μέσου μεταφοράς για την πρόσβαση όσο και αρκετό διαθέσιμο ελεύθερο χρόνο.

Όπως προκύπτει από το παρακάτω (διάγραμμα 1) η κάλυψη των ζωνών ανά δήμο δείχνει ότι ο δήμος Καισαριανής έχει 100% κάλυψη σε όλες τις ζώνες. Οι δήμοι Φιλοθέης–Ψυχικού και Βύρωνος ακολουθούν με ποσοστά κάλυψης 80,77% και 76,06% αντίστοιχα για τη ζώνη των 500 μέτρων, ενώ παρουσιάζουν σχεδόν 100% κάλυψη στις υπόλοιπες ζώνες.

Διάγραμμα 1. Ζώνες εγγύτητας σε πάρκα ανά δήμο

5. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ROCKET PARK

Στην παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή, ο σχεδιασμός των rocket park έγινε με βάση τη βιβλιογραφία για τις προδιαγραφές των rocket park στον αστικό ιστό, τόσο με βάση ευρωπαϊκά κριτήρια όσο και της Ελλάδας, κατόπιν επιλογής οικοπέδου διαστάσεων 22 m * 27 m, συνολικά 594 m².

Πέραν του επιθυμητού αποτελέσματος για οικολογική και αισθητηριακή αναβάθμιση, βασικός άξονας σχεδιασμού κατέστη η ανάγκη των κατοίκων για χρήση, παροχές και λειτουργίες του εκάστοτε χώρου, αλλά και η καλύτερη αξιοποίηση των λίγων διαθέσιμων τετραγωνικών για τον συνδυασμό των απαραίτητων χρήσεων με την ενίσχυση πρασίνου και την μέγιστη αξιοποίηση πόρων για μικρότερο οικολογικό αποτύπωμα από την κατασκευή του πάρκου.

Προχωρώντας, δημιουργήθηκαν 3 (τρία) πρότυπα rocket park που οπτικοποιήθηκαν με σχεδιαστικά προγράμματα. Πιο αναλυτικά για τον αρχικό σχεδιασμό και την δημιουργία γενικού πλάνου διάταξη και κάτοψης, το πρόγραμμα Autocad 2022 της Autodesk Αμερικής, για την 3D απεικόνιση των πρώτων σχεδίων το πρόγραμμα Rhinoceros 3D 7 της Robert McNeel & Associates (TLM, Inc.) Αμερικής, για την μορφοποίηση και χρωματισμό / προσθήκη υφών το πρόγραμμα Twinmotion 2021 1.4 των Epic Games και Autodesk του Στρασβούργου, τέλος σε όλα τα σχέδια χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα Adobe Photoshop 2020 της Adobe Systems της Αμερικής για την τελική τους μορφοποίηση και την ευκολότερη οπτικοποίηση για την κατανόηση των σχεδίων από το ευρύ κοινό.

Στη συνέχεια διαμοιράστηκαν ερωτηματολόγια σκοπός των οποίων είναι αρχικά να διερευνηθούν οι υπάρχουσες σχέσεις των πολιτών με τους χώρους πρασίνου που επισκέπτονται, καθώς επίσης και η εύρεση συσχέτισης αναγκών του κοινού από τη δημιουργία ενός rocket park στην γειτονιά τους.

Βασικός στόχος είναι να διερευνηθούν οι προτιμήσεις τόσο σε ένταση και έκταση του φυτικού υλικού του πάρκου και του εξοπλισμού ή πιθανών δραστηριοτήτων που μπορεί να παρέχει κάθε πάρκο, σε σχέση με την κατοικία διαμονής των ερωτηθέντων, την απόσταση και την προσβασιμότητα τους σε κάποιον χώρο πρασίνου, και το κατά πόσο η πυκνότητα δόμησης της κάθε περιοχής επηρεάζει τις ανάγκες των χρηστών.

5.1 ΑΞΟΝΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Ο σχεδιασμός των πάρκων της παρούσας μελέτης στηρίχτηκε σε βιβλιογραφικά στοιχεία που αναφέρουν πως βασικοί άξονες σχεδιασμού που περιληπτικά είναι:

- μη ύπαρξη πρότυπης διάστασης, μη καθορισμένα πρότυπα
- πάρκα ωφέλιμα για τους 3 πυλώνες βιωσιμότητας: κοινωνία, περιβάλλον, οικονομία
- απόσταση από κατοικία ατόμων που εξυπηρετούν όχι πάνω από 5-10 λεπτά περπατήματος
- εύκολα προσβάσιμο σημείο
- κάλυψη όσο το δυνατόν περισσότερων δραστηριοτήτων
- προώθηση υπαίθριων διασκεδαστικών δραστηριοτήτων
- διευκόλυνση κοινωνικότητας και κοινοτικής αλληλεγγύης
- προώθηση υγείας και ευεξίας με παροχή σωματικών δραστηριοτήτων οργανωμένου ή μη τύπου
- ύπαρξη τραπεζοκαθισμάτων ως μέσο ενθάρρυνσης κοινωνικοποίησης
- ύπαρξη εδαφοκάλυψης για ενθάρρυνση ανάπαυσης και χαλάρωσης
- αίσθηση προστασίας από την κίνηση των αυτοκινήτων
- αξιοποίηση τοίχων μέσω εικαστικών παρεμβάσεων ή κάθετων πράσινων κήπων
- μεγιστοποίηση φυσικής σκιάς
- επιθυμητά στοιχεία εντυπωσιασμού
- επιθυμητά υδάτινα στοιχεία

Τα σχέδια βασίστηκαν στις αρχές σχεδιασμού των rocket park από διεθνή βιβλιογραφία, βασισμένο όμως στα Αθηναϊκά πρότυπα και δεδομένα. Οι περιπτώσεις διακρίθηκαν ανάλογα τόσο με τις παροχές όσο και την διαφορετική διάταξη των φυτεύσεων και γενικότερα του τελικού αισθητικού αποτελέσματος για κάθε εκδοχή.

Τα φυτικά είδη που χρησιμοποιήθηκαν είναι κοινά και για τις 3 (τρεις) περιπτώσεις, αλλά σε κάθε μία από αυτές δημιουργούνται διαφορετικές συνθέσεις των ειδών προκειμένου να αξιοποιηθούν καλύτερα τα στοιχεία του χώρου ή/και των δραστηριοτήτων που φιλοξενούν.

Και στα 3 (τρία) προτεινόμενα σχέδια διατηρείται ίδιος προσανατολισμός Βορρά - Νότου ώστε η κίνηση του ήλιου με τις σκιές που αυτή παρέχει ή όχι, να μην επηρεάζει την επιλογή των ερωτηθέντων. Παράλληλα σε όλες τις περιπτώσεις έχουν προβλεφθεί στεγασμένοι χώροι ή/και υψηλή φύτευση για να προστατεύουν από τις ακτίνες του ηλίου και άλλα φυσικά φαινόμενα.

Τέλος σχετικά με τον φωτισμό των χώρων, έχει γίνει μελέτη του και στρατηγική τοποθέτηση επαρκών φωτιστικών σε κάθε χώρο έτσι ώστε ο φιλόξενος σχεδιασμός του πάρκου κατά την διάρκεια της ημέρας να συνεχίζει και τις βραδινές ώρες παρέχοντας ένα ασφαλές και ελκυστικό περιβάλλον στους ανθρώπους της γειτονιάς

Πιο αναλυτικά:

ΣΕΝΑΡΙΟ Α

Σκοπός του σχεδιασμού είναι η πολυχρηστικότητα του χώρου, που στοχεύει στην κάλυψη δραστηριοτήτων που πιθανόν αξιοποιούνται από πολλές διαφορετικές κοινωνικές και ηλικιακές ομάδες (πχ. Εγκαταστάσεις εξοπλισμού υπαίθριας γυμναστικής-τραπεζοκαθίσματα για κοινωνικοποίηση, κιάσκι).

Στον σχεδιασμό διατηρείται ίση αναλογία σε έκταση πρασίνου και σκληρών υλικών προκειμένου να είναι δυνατόν να λαμβάνουν χώρο οι προτεινόμενες δραστηριότητες, αλλά μέσα σε ένα «φυσικό περιβάλλον».

Το πάρκο είναι μια «λαβυρινθώδης» πορεία σε ένα περιβάλλον που συνδυάζει στοιχεία φυσικού τοπίου με σκληρά υλικά που συναντώνται στο τυπικό αστικό τοπίο, κατά την οποία εμφανίζονται «κρυφά» πλατώματα τα οποία λειτουργούν ως σημεία πρόσκλησης σωματικής άσκησης ή ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων.

Στην πρόσοψη του πάρκου δημιουργούνται δύο ανοίγματα εισόδων καθένα από τα οποία οδηγεί σε μία διαφορετική λειτουργία που παρέχεται στο πάρκο. Τα μονοπάτια εισόδων καταλήγουν να ενώνονται σε μία ενιαία πορεία που ελίσσεται ανάμεσα στο τεχνητό- φυσικό τοπίο δημιουργώντας έτσι την αίσθηση της περιπλάνησης εντός του σχεδιασμένου χώρου.

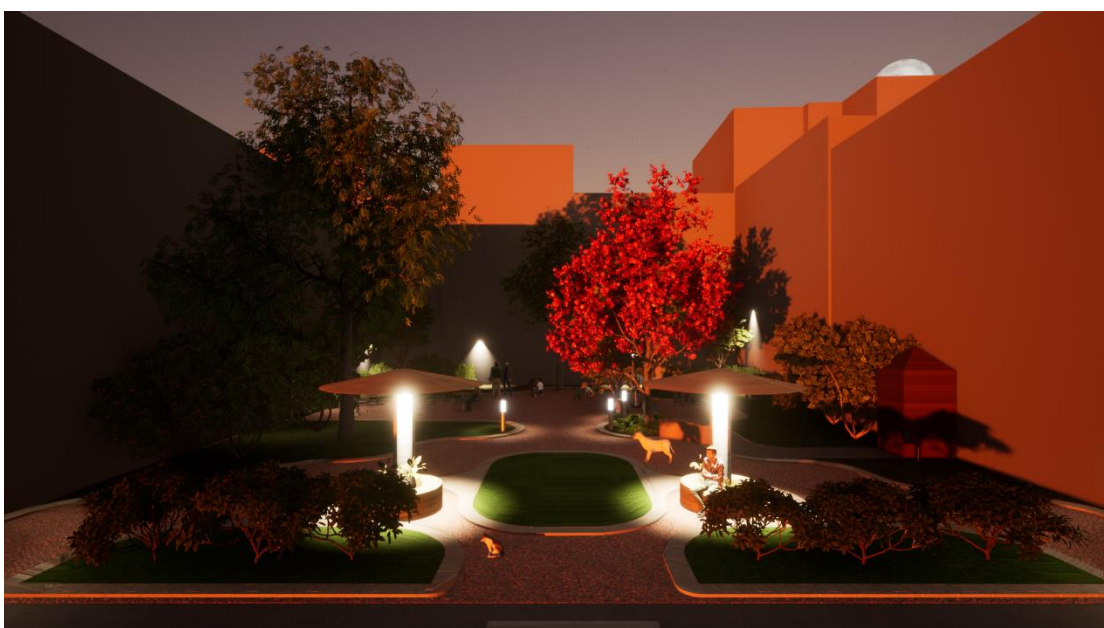

Εικόνα 32. Κάτοψη Pocket park – σενάριο Α

Η πρώτη είσοδος τοποθετεί τον περαστικό είτε απευθείας στο άνοιγμα του πάρκου όπου έχουν τοποθετηθεί όργανα γυμναστικής και ένας ελεύθερος χώρος διαμορφωμένος με γρασιδί ώστε να φιλοξενεί οποιοδήποτε τύπου άσκηση και ομαδικά προγράμματα όπως γιόγκα. Ακολουθώντας την δεύτερη είσοδο οδηγείται σε χώρο με τραπέζο- καθίσματα που αναπτύσσεται παράλληλα με έναν κάθετο πράσινο τοίχο. Στο κέντρο του πάρκου δημιουργείται ένα πλάτωμα μεταξύ παρτεριών που λειτουργεί σαν πρόσβαση για τα δύο κίосκια - στεγασμένα σημεία με κυκλικά παγκάκια.

Εικόνα 33. Είσοδος Πόκετ Πάρκ την ήμερα – σενάριο Α

Εικόνα 34. Είσοδος Pocket park το δειλινό – σενάριο Α

Εικόνα 35. Πρώτη εικόνα εισόδου στο Pocket park, δεξιά και αριστερά βρίσκονται κιόσκια προστασίας από τον ήλιο

Εικόνα 36. Εικόνα του πάρκου προχωρώντας από τον κεντρικό διάδρομο

Εικόνα 37. Εικόνα του πάρκου προς το βάθος αριστερά, με τραπεζοκαθίσματα, κάθετο πράσινο τοίχο και ελεύθερο χώρο παιχνιδιού

Εικόνα 38. Εικόνα του πάρκου προς το βάθος δεξιά, με καμπίνα αποδυτηρίου, χώρο υπαίθριων οργάνων γυμναστικής και παγκάκια

Εικόνα 39. Εικόνα του πάρκου στο βάθος δεξιά με υπαίθρια όργανα γυμναστικής

ΣΕΝΑΡΙΟ Β

Σκοπό του σχεδιασμού αποτελεί η δημιουργία ενός χώρου που προάγει την κοινωνική αλληλεπίδραση μεταξύ των χρηστών. Το πάρκο, λειτουργώντας σαν προσομοίωση δημόσιας πλατείας (σε μικρότερη κλίμακα), δίνει την αίσθηση ανοικτότητας στο κοινό και προάγει την πιθανή χρήση του για κοινωνικά δρώμενα και κοινωνικές ή πολιτικές εκδηλώσεις.

Ο χαρακτήρας του πάρκου βασίζεται στην κοινωνική αλληλεπίδραση. Η είσοδος στο συγκεκριμένο πάρκο δεν είναι ορισμένη δίνοντας έτσι την αίσθηση στον περαστικό ότι μπορεί να το προσεγγίσει από οποιοδήποτε σημείο προτιμά. Έτσι εντείνεται η ελευθερία της κίνησης μέσω ενός ανοιχτού χώρου που παρέχει στο κοινό πολλαπλές λειτουργίες.

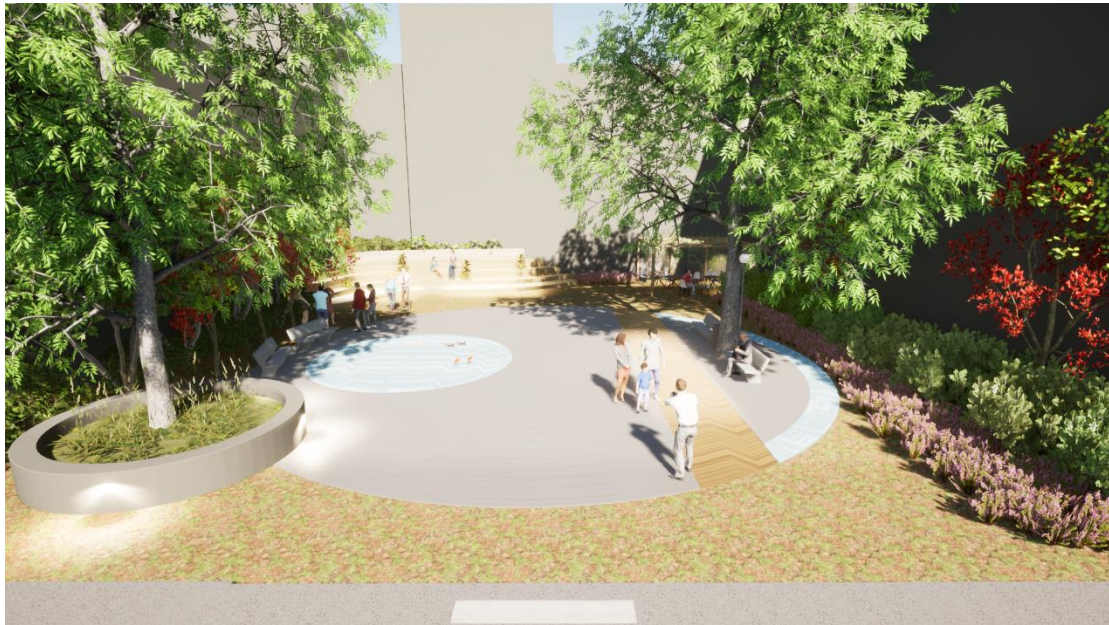
Στον πυρήνα του πάρκου τοποθετείται ένα στρογγυλό υδάτινο στοιχείο το οποίο πλαισιώνεται από μια ανοιχτή πλατεία στην οποία εντάσσονται εκατέρωθεν σημεία στάσης. Ο τεμαχισμός της πλατείας από το κεντρικό ξύλινο μονοπάτι αποσκοπεί στην ένωση του μετώπου εισόδου του πάρκου με τις επιμέρους λειτουργίες του πάρκου αλλά και με τα συνορεύοντα στοιχεία. Η πλατεία περιτριγυρίζεται από χώρους ελεύθερης φύτευσης ενώ ταυτόχρονα οι σχεδιασμένοι χώροι φύτευσης με μορφή παρτεριών ορίζουν τα μονοπάτια που οδηγούν στην πλατεία και στις διαμορφωμένες κερκίδες / χώρος τραπεζοκαθισμάτων στο βάθος του πάρκου.

Εικόνα 40. Κάτοψη Pocket park – σενάριο Β

Κύριο μέλημα στον σχεδιασμό αυτού του πάρκου τσέπης είναι η ένταξη σημείων στάσης διαφορετικής τυπολογίας που εξυπηρετούν διαφορετικές ανάγκες για τις διάφορες ομάδες χρηστών του πάρκου. Για παράδειγμα οι κερκίδες στο βάθος στο αριστερό μέρος του πάρκου δημιουργούν θέαση προς το κέντρο της πλατείας αλλά και έναν μεγάλο χώρο στάσης για κοινωνική αλληλεπίδραση, ενώ στα δεξιά δημιουργείται ένας πιο ιδιωτικός χώρος καθισμάτων με μερική αποκοπή της άμεσης θέασης από και προς την πλατεία.

Εικόνα 41. Είσοδος Pocket park

Εικόνα 42. Εικόνα του πάρκου προχωρώντας προς το βάθος

Εικόνα 43. Εικόνα πάρκου προς την αριστερή όψη με πηγή νερού, παγκάκια, στο βάθος σχηματισμός κερκίδων με φυτεμένα παρτέρια και θέα στην πλατεία

Εικόνα 44. Εικόνα πάρκου προς τη δεξιά όψη, παγκάκια με θέα στην πλατεία, στο βάθος πέργκολα με αναρριχώμενα και τραπεζοκαθίσματα

ΣΕΝΑΡΙΟ Γ

Σκοπός του σχεδιασμού είναι η προώθηση μορφών τέχνης σε προσβάσιμο επίπεδο γειτονιάς, και ο συνδυασμός της με φυσικά στοιχεία, αξιοποιώντας μία παλέτα χρωμάτων, για να σπάσει το γκριζο και μονότονο χρώμα της πόλης σε συνδυασμό με φυτικές συνθέσεις.

Το πάρκο αυτό έχει καλλιτεχνικό χαρακτήρα. Ο σχεδιασμός βασίζεται στην δημιουργία ενός ενιαίου χώρου κίνησης και στάσης ο οποίος ενώνεται μέσω μίας χρωματικής παλέτας και λειτουργεί σαν χώρος ψυχαγωγίας μέσω καλλιτεχνικών δρώμενων και installations. Η επιλογή έντονων χρωμάτων καθιστά το σημείο ελκυστικό για παιχνίδι, ενώ δημιουργούνται παράλληλα και σημεία στάσης διαφορετικών τυπολογιών, εντός του πάρκου.

Σκοπός του πάρκου είναι μια καθημερινή βόλτα στην γειτονιά, να φέρνει σε επαφή τον περαστικό με την τέχνη που ενώ ως επί το πλείστον συναντάται κυρίως κλειστούς και εσωτερικούς χώρους όπως μουσεία, καθίσταται έτσι προσβάσιμη και προσιτή σε όλους. Στο πάρκο περιλαμβάνεται και πίνακας ανάρτησης των δρώμενων της περιοχής και έτσι ο χώρος πέραν του ότι γίνεται πόλος έλξης καλλιτεχνικών δρώμενων, γίνεται και σημείο σταθμός του φιλοκαλλιτεχνικού κοινού της γειτονιάς. Περιλαμβάνεται ψυχαγωγικός χώρος καθώς στοχεύει στο να ταυτιστεί ο χώρος κίνησης με τον χώρο στάσης δημιουργώντας έτσι έναν ενιαίο χώρο για κοινωνική αλληλεπίδραση υπό το καλλιτεχνικό πρίσμα.

Εικόνα 45. Κάτοψη Pocket park – σενάριο Γ

Η είσοδος στο πάρκο πραγματοποιείται με δυο εισόδους εκατέρωθεν των οποίων βρίσκονται παρτέρια. Στα αριστερά της αριστερής εισόδου, υπάρχει χώρος στάθμευσης ποδηλάτων και προχωρώντας προς το πάρκο η διαδρομή καλύπτεται από χρωματιστή πέργκολα που ακολουθεί το ανάγλυφο των γύρω παρτεριών. Στο κέντρο της πρόσοψης του πάρκου υπάρχει τοίχος- πίνακας ανακοινώσεων με σκοπό την ενημέρωση για τα καλλιτεχνικά δρόμενα των επόμενων ημερών. Στο κέντρο της πλατείας δημιουργείται παρτέρι εντυπωσιασμού, γύρω από το οποίο υπάρχει διαθέσιμος χώρος για τοποθέτηση καλλιτεχνικών installation. Οι χρωματιστοί διάδρομοι καταλήγουν, στο δεξί μέρος του διαμορφωμένου χώρου, σε έναν τοίχο καλλιτεχνικής έκφρασης δημιουργώντας έτσι μια αίσθηση δημόσιας γκαλερί. Προς τα αριστερά τοποθετείται μικρός τοίχος αναρρίχησης για παιδικό παιχνίδι. Στο βάθος του πάρκου δημιουργείται ένας μικρός λόφος που λειτουργεί ως σημείο παιχνιδιού και ταυτόχρονα ως φυσική κερκίδα προς την πλατεία και τα δρόμενα της. Εν κατακλείδι συντάσσεται ανοιχτός χώρος που μέσω των παρεμβάσεων δίνει την αίσθηση της ασφάλειας καθώς δημιουργείται μια αγκαλιά.

Εικόνα 46. Είσοδος Pocket park – σενάριο Γ

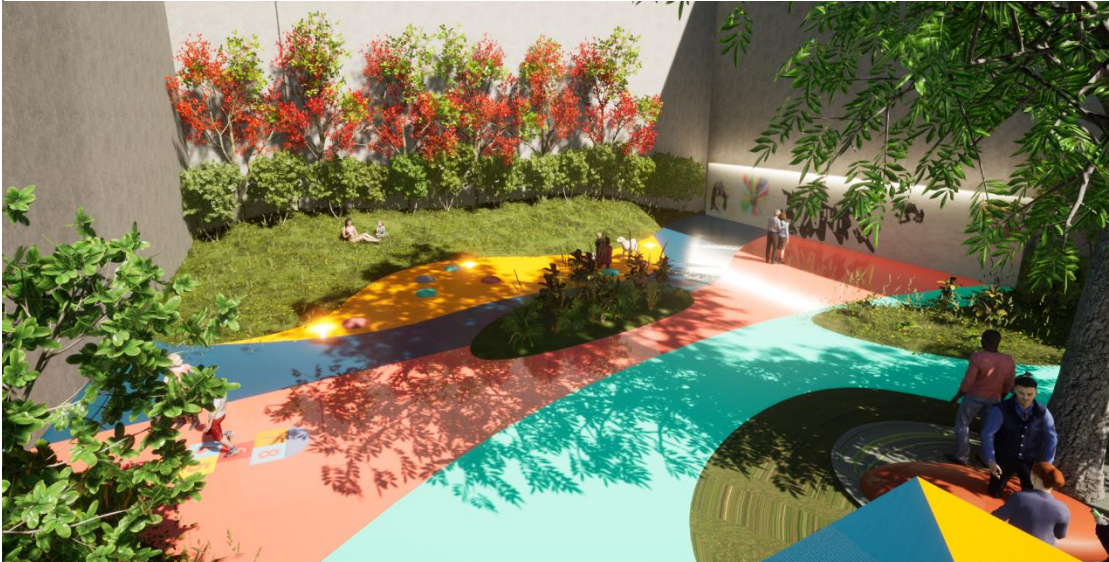

Εικόνα 47. Εικόνα του πάρκου από την αριστερή είσοδο

Εικόνα 48. Εικόνα του πάρκου από την δεξιά είσοδο προς την αριστερή όψη, με πολύχρωμα καθιστικά, στο βάθος αριστερά μικρής κλίμακας τοίχο αναρρίχησης, στο βάθος λόφο μικρής

Εικόνα 49. Εικόνα του πάρκου προς τη δεξιά όψη, με μικρής κλίσης λόφο, στο βάθος δεξιά τοίχος καλλιτεχνικής έκφρασης, στα δεξιά πολύχρωμα καθιστικά

Εικόνα 50. Εικόνα πάρκου από τα αριστερά προς τα δεξιά

6. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

6.1 ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σκοπός της έρευνας είναι να διακριθούν μοτίβα τις προτιμήσεις των χρηστών rocket park και να συνδεθούν με τις συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων , ως εκ τούτου τις ανάγκες και τις ελλείψεις κάθε περιοχής σχετικά με το πράσινο τις δημόσιους χώρους.

Κεντρικό ερευνητικό ερώτημα

Οι ανάγκες των κατοίκων κάθε περιοχής από μικρούς σχηματισμένους χώρους πρασίνου που εξυπηρετούν σε επίπεδο γειτονιάς, και η σύνδεση των αναγκών αυτών σε σχέση με την περιοχή διαμονής και τις προϋπάρχουσες συνθήκες πρασίνου σε αυτή.

Επί μέρους ερωτήματα

- Η προϋπάρχουσα επαφή με την φύση (συχνότητα- ποιότητα)
- Πιθανές ελλείψεις που έχουν εντοπιστεί από τους χώρους πρασίνου που ήδη εξυπηρετούν τους ερωτηθέντες
- Οι κύριες απαιτήσεις του κοινού από έναν χώρο πρασίνου που επισκέπτεται
- Ο τρόπος αξιοποίησης ενός πιθανού πάρκου τσέπης από το κοινό

6.2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η παρούσα μελέτη χρησιμοποιεί μια συνδυαστική μέθοδο για τον προσδιορισμό των οφελών από το πάρκο, συνδυάζοντας ποσοτικές και ποιοτικές πληροφορίες. Οι ποσοτικές πληροφορίες συλλέχθηκαν μέσω ενός καλά δομημένου ερωτηματολόγιο που χορηγήθηκε σε επισκέπτες δημόσιων χώρων, σε νοικοκυριά και στην επιχειρηματική κοινότητα σε διαφορετικές περιοχές της Αττικής.

Μέσα και διαδικασία συλλογής δεδομένων

Πρώτο στάδιο: Συγκέντρωση υλικού από βιβλιοθήκες, διαδικτυακά αρχεία, επιστημονικά περιοδικά, επιστημονικά άρθρα μέσω διαδικτύου

Δεύτερο στάδιο: Συγκρότηση ερωτηματολογίου και οριστικοποίηση τους, συμπλήρωση ερωτηματολογίων από πολίτες του λεκανοπεδίου Αττικής

Τρίτο στάδιο: Ανάλυση δεδομένων μέσω καταγραφής και επεξεργασίας απαντήσεων στο στατιστικό πρόγραμμα Tableau

Τέταρτο στάδιο: συζήτηση αποτελεσμάτων της έρευνας – καταγραφή συμπερασμάτων και προτάσεων

6.2.1 Συγκρότηση Δείγματος

Τα δείγματα συλλέχθηκαν από κατοίκους και επιχειρηματίες από διαφορετικές περιοχές της Αττικής, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία. Η μελέτη απευθυνόταν στις κατοικημένες περιοχές και τους ντόπιους κατοίκους, για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με τις απόψεις τους για τα πάρκα τσέπης, τις ανάγκες τους για επαφή με την φύση και τις ελλείψεις που πιθανόν έχουν εντοπίσει σε τοπικό επίπεδο όσον αφορά τους δημόσιους χώρους πρασίνου, στην περιοχή διαμονής τους.

Για την επιλογή των ερωτηθέντων ακολουθήθηκε η τεχνική της τυχαίας δειγματοληψίας σε διαφορετικές περιοχές εντός Αττικής με γνώμονα τον τομέα του λεκανοπεδίου που κατοικεί ο εκάστοτε ερωτώμενος (Βόρειος, Νότιος, Ανατολικός, Δυτικός και Κεντρικός τομέας Αθηνών). Ο διαχωρισμός στους τομείς στηρίχτηκε στα κοινά χαρακτηριστικά και μοτίβα που παρουσιάζονται στην αρχιτεκτονική, το πολεοδομικό σχέδιο και κατ' επέκταση στους υπάρχοντες χώρους πρασίνου κάθε τομέα.

Η διανομή των ερωτηματολογίων έγινε τυχαία έτσι ώστε να δημιουργηθεί αντιπροσωπευτικό δείγμα ερωτηθέντων από όλες τις ηλικιακές ομάδες και φύλα, καθώς και ή/και οικονομικά στρώματα προκειμένου να καλυφθούν οι πιθανές διαφορετικές ανάγκες από κάθε μία ομάδα (πχ αναψυχή, ξεκούραση – lunch break, άθληση, βόλτα με το κατοικίδιο, ανάγκη για κοινωνικοποίηση κλπ). Τα ερωτηματολόγια δημιουργήθηκαν με βάση την συμπεριληπτικότητα και σκοπό την καταγραφή των ειδικών χαρακτηριστικών των επιμέρους ομάδων.

Η συμμετοχή στο ερωτηματολόγιο έγινε με πλήρη συγκατάθεση επεξεργασίας των παρεχόμενων δεδομένων των ερωτηθέντων και η καταγραφή των απαντήσεων έγινε ανώνυμα. Σε κάθε ομάδα ερωτηθέντων παρότι έγινε προσπάθεια να διατηρηθεί η αναλογία στο ποσοστό γυναικών – αντρών και η συλλογή δεδομένων από όλες τις ηλικιακές ομάδες (18 έως 90 ετών) για πιο συνολική αντίληψη, η επιθυμητή αναλογία πιθανόν να αποκλίνει καθώς βασίζεται στην ανταπόκριση ή μη του αντίστοιχου κοινού.

6.2.2. Περιεχόμενο ερωτηματολογίου

Με στόχο την εξυπηρέτηση των αναγκών της έρευνας, το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει ερωτήσεις κλειστού τύπου, ανοικτού τύπου, αλλά και προκατασκευασμένες απαντήσεις τύπου ΝΑΙ/ΟΧΙ και πολλαπλής επιλογής.

Το ερωτηματολόγιο δομήθηκε σε 4 βασικές ενότητες που αναφέρονται σε προσωπικές πληροφορίες, την επαφή των ερωτηθέντων με την φύση, τις

απόψεις τους σχετικά με τα rocket park και τέλος την αξιολόγηση των προτεινόμενων σχεδιασμένων πάρκων τσέπης, περιλαμβάνοντας συνολικά 32 ερωτήσεις που επιμερίστηκαν ως εξής:

- Προσωπικές πληροφορίες 10
- Επαφή με την φύση 7
- Rocket park 8
- Αξιολόγηση προτεινόμενων rocket park 5

Εκτός από πληροφορίες σχετικά με το ιστορικό και τις γενικές πληροφορίες του ερωτώμενου, όπως η ηλικία, το φύλο, το μορφωτικό επίπεδο και το επάγγελμα, το ερωτηματολόγιο, περιείχε σειρά ερωτήσεων για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με την αντίληψη για τα διάφορα χαρακτηριστικά των πάρκων, τα οφέλη και τις επιπτώσεις τους.

Οι ερωτηθέντες ρωτήθηκαν για την προ υπάρχουσα σχέση τους με την φύση και τους δημόσιους χώρους πρασίνου αλλά και σχετικά με την συμβολή των πάρκων τσέπης στην αλλαγή της ποιότητας ζωής, της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και των φυσικών δραστηριοτήτων.

Συνολικά οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν τα 3 πρότυπα rocket park (που δημιουργήθηκαν με εργαλεία οπτικοποίησης για την καλύτερη κατανόηση από το ευρύ κοινό) καθώς και να απαντήσουν ερωτήσεις σχετικά με πιθανά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα κάθε επιλογής. Κλήθηκαν έτσι να αξιολογήσουν τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά χαρακτηριστικά των πάρκων, συναρτήσει πάντα των προσωπικών αναγκών και απαιτήσεων ανάλογα με την περιοχή διαμονής τους και με γνώμονα τόσο τις προσωπικές τους προτιμήσεις από οπτική και αισθητική άποψη, όσο και βάση των άμεσων αναγκών τους.

6.2.3. Συμπλήρωση και μέθοδος επεξεργασίας ερωτηματολογίων

Η εφαρμογή Google Forms της πλατφόρμας Google Docs Editors που παρέχεται από την Google Αμερικής χρησιμοποιήθηκε για την ψηφιοποίηση του ερωτηματολογίου και την καταγραφή των απαντήσεων μέσω ηλεκτρονικών συσκευών (tablet / κινητά/ υπολογιστές). Αυτό έγινε προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα λάθη στην καταγραφή των απαντήσεων ελαχιστοποιούνται και παράλληλα βελτιστοποιείται η αποτελεσματικότητα του χρόνου συλλογής δεδομένων.

Σε άτομα μη εξοικειωμένα με τα ηλεκτρονικά μέσα, δόθηκαν έντυπα ερωτηματολόγια των οποίων τα δεδομένα ψηφιοποιήθηκαν ύστερα.

Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε σε διάρκεια 30 συνεχόμενων ημερών, μεταξύ Ιουνίου 2023 και Ιουλίου 2023 και σε ποικίλες ώρες κατά την διάρκεια της ημέρας (καθώς τα ερωτηματολόγια προωθήθηκαν με μέσα κοινωνικής δικτύωσης και απαντήθηκαν στον χρόνο προτίμησης του

εκάστοτε ερωτηθέντα) και συνολικά συλλέχθηκαν 508 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια.

Η στατιστική ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν κατόπιν συλλογής των ερωτηματολογίων, έγινε με την χρήση λογισμικού Tableau public 2023.2 Salesforce (San Fransisco, California) με σκοπό την καταγραφή τόσο των μεμονωμένων απαντήσεων, όσο και συσχετίσεων που προκύπτουν από τις απαντήσεις.

7. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

7.1. Ανάλυση δεδομένων

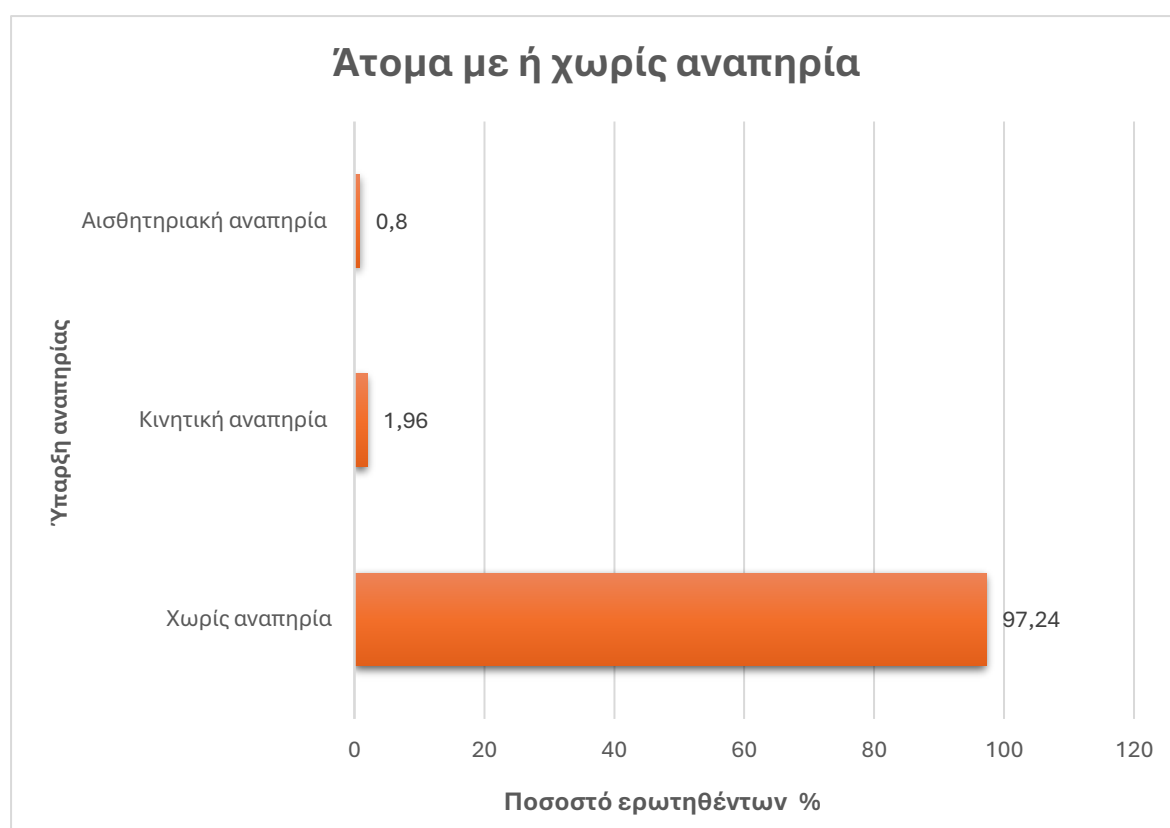
7.1.1 Προσωπικά στοιχεία

Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά 508 άτομα.

Από τους 508, τα 14 ήταν άτομα με αναπηρία (ΑΜΕΑ). Ανάμεσά τους, 10 άτομα με κινητική αναπηρία, και 4 με αισθητηριακή.

Άτομα με ή χωρίς αναπηρία	Κατανομή	Ποσοστό
Με αναπηρία	14	2,76%
Χωρίς αναπηρία	494	97,24%
Σύνολο	508	100,00%

Σχήμα 1. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνοτήτων των ερωτηθέντων σε σχέση με την ύπαρξη αναπηρίας (n=508)

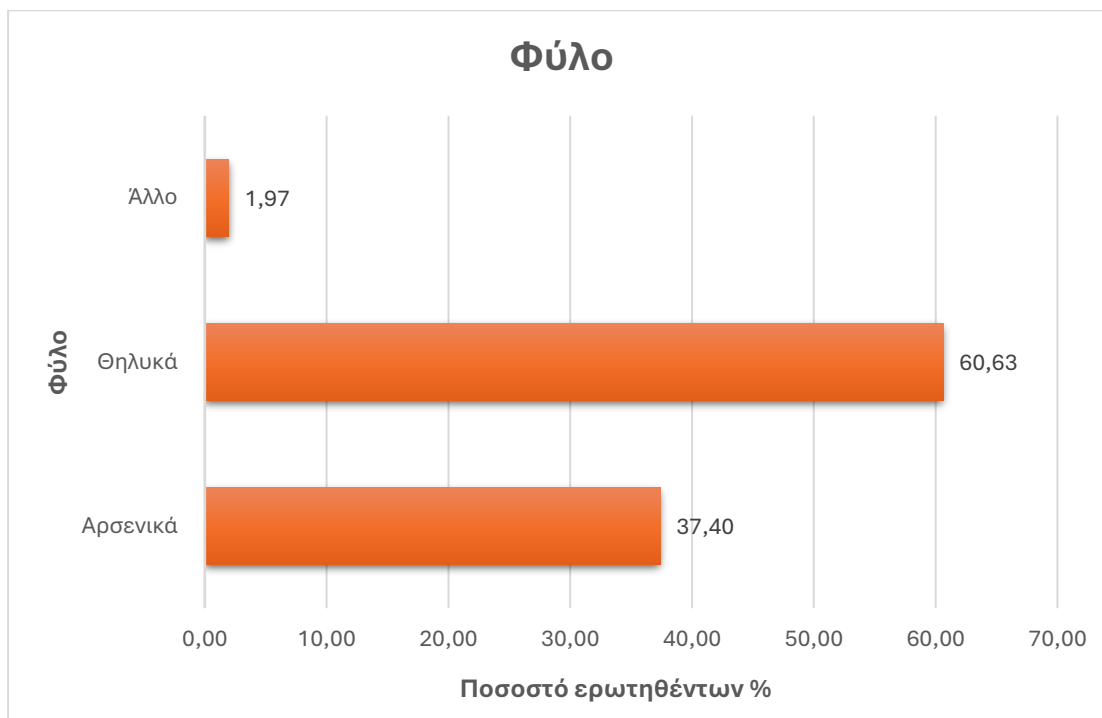
Γράφημα 1. Υπαρξη αναπηρίας

Από το σύνολο των 508 ερωτηθέντων, 190 άτομα προσδιορίζονται ως αρσενικά, 308 ως θηλυκά και 10 ως άλλο. Πιο συγκεκριμένα σχετίζοντας το φύλλο ανά περιοχή διαμονής, προκύπτει το παρακάτω γράφημα

Φύλο	Κατανομή	Ποσοστό
Αρσενικό	190	37,40%
Θηλυκό	308	60,63%
Άλλο	10	1,97%
Σύνολο	508	100,00%

Σχήμα 2. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνοτήτων των ερωτηθέντων σε σχέση με το φύλο (n=508)

Γράφημα 2. Κατανομή φύλων

Στον Ανατολικό Τομέα Αθηνών υπήρχαν 21 αρσενικά, 35 θηλυκά και 3 άτομα που δήλωσαν άλλο φύλλο.

Στον Βόρειο Τομέα Αθηνών υπήρχαν 49 αρσενικά, 73 θηλυκά και 3 άτομα που δήλωσαν άλλο φύλλο

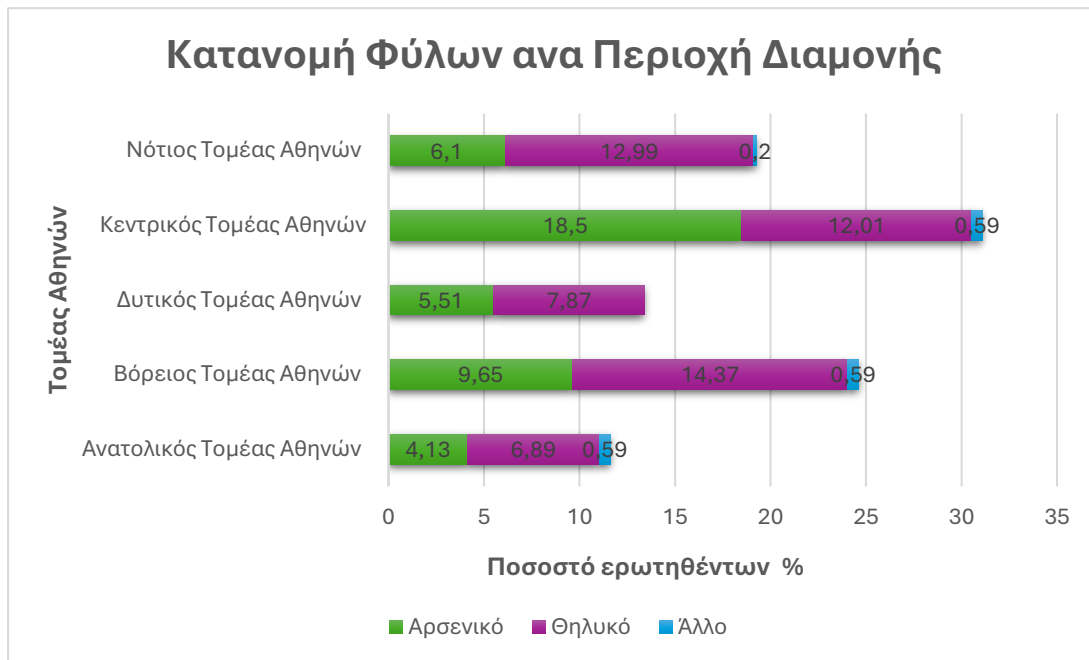
Στον Δυτικό Τομέα Αθηνών υπήρχαν 28 αρσενικά, 40 θηλυκά άτομα.

Στον Κεντρικό Τομέα Αθηνών υπήρχαν 94 αρσενικά, 61 θηλυκά και 3 άτομα που δήλωσαν άλλο φύλλο.

Στον Νότιο Τομέα Αθηνών υπήρχαν 31 αρσενικά, 66 θηλυκά και 1 άτομο που δήλωσε άλλο φύλλο.

Περιοχή διαμονής	Ανατολικός Τομέας		Βόρειος Τομέας		Δυτικός Τομέας		Κεντρικός Τομέας		Νότιος Τομέας	
	Κατανομή	Ποσοστό	Κατανομή	Ποσοστό	Κατανομή	Ποσοστό	Κατανομή	Ποσοστό	Κατανομή	Ποσοστό
Αρσενικό	21	4,13%	49	9,65%	28	5,51%	94	18,50%	31	6,10%
Θηλυκό	35	6,89%	73	14,37%	40	7,87%	61	12,01%	66	12,99%
Άλλο	3	0,59%	3	0,59%	0	0,00%	3	0,59%	1	0,20%
Σύνολο	59	11,61%	125	24,61%	68	13,39%	158	31,10%	98	19,29%
Σύνολο									508	100,00%

Σχήμα 3. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνοτήτων των ερωτηθέντων σε σχέση με το φύλο ανά περιοχή διαμονής (n=508)

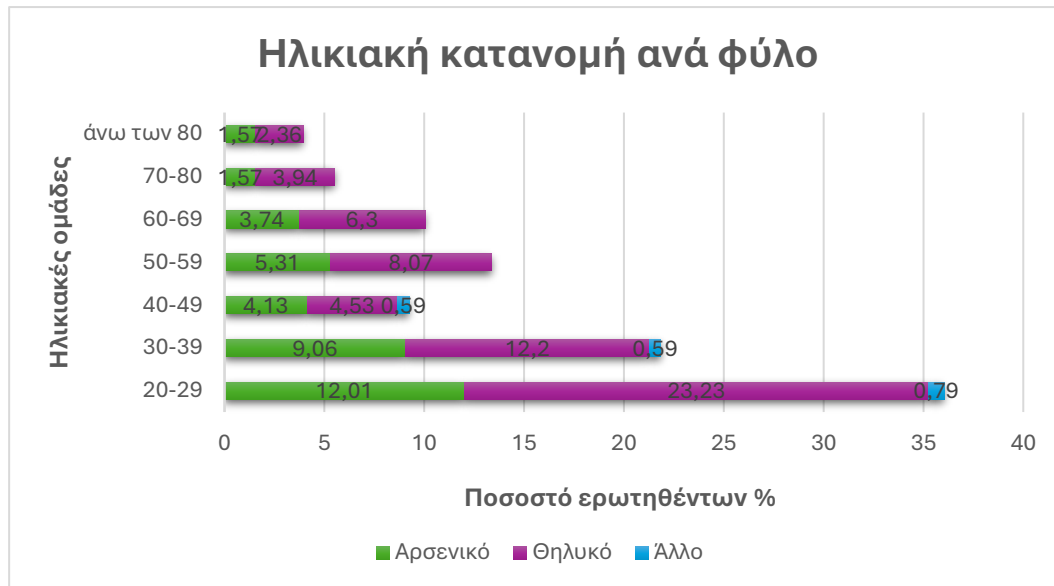

Γράφημα 3. Κατανομή φύλων ανά περιοχή διαμονής

Για μεγαλύτερη ευκολία και κατανόηση στην ανάλυση των δεδομένων, οι ηλικίες κατηγοριοποιήθηκαν ανά δεκαετία, με την συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων να διανύουν τη δεκαετία 20-29.

Ηλικιακό εύρος	20-29		30-39		40-49		50-59		60-69		70-80		άνω των 80	
	Κατανομή	Ποσοστό	Κατανομή	Ποσοστό	Κατανομή	Ποσοστό	Κατανομή	Ποσοστό	Κατανομή	Ποσοστό	Κατανομή	Ποσοστό	Κατανομή	Ποσοστό
Αρσενικό	61	12,01%	46	9,06%	21	4,13%	27	5,31%	19	3,74%	8	1,57%	8	1,57%
Θηλυκό	118	23,23%	62	12,20%	23	4,53%	41	8,07%	32	6,30%	20	3,94%	12	2,36%
Άλλο	4	0,79%	3	0,59%	3	0,59%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Σύνολο	183	36,02%	111	21,85%	47	9,25%	68	13,39%	51	10,04%	28	5,51%	20	3,94%
Σύνολο													508	100,00%

Σχήμα 4. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνοτήτων των ερωτηθέντων σε σχέση με την ηλικιακή κατανομή ανά φύλο (n=508)

Γράφημα 4. Ηλικιακή κατανομή ανά φύλο

Ως προς την οικογενειακή κατάσταση, το μεγαλύτερο ποσοστό νεότερων ηλικιών είναι άγαμο (287), ενώ σε λίγο μεγαλύτερες ηλικίες τα άτομα ήταν έγγαμο (169) ή σε πολύ μικρότερο ποσοστό συνδεδεμένα με σύμφωνο συμβίωσης (14), διαζευγμένα (15), χήροι -ες (15) ή σε διάσταση (8)

Οικογενειακή κατάσταση	Κατανομή	Ποσοστό
Άγαμος	287	56,50%
Έγγαμος	169	33,27%
Διαζευγμένος	15	2,95%
Σε διάσταση	8	1,57%
Χήρος	15	2,95%
Συνδεδεμένος με σύμφωνο συμβίωσης	14	2,76%
Σύνολο	508	100,00%

Σχήμα 5. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνοτήτων των ερωτηθέντων σε σχέση με την οικογενειακή κατάσταση (n=508)

Γράφημα 5. Οικογενειακή κατάσταση

Η ύπαρξη κατοικίδιου παίζει μεγάλο ρόλο στην καθημερινή μετακίνηση και έξοδο από το σπίτι και στην παρακίνηση για βόλτα στην γειτονιά. Έτσι καθίσταται σημαντικός παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπόψιν στα ερωτηματολόγια, εστιάζοντας κυρίως σε κατοικίδια που χρειάζονται, ή θα μπορούσαν δυνητικά να βγουν βόλτα (σκύλος και γάτα αντίστοιχα).

Από τα άτομα που ερωτήθηκαν, τα 279 δεν έχουν κατοικίδιο, τα 123 έχουν σκύλο, τα 83 γάτα και τα 23 άλλο κατοικίδιο ζώο.

Υπαρξη κατοικιδίου	Κατανομή	Ποσοστό
Χωρίς κατοικίδιο	279	54,92%
Σκύλος	123	24,21%
Γάτα	83	16,34%
Άλλο κατοικίδιο που δεν χρειάζεται βόλτα	23	4,53%
Σύνολο	508	100,00%

Σχήμα 6. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνοτήτων των ερωτηθέντων σε σχέση με την ύπαρξη κατοικίδιου (n=508)

Γράφημα 6. Ποσοστιαία κατανομή συχνοτήτων ερωτηθέντων σε σχέση με την ιδιότητά τους ως ιδιοκτήτες κατοικίδιου

Στο δείγμα ερωτηθέντων υπήρχαν 488 άτομα με ελληνική εθνικότητα και 20 άτομα ξένων εθνικοτήτων.

Συνολικά, 13 άτομα είναι μαθητές-τριες, 18 ασχολούνται με τα οικιακά, 22 είναι σε κατάσταση ανεργίας, 38 εργαζόμενοι στον δημόσιο τομέα, 45 φοιτητές, 55 συνταξιούχοι, 72 ελεύθεροι επαγγελματίες, και 245 εργαζόμενοι στον ιδιωτικό τομέα. Από τα 365 άτομα που εργάζονται, τα 244 εργάζονται σε πρωινή 8ωρη εργασία, τα 106 σε εργασία κυλιόμενου ωραρίου, και τα 9 σε εργασία νυκτερινών βαρδιών.

Ακαδημαϊκή/επαγγελματική κατάσταση	Κατανομή	Ποσοστό
Μαθητές/μαθήτριες	13	2,56%
Ενασχόληση με τα οικιακά	18	3,54%
Σε κατάσταση ανεργίας	22	4,33%
Εργασία στον δημόσιο τομέα	38	7,48%
Φοιτητές/φοιτήτριες	45	8,86%
Συνταξιούχοι	55	10,83%
Ελεύθεροι επαγγελματίες	72	14,17%
Εργασία στον ιδιωτικό τομέα	245	48,23%
Σύνολο	508	100,00%

Σχήμα 7. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνοτήτων των ερωτηθέντων σε σχέση με την ακαδημαϊκή / επαγγελματική κατάσταση (n=508)

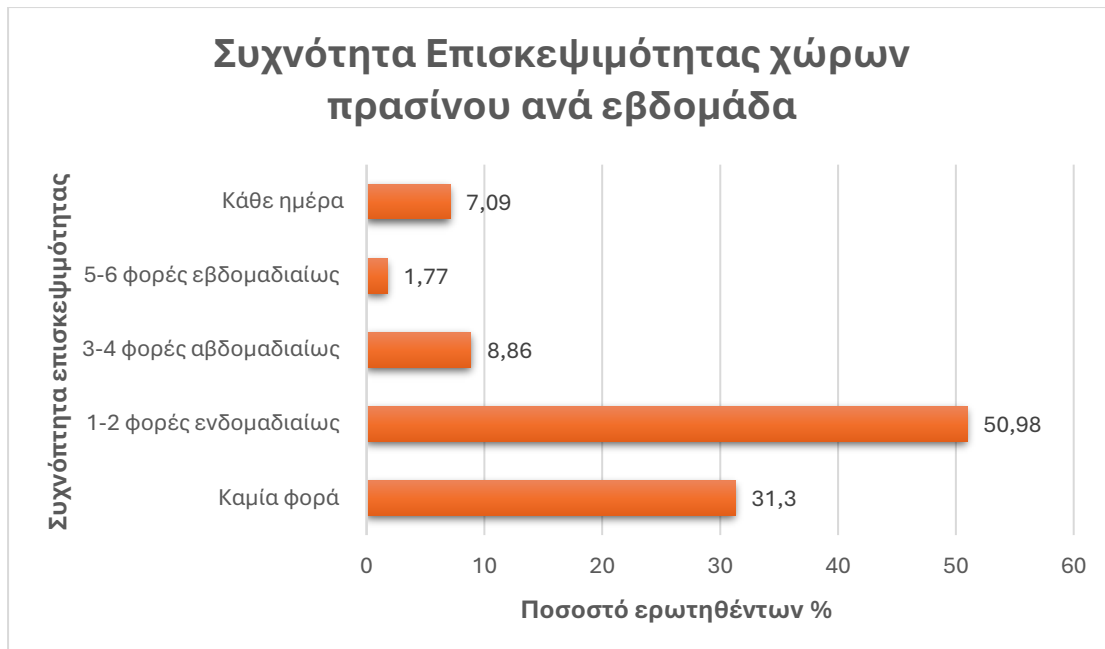
Γράφημα 7. Ακαδημαϊκή – Επαγγελματική κατάσταση

7.1.2. Εμπειρία από χώρους πρασίνου

Ως προς την συχνότητα επισκεψιμότητας χώρων πρασίνου (μετράτε σε ημέρες ανά εβδομάδα) ένα μεγάλο ποσοστό (159 άτομα) απάντησε πως εντός μίας εβδομάδας δεν επισκέπτεται καμία φορά χώρους πρασίνου. Η συντριπτική πλειοψηφία επισκέπτεται χώρους πρασίνου 1-2 φορές εβδομαδιαίως (259 άτομα), 3-4 φορές εβδομαδιαίως 45 άτομα, 5-6 φορές εβδομαδιαίως τα 9 άτομα και 36 άτομα επισκέπτονται χώρους πρασίνου κάθε ημέρα.

Συχνότητα επίσκεψης χώρων πρασίνου ανά εβδομάδα	Κατανομή	Ποσοστό
Καμία φορά	159	31,30%
1-2 φορές εβδομαδιαίως	259	50,98%
3-4 φορές εβδομαδιαίως	45	8,86%
5-6 φορές εβδομαδιαίως	9	1,77%
Κάθε μέρα	36	7,09%
Σύνολο	508	100,00%

Σχήμα 8. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνότητων των ερωτηθέντων σε σχέση με τη συχνότητα επίσκεψης χώρων πρασίνου ανά εβδομάδα (n=508)

Γράφημα 8. Συχνότητα επίσκεψης σε χώρους πρασίνου (ημέρες ανά εβδομάδα)

Ρωτούμενοι για τους λόγους για τους οποίους δεν επισκέπτονται συχνά χώρους πρασίνου, με μεγάλη διαφορά οι ερωτηθέντες απάντησαν ότι ο βασικός λόγος είναι η μεγάλη απόσταση από την κατοικία τους. Στο γράφημα φαίνονται οι λόγοι για τους οποίους το κοινό δεν επισκέπτεται χώρους πρασίνου ανά τους τομείς Αθηνών.

Κατά σειρά οι παράγοντες από τον πολυπληθέστερο προς τον λιγότερο πληθέστερο παρουσιάζονται ως εξής:

- ✚ Μεγάλη απόσταση από την κατοικία
- ✚ Έλλειψη πρασίνου
- ✚ Έλλειψη επαρκούς σκίασης κατά τις ηλιόλουστες ημέρες
- ✚ Έλλειψη καθαριότητας
- ✚ Μικρός αριθμός σημείων στάσης
- ✚ Έλλειψη χώρου για παιχνίδι και ψυχαγωγία
- ✚ Μη φιλόξενο για κατοικίδια
- ✚ Έλλειψη πρόσβασης μέσω ποδηλάτου και στάθμευσης αυτού
- ✚ Έλλειψη επαρκούς φωτισμού
- ✚ Μη προσβάσιμο σε άτομα με αναπηρία

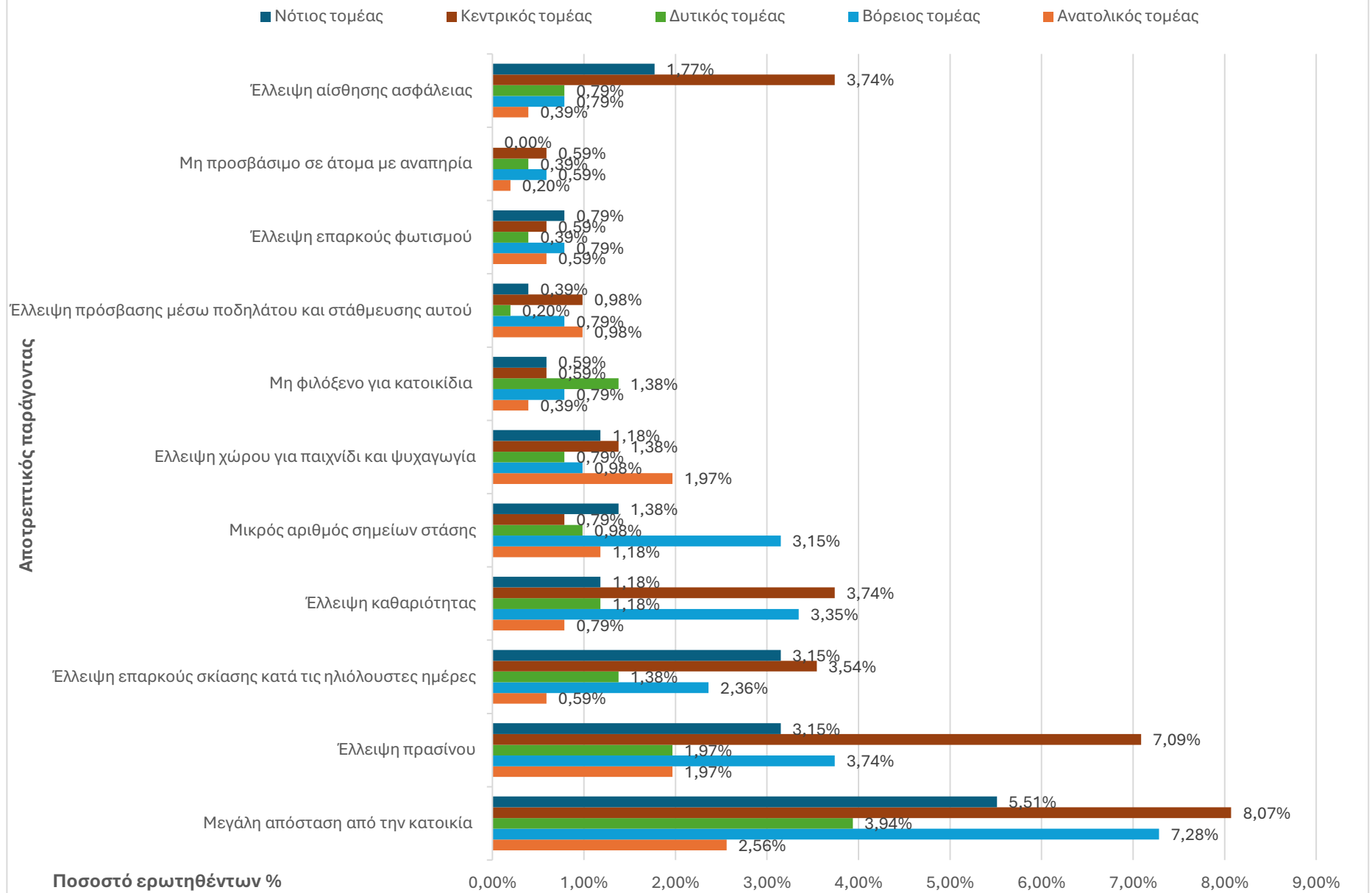
Αποτρεπτικοί παράγοντες για την επίσκεψη χώρων πρασίνου	Κατανομή	Ποσοστό
Έλλειψη αίσθησης ασφάλειας	39	7,68%
Μη προσβάσιμο σε άτομα με αναπηρία	9	1,77%
Έλλειψη επαρκούς φωτισμού	16	3,15%
Έλλειψη πρόσβασης μέσω ποδηλάτου και σταθμευσης αυτού	17	3,35%
Μη φιλόξενο για κατοικίδια	19	3,74%
Έλλειψη χώρου για παιχνίδι και ψυχαγωγία	32	6,30%
Μικρός αριθμός σημείων στάσης	38	7,48%
Έλλειψη καθαριότητας	52	10,24%
Έλλειψη επαρκούς σκίασης κατά τις ηλιόλουστες μέρες	56	11,02%
Έλλειψη πρασίνου	91	17,91%
Μεγάλη απόσταση από την κατοικία	139	27,36%
Σύνολο	508	100,00%

Σχήμα 9. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνοτήτων των ερωτηθέντων σε σχέση με τους αποτρεπτικούς παράγοντες επίσκεψης χώρων πρασίνου (n=508)

Αποτρεπτικοί παράγοντες επίσκεψης χώρων πρασίνου	Ανατολικός τομέας		Βόρειος τομέας		Δυτικός τομέας		Κεντρικός τομέας		Νότιος τομέας	
Μεγάλη απόσταση από την κατοικία	13	2,56%	37	7,28%	20	3,94%	41	8,07%	28	5,51%
Έλλειψη πρασίνου	10	1,97%	19	3,74%	10	1,97%	36	7,09%	16	3,15%
Έλλειψη επαρκούς σκίασης κατά τις ηλιόλουστες ημέρες	3	0,59%	12	2,36%	7	1,38%	18	3,54%	16	3,15%
Έλλειψη καθαριότητας	4	0,79%	17	3,35%	6	1,18%	19	3,74%	6	1,18%
Μικρός αριθμός σημείων στάσης	6	1,18%	16	3,15%	5	0,98%	4	0,79%	7	1,38%
Έλλειψη χώρου για παιχνίδι και ψυχαγωγία	10	1,97%	5	0,98%	4	0,79%	7	1,38%	6	1,18%
Μη φιλόξενο για κατοικίδια	2	0,39%	4	0,79%	7	1,38%	3	0,59%	3	0,59%
Έλλειψη πρόσβασης μέσω ποδηλάτου και σταθμευσης αυτού	5	0,98%	4	0,79%	1	0,20%	5	0,98%	2	0,39%
Έλλειψη επαρκούς φωτισμού	3	0,59%	4	0,79%	2	0,39%	3	0,59%	4	0,79%
Μη προσβάσιμο σε άτομα με αναπηρία	1	0,20%	3	0,59%	2	0,39%	3	0,59%		0,00%
Έλλειψη αίσθησης ασφάλειας	2	0,39%	4	0,79%	4	0,79%	19	3,74%	9	1,77%

Σχήμα 10. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνοτήτων των ερωτηθέντων σε σχέση με τους αποτρεπτικούς παράγοντες επίσκεψης χώρων πρασίνου ανά τομέα Αθηνών (n=508)

Αποτρεπτικοί παράγοντες για συχνή επίσκεψη χώρων πρασίνου

Γράφημα 9. Λόγοι που αποτρέπουν το κοινό από συχνότερη επίσκεψη σε χώρους

Σχετικά με την απόσταση της μόνιμης κατοικίας για πρόσβαση σε χώρους πρασίνου, 185 άτομα δήλωσαν πως χρειάζονται 5-10 λεπτά περπατήματος, 151 άτομα 11-20 λεπτά περπατήματος, 74 άτομα 21-30 λεπτά περπατήματος, 44 άτομα πάνω από 30 λεπτά περπατήματος, 38 άτομα πρέπει υποχρεωτικά να χρησιμοποιήσουν όχημα για την πρόσβασή τους σε χώρο πρασίνου, 9 άτομα υποχρεωτικά πρέπει να χρησιμοποιήσουν μέσα μεταφοράς και 7 άτομα ποδήλατο.

Απόσταση μόνιμης κατοικίας από χώρο πρασίνου	Κατανομή	Ποσοστό
5-10 λεπτά περπάτημα	185	36,42%
11-20 λεπτά περπάτημα	151	29,72%
21-30 λεπτά περπάτημα	74	14,57%
Πάνω από 30 λεπτά περπάτημα	44	8,66%
Υποχρεωτική χρήση αυτοκινήτου	38	7,48%
Υποχρεωτική χρήση μέσου μεταφοράς	9	1,77%
Υποχρεωτική χρήση ποδηλάτου	7	1,38%
Σύνολο	508	100,00%

Σχήμα 11. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνοτήτων των ερωτηθέντων σε σχέση με την απόσταση μόνιμης κατοικίας από χώρο πρασίνου (n=508)

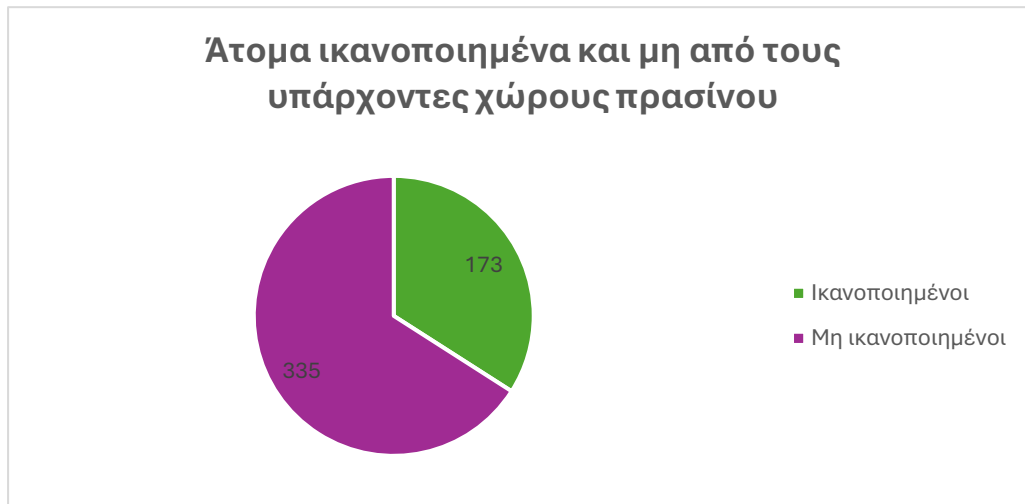

Γράφημα 10. Απόσταση μόνιμης κατοικίας από χώρο πρασίνου

Σχετικά με το αν το κοινό είναι ικανοποιημένοι από τον χώρο πρασίνου που συνήθως επισκέπτεται και τις παροχές αυτού, 335 άτομα αποκρίθηκαν πως δεν είναι ικανοποιημένοι και μόνο 173 άτομα εμφανίστηκαν ικανοποιημένα.

Ικανοποίηση από τους υπάρχοντες χώρους πρασίνου	Κατανομή	Ποσοστό
Ικανοποιημένοι	173	34,06%
Μη ικανοποιημένοι	335	65,94%
Σύνολο	508	100,00%

Σχήμα 12. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνοτήτων των ερωτηθέντων σε σχέση με την ικανοποίηση από υπάρχοντες χώρους πρασίνου (n=508)

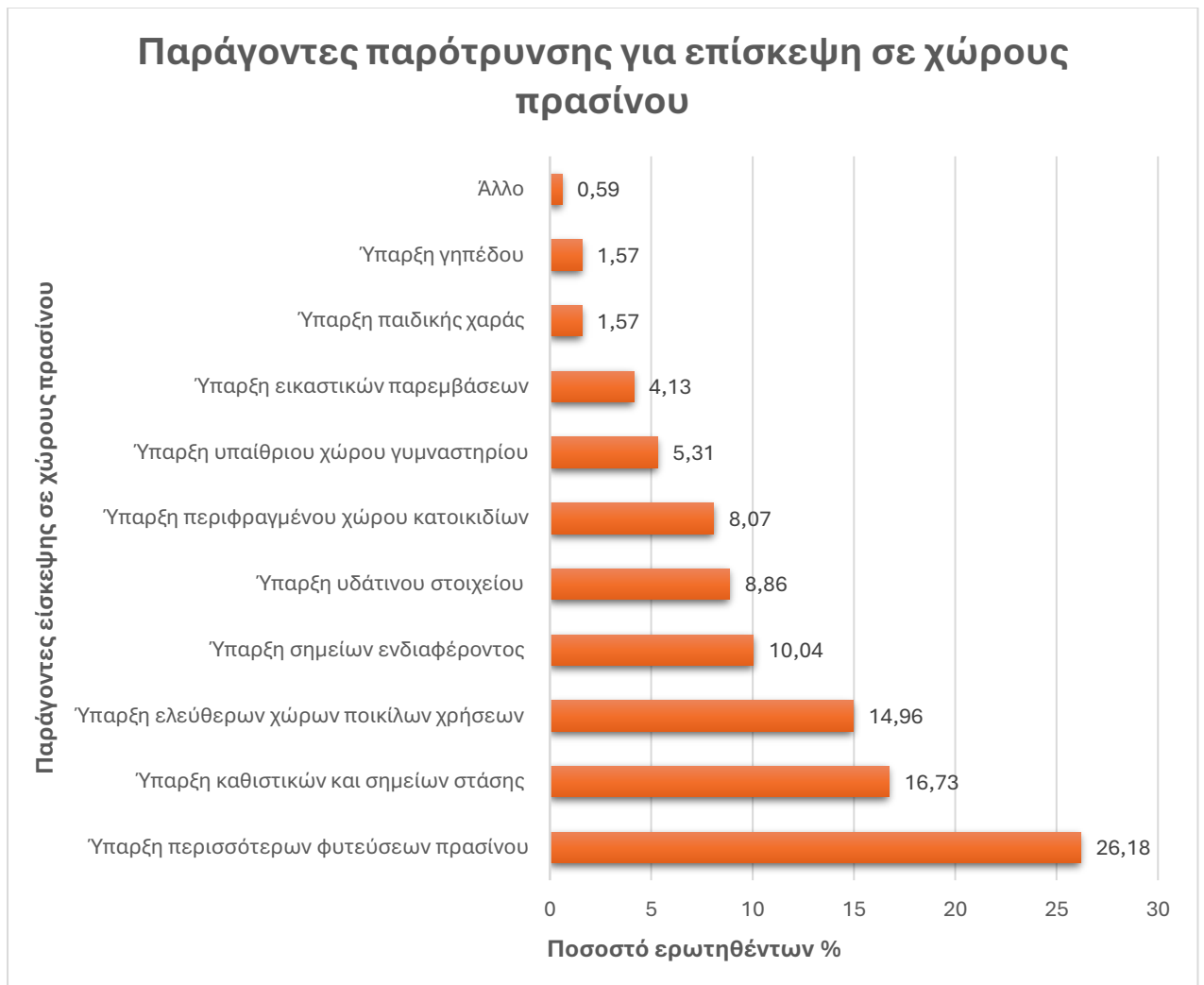
Γράφημα 11. Ποσοστό ικανοποιημένων και μη ατόμων από τους υπάρχοντες σχηματισμένους χώρους πρασίνου

Όσον αφορά τους παράγοντες που θα παρότρυνε το κοινό να επισκέπτεται συχνότερα χώρους πρασίνου, αυτοί εμφανίζονται ως εξής:

- ✚ Ύπαρξη περισσότερων φυτεύσεων πρασίνου (133 άτομα)
- ✚ Ύπαρξη καθιστικών και σημείων στάσεις (85 άτομα)
- ✚ Ύπαρξη ελεύθερων χώρων ποικίλων χρήσεων (παιχνίδι, εκθέσεις, γυμναστική) (76 άτομα)
- ✚ Ύπαρξη σημείων ενδιαφέροντος (51 άτομα)
- ✚ Ύπαρξη υδάτινου στοιχείου (45 άτομα)
- ✚ Ύπαρξη περιφραγμένου χώρου κατοικίδιων (41 άτομα)
- ✚ Ύπαρξη υπαίθριου χώρου γυμναστηρίου (27 άτομα)
- ✚ Ύπαρξη εικαστικών παρεμβάσεων (21 άτομα)
- ✚ Ύπαρξη παιδικής χαράς (18 άτομα)
- ✚ Ύπαρξη γηπέδου (8 άτομα)
- ✚ Άλλο (3 άτομα)

Παράγοντες που παροτρύνουν την συχνότερη επίσκεψη χώρων πρασίνου	Κατανομή	Ποσοστό
Υπαρξη περισσότερων φυτεύσεων πρασίνου	133	26,18%
Υπαρξη καθιστικών και σημείων στάσης	85	16,73%
Υπαρξη ελεύθερων χώρων ποικίλων χρήσεων (παιχνίδι, εκθέσεις, γυμναστική)	76	14,96%
Υπαρξη σημείων ενδιαφέροντος	51	10,04%
Υπαρξη υδάτινου στοιχείου	45	8,86%
Υπαρξη περιφραγμένου χώρου κατοικιδίων	41	8,07%
Υπαρξη υπαίθριου χώρου γυμναστηρίου	27	5,31%
Υπαρξη εικαστικών παρεμβάσεων	21	4,13%
Υπαρξη παιδικής χαράς	18	3,54%
Υπαρξη γηπέδου	8	1,57%
Άλλο	3	0,59%
Σύνολο	508	100,00%

Σχήμα 13. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνοτήτων των ερωτηθέντων σε σχέση με παράγοντες που παροτρύνουν την συχνότερη επίσκεψη χώρων πρασίνου (n=508)

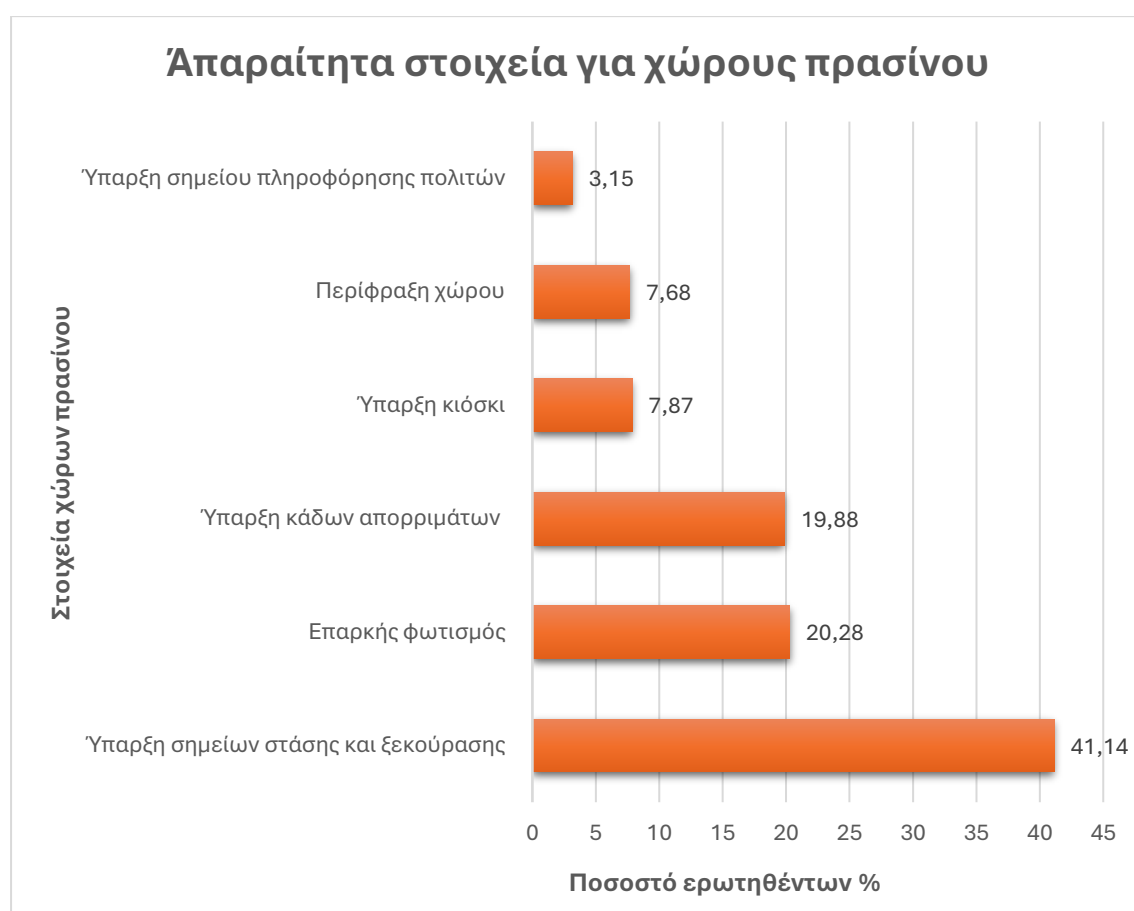

Γράφημα 12. Παράγοντες που παροτρύνουν για συχνότερη επίσκεψη χώρων πρασίνου

Σχετικά με τα στοιχεία που θεωρούνται απαραίτητα να υπάρχουν στους χώρους πρασίνου 209 άτομα επέλεξαν την ύπαρξη σημείων στάσεις και ξεκούρασης, 103 άτομα τον επαρκή φωτισμό, 101 άτομα την ύπαρξη κάδων απορριμμάτων, 40 άτομα να υπάρχει κιόσκι, 39 άτομα την περιφράξη του χώρου και τέλος 16 άτομα την ύπαρξη σημείου πληροφόρησης πολιτών για τα δρόμενα του δήμου (infokiosk).

Απαραίτητα στοιχεία σε χώρους πρασίνου	Κατανομή	Ποσοστό
Ύπαρξη σημείων στάσης και ξεκούρασης	209	41,14%
Επαρκής φωτισμός	103	20,28%
Ύπαρξη κάδων απορριμμάτων	101	19,88%
Ύπαρξη κιόσκι	40	7,87%
Περιφράξη χώρου	39	7,68%
Ύπαρξη σημείου πληροφόρησης πολιτών	16	3,15%
Σύνολο	508	100,00%

Σχήμα 14. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνοτήτων των ερωτηθέντων σε σχέση με απαραίτητα στοιχεία σε χώρους πρασίνου (n=508)

Γράφημα 13. Απαραίτητα στοιχεία για χώρους πρασίνου

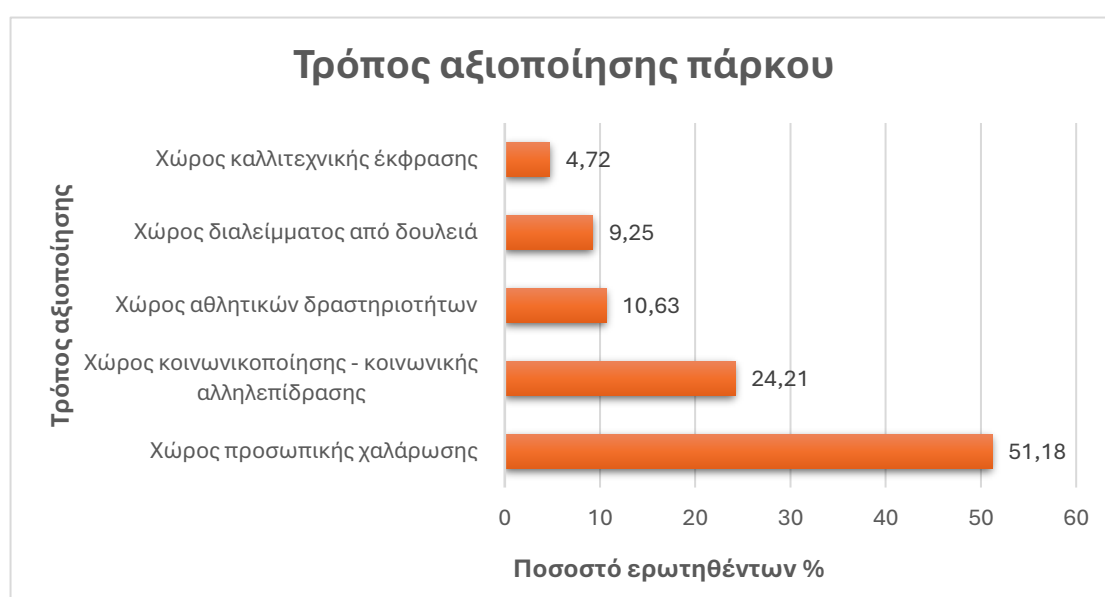
7.1.3 Πόκετ Παρκ

Σχετικά με την γνώση και τη σχέση του κοινού με τα rocket park προέκυψε ότι 280 άτομα γνωρίζουν τι είναι το rocket park ενώ 228 άτομα δεν γνωρίζουν. Ταυτόχρονα, η συντριπτική πλειοψηφία, 503 άτομα, θεώρησαν ότι θα ήταν καλή αξιοποίηση η μετατροπή κάποιου κενού χώρου της γειτονιάς τους σε ποκετ παρκ. Από αυτούς, οι 445 θεωρούν την ύπαρξη πάρκων τσέπης στην γειτονιάς τους απαραίτητη προσθήκη και οι 63 μη απαραίτητη. Σχετικά με το αν η ύπαρξη ενός τέτοιου πάρκου σε σημείο της γειτονιάς θα παρακινούσε το κοινό για συχνότερη έξοδο τα 478 άτομα απάντησαν θετικά και τα 30 άτομα αρνητικά, ενώ για το αν θα βελτίωνε την καθημερινή ζωή και συνήθειες, 470 άτομα απάντησαν θετικά και 38 αρνητικά. Ρωτούμενοι για το εάν το πάρκο θα μπορούσε να συνεισφέρει σε καλλιτεχνικό επίπεδο στην γειτονιά, 482 άτομα αποκρίθηκαν θετικά και 26 αρνητικά.

Τέλος ως προς το πως θα αξιοποιούσαν την ύπαρξη ενός πόκετ παρκ, 260 άτομα αποφάνθηκαν ότι θα το αξιοποιούσαν ως χώρο προσωπικής χαλάρωσης, 123 ως χώρο κοινωνικοποίησης και κοινωνικής αλληλεπίδρασης, 54 ως χώρο αθλητικών δραστηριοτήτων 47 ως χρόνο διαλείμματος από τη δουλειά και 24 ως χώρο καλλιτεχνικής έκφρασης.

Τρόποι αξιοποίησης πάρκου	Κατανομή	Ποσοστό
Χώρος προσωπικής χαλάρωσης	260	51,18%
Χώρος κοινωνικοποίησης - κοινωνικής αλληλεπίδρασης	123	24,21%
Χώρος αθλητικών δραστηριοτήτων	54	10,63%
Χώρος διαλείμματος από δουλειά	47	9,25%
Χώρος καλλιτεχνικής έκφρασης	24	4,72%
Σύνολο	508	100,00%

Σχήμα 15. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνότητων των ερωτηθέντων σε σχέση με τους τρόπους αξιοποίησης rocket park (n=508)

Γράφημα 14. Τρόποι αξιοποίησης πάρκου

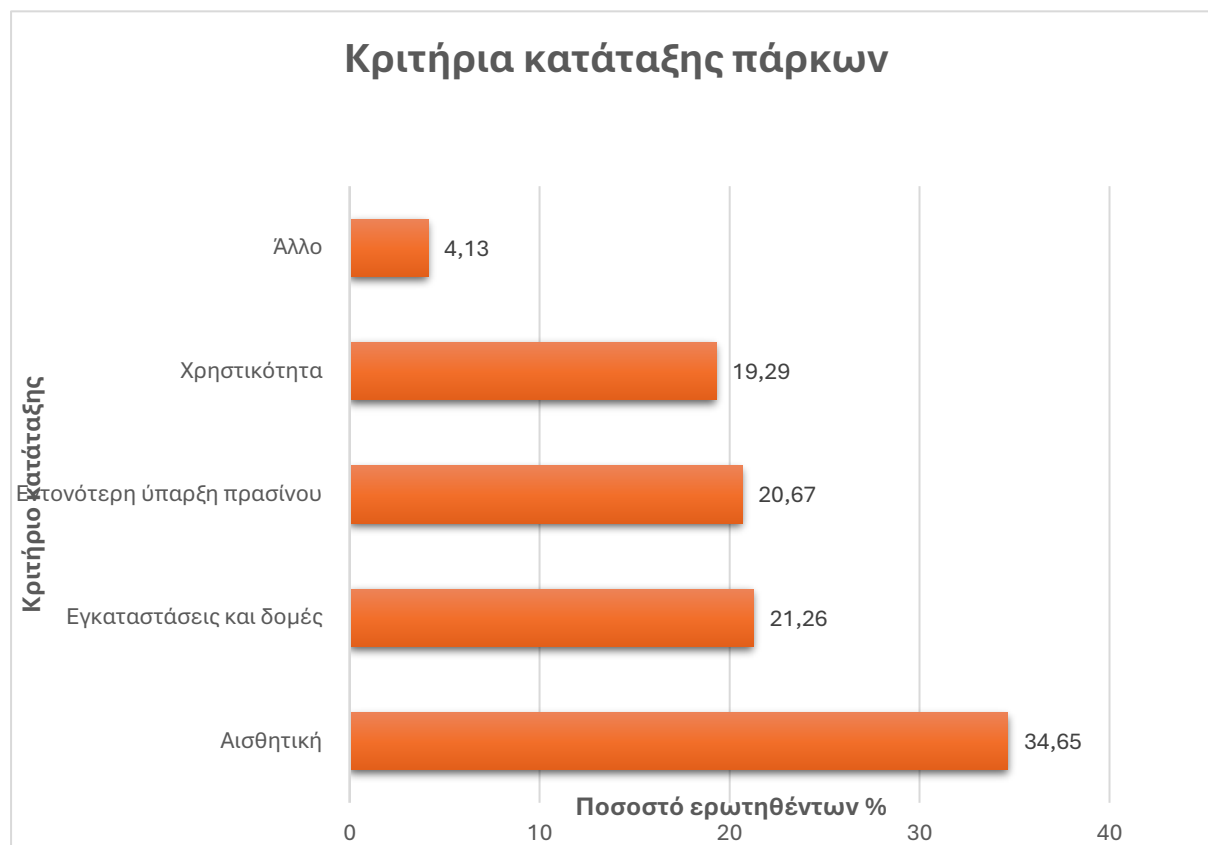

7.1.4 Αξιολόγηση Προτεινόμενων Σχεδίων

Αναφορικά με τα κριτήρια κατάταξης για τα πάρκα, αυτά κατά σειρά εμφανίστηκαν με πρώτο κριτήριο η αισθητική, στην συνέχεια τις εγκαταστάσεις και δομές, την έντονη ύπαρξη πρασίνου, η χρηστικότητα του χώρου και άλλα προσωπικά κριτήρια.

Κριτήρια κατάταξης πάρκων	Κατανομή	Ποσοστό
Αισθητική	176	34,65%
Εγκαταστάσεις και υποδομές	108	21,26%
Εντονότερη ύπαρξη πρασίνου	105	20,67%
Χρηστικότητα	98	19,29%
Άλλο	21	4,13%
Σύνολο	508	100,00%

Σχήμα 16. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνότητων των ερωτηθέντων σε σχέση με τα κριτήρια κατάταξης πάρκων (n=508)

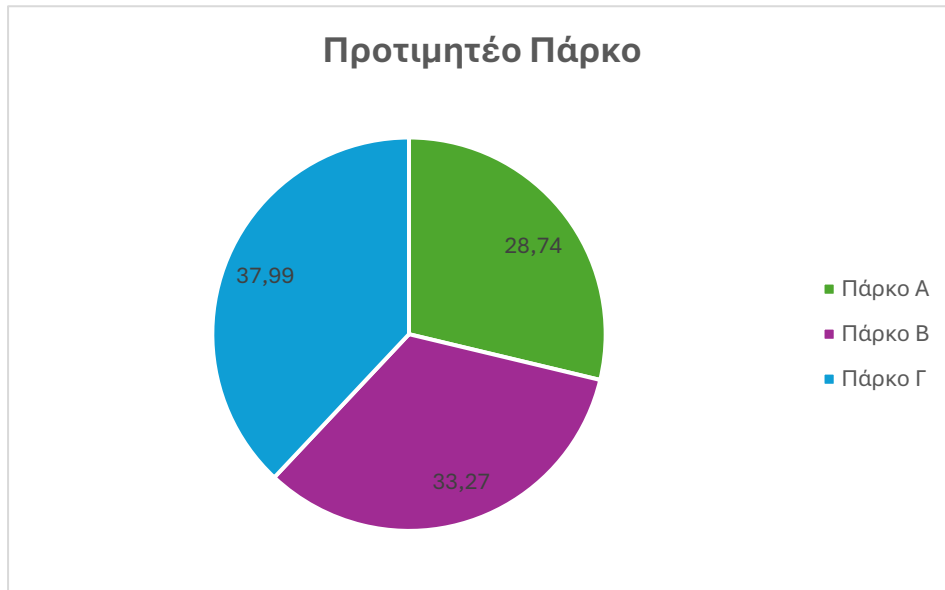

Γράφημα 15. Κριτήρια κατάταξης πάρκων

Με βάση τα κριτήρια αυτά, συνολικά 193 ερωτηθέντες επέλεξαν ως πρώτη επιλογή το Πάρκο Γ, 169 ερωτηθέντες το πάρκο Α και 146 ερωτηθέντες το πάρκο Β.

Προτιμητέο πάρκο	Κατανομή	Ποσοστό
Πάρκο Α	146	28,74%
Πάρκο Β	169	33,27%
Πάρκο Γ	193	37,99%
Σύνολο	508	100,00%

Σχήμα 17. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνοτήτων των ερωτηθέντων σε σχέση με το προτιμητέο πάρκο (n=508)

Γράφημα 16. Προτιμητέο πάρκο

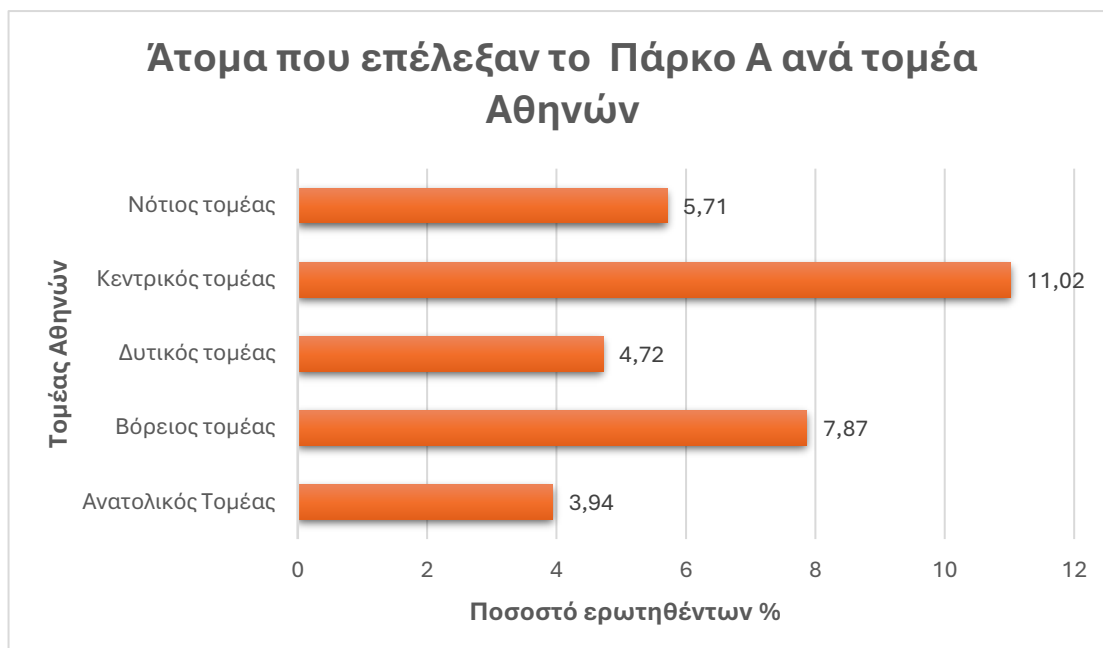
Πιο αναλυτικά για κάθε πάρκο:

POCKET PARK A

Το πάρκο Α ψηφίστηκε ως πρώτη επιλογή από 169 άτομα η πλειονότητα των οποίων διαμένουν στον Κεντρικό Τομέα Αθηνών (56 άτομα). Κατά φθίνουσα σειρά ατόμων ανά τομέα Αθηνών που ψήφησαν το πάρκο Α ως πρώτη επιλογή, ακολουθεί ο Βόρειος Τομέας Αθηνών, ο Νότιος Τομέας Αθηνών, ο Δυτικός τομέας Αθηνών και ο Ανατολικός τομέας Αθηνών (20 άτομα).

Επιλογή Πάρκου Α ανά τομέα Αθηνών	Κατανομή	Ποσοστό
Κεντρικός Τομέας Αθηνών	56	11,02%
Βόρειος Τομέας Αθηνών	40	7,87%
Νότιος Τομέας Αθηνών	29	5,71%
Δυτικός Τομέας Αθηνών	24	4,72%
Ανατολικός Τομέας Αθηνών	20	3,94%
Σύνολο	169	33,27%

Σχήμα 18. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνοτήτων των ερωτηθέντων σε σχέση με την επιλογή του Πάρκου Α ανά τομέα Αθηνών (n=508)

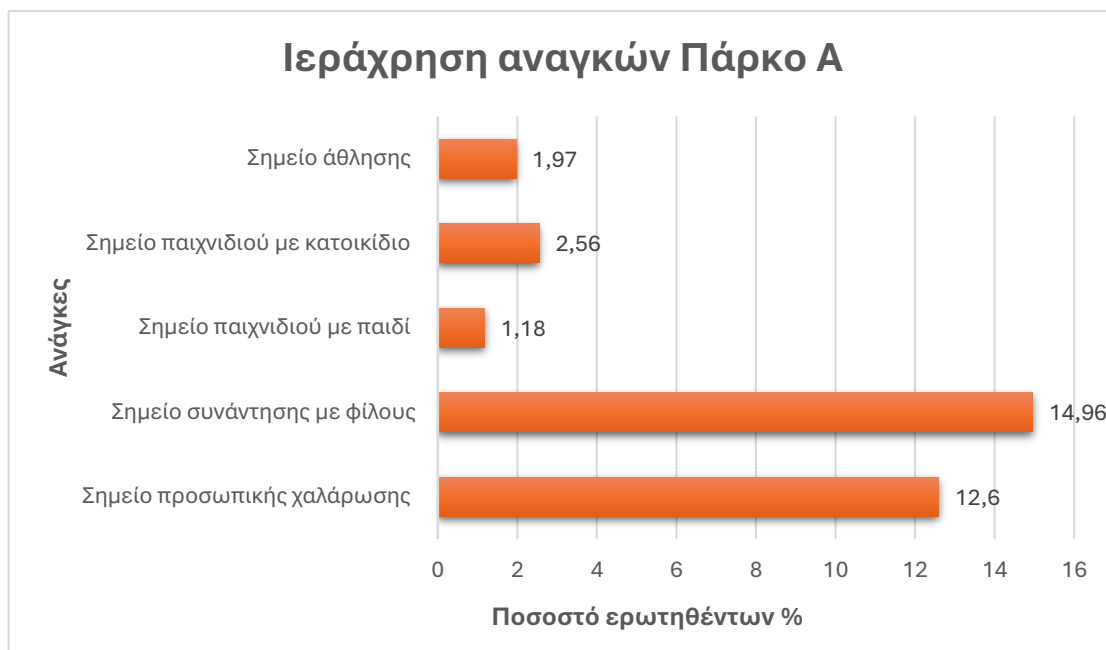

Γράφημα 17. Άτομα που επέλεξαν το Πάρκο Α ανά τομέα Αθηνών

Οι ερωτηθέντες ως προς την ιεράρχηση των αναγκών που φαίνεται να καλύπτει το πάρκο Α κατέληξαν ότι πληροί κατά σειρά τις προϋποθέσεις για: σημείο συνάντησης με φίλους (76 άτομα), σημείο προσωπικής χαλάρωσης, σημείο παιχνιδιού με το κατοικίδιο, σημείο άθλησης, σημείο παιχνιδιού με το παιδί (6 άτομα).

Ιεράρχηση αναγκών, Πάρκο Α	Κατανομή	Ποσοστό
Σημείο προσωπικής χαλάρωσης	64	12,60%
Σημείο συνάντησης με φίλους	76	14,96%
Σημείο παιχνιδιού με παιδί	6	1,18%
Σημείο παιχνιδιού με κατοικίδιο	13	2,56%
Σημείο άθλησης	10	1,97%
Σύνολο	169	33,27%

Σχήμα 19. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνότητων των ερωτηθέντων σε σχέση με την ιεράρχηση αναγκών για το Πάρκο Α (n=508)

Γράφημα 18. Ιεράρχηση αναγκών, Πάρκο Α

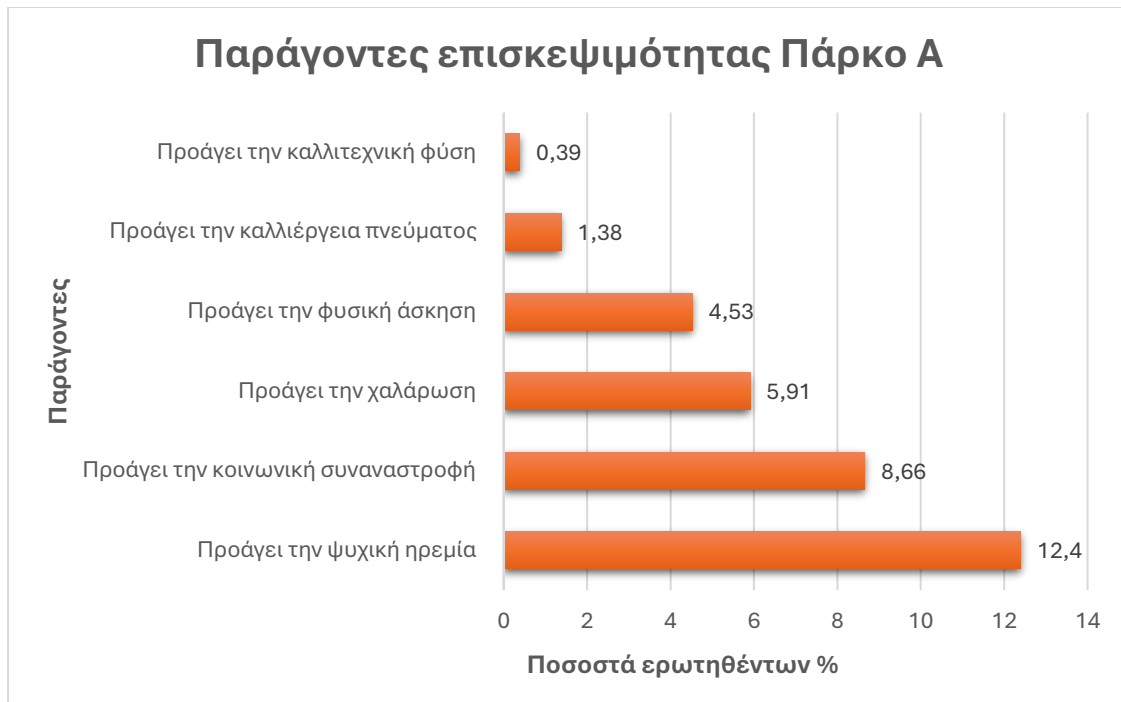
Κατόπιν, η αξιολόγηση των επιμέρους χαρακτηριστικών του πάρκου θεωρώντας το 1 ως «πολύ κακό» και το 5 ως «πολύ καλό» κατέληξε στα παρακάτω αποτελέσματα:

- ✚ Χώρος για περπάτημα – βόλτα 3.4
- ✚ Χώρος γυμναστικής 3
- ✚ Χώρος κοινωνικοποίησης συνάντησης 3.8
- ✚ Χώρος ξεκούρασης 3.8
- ✚ Χώρος χαλάρωσης 3.8

Τέλος οι παράγοντες που φαίνεται να έχουν σημαντικό ρόλο για την παρακίνηση των ερωτηθέντων στη συχνή χρήση του χώρου, είναι κατά σειρά ότι προάγει την ψυχική ηρεμία (63 άτομα), προάγει την κοινωνική συναναστροφή, προάγει την χαλάρωση, προάγει την φυσική άσκηση, προάγει την καλλιέργεια πνεύματος και τέλος προάγει την καλλιτεχνική φύση(2 άτομα).

Παράγοντες επισκεψιμότητας, Πάρκο Α	Κατανομή	Ποσοστό
Ψυχική ηρεμία	63	12,40%
Κοινωνική συναναστροφή	44	8,66%
Χαλάρωση	30	5,91%
Φυσική άσκηση	23	4,53%
Καλλιέργεια πνεύματος	7	1,38%
Καλλιτεχνική φύση	2	0,39%
Σύνολο	169	33,27%

Σχήμα 20. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνότητων των ερωτηθέντων σε σχέση με τους παράγοντες επισκεψιμότητας για το Πάρκο Α (n=508)

Γράφημα 19. Παράγοντες επισκεψιμότητας, Πάρκο Α

POCKET PARK B

Το πάρκο Β ψηφίστηκε ως πρώτη επιλογή από 146 άτομα η πλειονότητα των οποίων διαμένουν στον Κεντρικό Τομέα Αθηνών. Κατά φθίνουσα σειρά απόμων ανά τομέα Αθηνών που ψήφησαν το πάρκο Β ως πρώτη επιλογή, ακολουθεί ο Βόρειος Τομέας Αθηνών, ο Νότιος Τομέας Αθηνών, ο Δυτικός τομέας Αθηνών και ο Ανατολικός τομέας Αθηνών.

Επιλογή Πάρκου Β ανά τομέα Αθηνών	Κατανομή	Ποσοστό
Κεντρικός Τομέας Αθηνών	39	7,68%
Βόρειος Τομέας Αθηνών	36	7,09%
Νότιος Τομέας Αθηνών	29	5,71%
Δυτικός Τομέας Αθηνών	24	4,72%
Ανατολικός Τομέας Αθηνών	18	3,54%
Σύνολο	146	28,74%

Σχήμα 21. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνότητων των ερωτηθέντων σε σχέση με την επιλογή του Πάρκου Β ανά τομέα Αθηνών (n=508)

Γράφημα 20. Άτομα που επέλεξαν το Πάρκο Β ανά τομέα Αθηνών

Οι ερωτηθέντες ως προς την ιεράρχηση των αναγκών που φαίνεται να καλύπτει το πάρκο Β κατέληξαν ότι πληροί κατά σειρά τις προϋποθέσεις για σημείο προσωπικής χαλάρωσης (82 άτομα), σημείο συνάντησης με φίλους, σημείο παιχνιδιού με το κατοικίδιο και σημείο άθλησης, σημείο παιχνιδιού με το παιδί (3 άτομα).

Ιεράρχηση αναγκών, Πάρκο Β	Κατανομή	Ποσοστό
Σημείο προσωπικής χαλάρωσης	82	16,14%
Σημείο συνάντησης με φίλους	51	10,04%
Σημείο παιχνιδιού με παιδί	3	0,59%
Σημείο παιχνιδιού με κατοικίδιο	5	0,98%
Σημείο άθλησης	5	0,98%
Σύνολο	146	28,74%

Σχήμα 22. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνοτήτων των ερωτηθέντων σε σχέση με την ιεράρχηση αναγκών για το Πάρκο Β (n=508)

Γράφημα 21. Ιεράρχηση αναγκών, Πάρκο Β

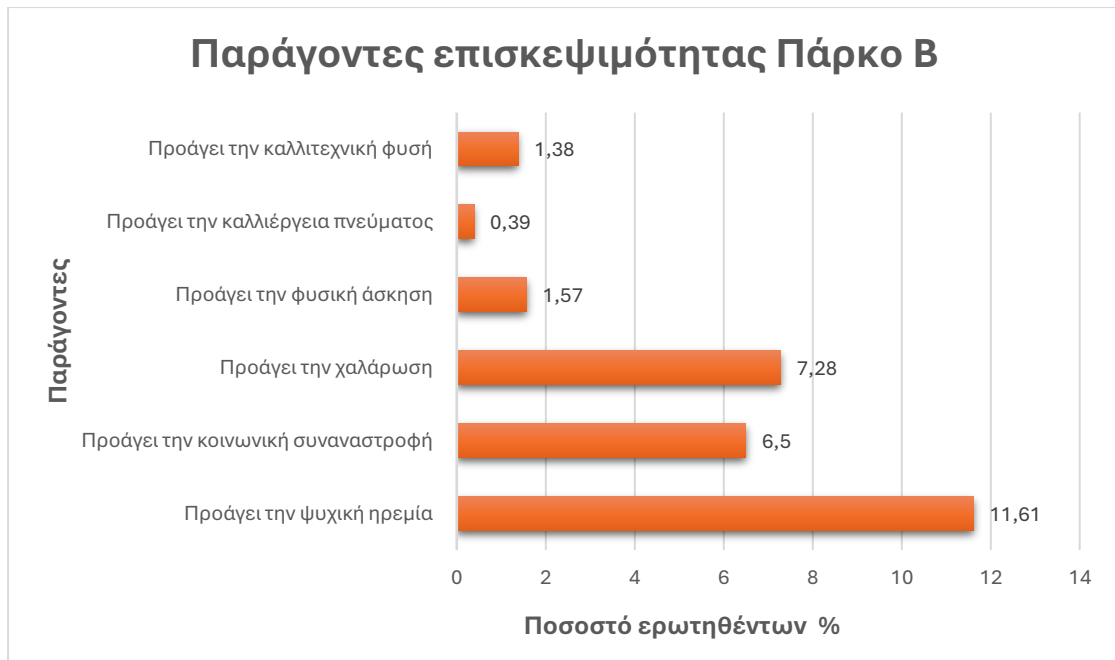
Κατόπιν η αξιολόγηση των επιμέρους χαρακτηριστικών του πάρκου θεωρώντας το 1 ως «πολύ κακό» και το 5 ως «πολύ καλό» κατέληξε στα παρακάτω αποτελέσματα:

- ✚ Χώρος για περπάτημα – βόλτα 3.7
- ✚ Χώρος γυμναστικής 3
- ✚ Χώρος κοινωνικοποίησης – συνάντησης 4
- ✚ Χώρος ξεκούρασης 4
- ✚ Χώρος χαλάρωσης 4

Τέλος οι παράγοντες που φαίνεται να έχουν σημαντικό ρόλο για την παρακίνηση των ερωτηθέντων στη συχνή χρήση του χώρου, είναι κατά σειρά ότι προάγει την ψυχική ηρεμία, προάγει την χαλάρωση, προάγει την κοινωνική συναναστροφή, προάγει την φυσική άσκηση, προάγει την καλλιτεχνική φύση και τέλος προάγει την καλλιέργεια πνεύματος.

Παράγοντες επισκεψιμότητας, Πάρκο Β	Κατανομή	Ποσοστό
Ψυχική ηρεμία	59	11,61%
Κοινωνική συναναστροφή	33	6,50%
Χαλάρωση	37	7,28%
Φυσική άσκηση	8	1,57%
Καλλιέργεια πνεύματος	2	0,39%
Καλλιτεχνική φύση	7	1,38%
Σύνολο	146	28,74%

Σχήμα 23. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνότητων των ερωτηθέντων σε σχέση με τους παράγοντες επισκεψιμότητας για το Πάρκο Β (n=508)

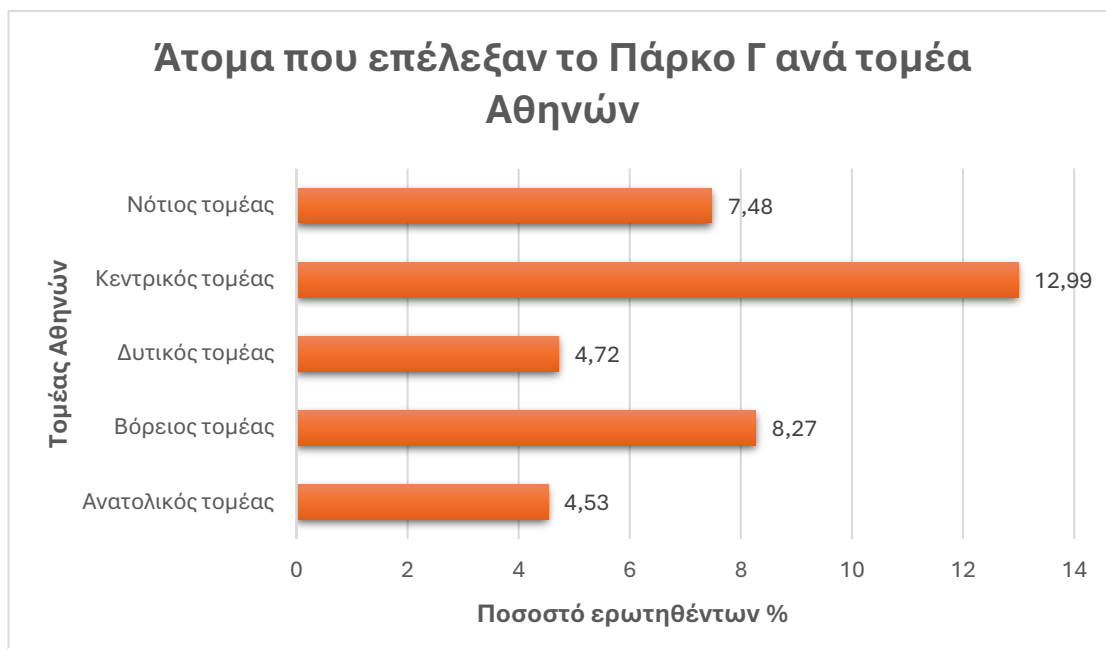
Γράφημα 22. Παράγοντες επισκεψιμότητας, Πάρκο Β

POCKET PARK Γ

Το πάρκο Γ ψηφίστηκε ως πρώτη επιλογή από 193 άτομα η πλειονότητα των οποίων διαμένουν στον Κεντρικό Τομέα Αθηνών (66 άτομα). Κατά φθίνουσα σειρά ατόμων ανά τομέα Αθηνών που ψήφησαν το πάρκο Γ ως πρώτη επιλογή, ακολουθεί ο Βόρειος Τομέας Αθηνών, ο Νότιος Τομέας Αθηνών, ο Δυτικός τομέας Αθηνών και ο Ανατολικός τομέας Αθηνών.

Επιλογή Πάρκου Γ ανά τομέα Αθηνών	Κατανομή	Ποσοστό
Κεντρικός Τομέας Αθηνών	66	12,99%
Βόρειος Τομέας Αθηνών	42	8,27%
Νότιος Τομέας Αθηνών	38	7,48%
Δυτικός Τομέας Αθηνών	24	4,72%
Ανατολικός Τομέας Αθηνών	23	4,53%
Σύνολο	193	37,99%

Σχήμα 24. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνοτήτων των ερωτηθέντων σε σχέση με την επιλογή του Πάρκου Γ ανά τομέα Αθηνών (n=508)

Γράφημα 23. Άτομα που επέλεξαν το Πάρκο Γ ανά τομέα Αθηνών

Οι ερωτηθέντες ως προς την ιεράρχηση των αναγκών που φαίνεται να καλύπτει το πάρκο Γ κατέληξαν ότι πληροί κατά σειρά τις προϋποθέσεις για σημείο προσωπικής χαλάρωσης (91 άτομα), σημείο συνάντησης με φίλους, σημείο παιχνιδιού με το παιδί, σημείο παιχνιδιού με το κατοικίδιο, σημείο άθλησης (7 άτομα).

Ιεράρχηση αναγκών, Πάρκο Γ	Κατανομή	Ποσοστό
Σημείο προσωπικής χαλάρωσης	91	17,91%
Σημείο συνάντησης με φίλους	61	12,01%
Σημείο παιχνιδιού με παιδί	25	4,92%
Σημείο παιχνιδιού με κατοικίδιο	9	1,77%
Σημείο άθλησης	7	1,38%
Σύνολο	193	37,99%

Σχήμα 25. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνότητας των ερωτηθέντων σε σχέση με την ιεράρχηση αναγκών για το Πάρκο Γ (n=508)

Γράφημα 24. Ιεράρχηση αναγκών, Πάρκο Γ

Κατόπιν η αξιολόγηση χαρακτηριστικών του πάρκου θεωρώντας το 1 ως «πολύ κακό» και το 5 ως «πολύ καλό» κατέληξε στα παρακάτω αποτελέσματα:

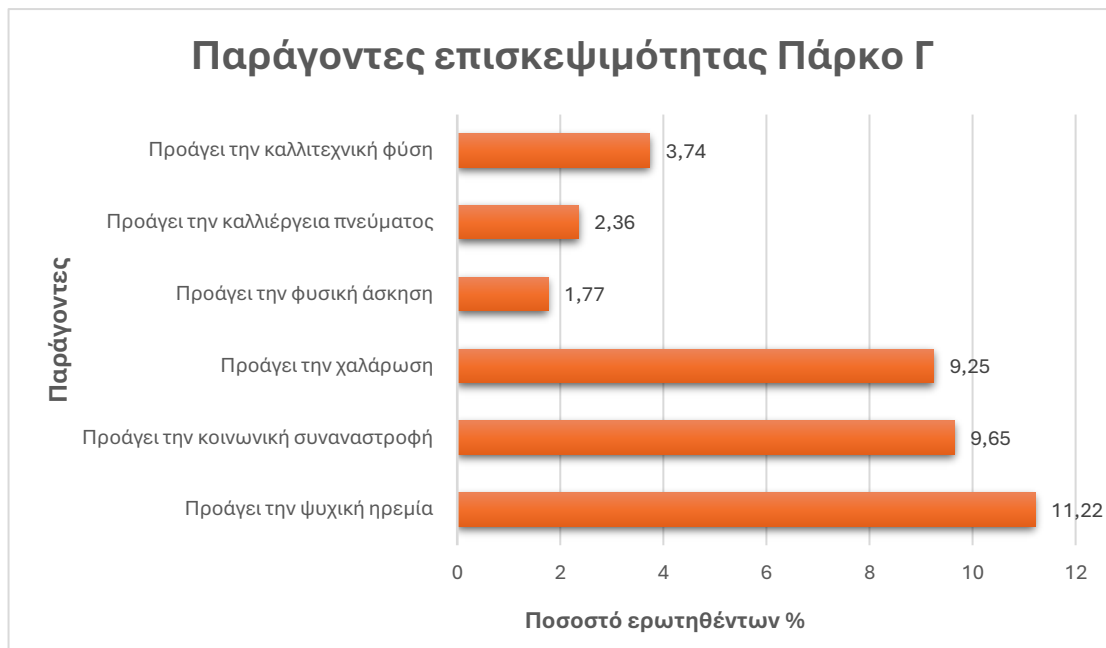
- ✚ Χώρος για περπάτημα – βόλτα 3.5
- ✚ χώρος γυμναστικής 2.9
- ✚ χώρος κοινωνικοποίησης – συνάντησης 3.9
- ✚ χώρος ξεκούρασης 3.6
- ✚ χώρος χαλάρωσης 3.7

Τέλος οι παράγοντες που φαίνεται να έχουν σημαντικό ρόλο για την παρακίνηση των ερωτηθέντων στη συχνή χρήση του χώρου, είναι κατά σειρά ότι προάγει την ψυχική ηρεμία, προάγει την χαλάρωση, προάγει την κοινωνική συναναστροφή, προάγει την καλλιτεχνική φύση, προάγει την καλλιέργεια πνεύματος και τέλος προάγει την φυσική άσκηση.

Παράγοντες επισκεψιμότητας, Πάρκο Γ	Κατανομή	Ποσοστό
Ψυχική ηρεμία	57	11,22%
Κοινωνική συναναστροφή	49	9,65%
Χαλάρωση	47	9,25%
Φυσική άσκηση	9	1,77%
Καλλιέργεια πνεύματος	12	2,36%
Καλλιτεχνική φύση	19	3,74%
Σύνολο	193	37,99%

Σχήμα 26. Ποσοστιαία (%) κατανομή συχνότητων των ερωτηθέντων σε σχέση με τους παράγοντες επισκεψιμότητας για το Πάρκο Γ (n=508)

Γράφημα 25. Παράγοντες επισκεψιμότητας για το Πάρκο Γ

7.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παραπάνω έρευνα στάθηκε πυλώνας για να κατανοηθούν οι σχέσεις των συγχρόνων ανθρώπων που διαμένουν στην Αττική με το αστικό πράσινο, να βρεθούν οι βασικότερες ανάγκες και απαιτήσεις που έχουν από τους χώρους πρασίνου που επισκέπτονται αλλά και να φανούν τα μοτίβα χρήσης των χώρων αυτών. Επιπλέον αναδείχθηκαν οι παράγοντες που καθιστούν ένα rocket park πιο ελκυστικό για το κοινό και οι αρχές πάνω στις οποίες θα πρέπει να στηρίζεται η δημιουργία του.

Πιο συγκεκριμένα, μέσω των ερωτηματολογίων φαίνεται ότι ο κύριος λόγος που δεν υπάρχει επισκεψιμότητα στους χώρους πρασίνου είναι η μεγάλη απόσταση της κατοικίας από τον χώρο και η έλλειψη πρασίνου. Παρόμοια αποτελέσματα βρέθηκαν και από τις μελέτες των Kaplan 1995 και Nordh 2009, που διαπίστωσαν πως η ύπαρξη φυσικών στοιχείων όπως το γρασίδι και τα δέντρα αυξάνει την πιθανότητα επίσκεψης σε έναν χώρο πρασίνου. Το παραπάνω συνάδει με το γεγονός ότι είναι έντονη η ανάγκη των ανθρώπων για συχνότερη επαφή με την φύση σε μικρότερους χρόνους απόστασης, καθώς ο σύγχρονος τρόπος ζωής δεν επιτρέπει τις χρονοβόρες μετακινήσεις.

Η εγγύτητα της μόνιμης κατοικίας από έναν χώρο πρασίνου παίζει σημαντικό ρόλο στην παρακίνηση των ανθρώπων να τον επισκέπτονται συχνότερα, ενώ παράλληλα το να είναι το σημείο εύκολα προσεγγίσιμο εντός της γειτονιάς, με περπάτημα ή ποδήλατο, αποτελεί και οικολογική λύση αφού αποφεύγεται η χρήση ρυποφόρων μέσων μετακίνησης. Ως εκ τούτου, είναι λογικό το 87% των ερωτηθέντων να θεωρεί την ύπαρξη rocket park απαραίτητη.

Επιπρόσθετα, το ένα τρίτο των ερωτηθέντων δήλωσε ότι χρειάζεται τουλάχιστον 20 λεπτά με τα πόδια ή απαραίτητα την χρήση μεταφορικού μέσου για να επισκεφθεί ένα χώρο πρασίνου. Οι Peschardt et al 2012 ανέφεραν πως οι χρήστες πάρκων χρειάζεται να διανύσουν πολύ μεγάλες αποστάσεις για να επισκεφθούν ένα πάρκο τσέπης. Οι Grahn και Stigsdotter 2003 διαπίστωσαν ότι η μικρότερες αποστάσεις μεταξύ κατοικίας και χώρων πρασίνου σχετίζονται με αυξημένη συχνότητα επίσκεψης σε χώρους πρασίνου. Ωστόσο οι Peschardt et al 2012 εντόπισαν ότι οι άνθρωποι είναι πιθανότερο να χρησιμοποιούσαν τα πάρκα τσέπης σε μία διαδρομή "καθ' οδόν" ή "ερχόμενοι" ή "πηγαίνοντας στο σπίτι", ακόμα και αν η απόσταση αυτή ξεπερνά στα 1000m. Σύμφωνα με τα παραπάνω φαίνεται λογικό η απόλυτη πλειοψηφία της παρούσας μελέτης να θεωρεί απαραίτητη την ύπαρξη rocket park στη γειτονιά του.

Παρά το ότι το μεγαλύτερο ποσοστό συνολικά των ερωτηθέντων έχει επιλέξει ως ανασταλτικό παράγοντα για την επίσκεψη σε χώρο πρασίνου την μεγάλη απόσταση, μεταξύ αναπήρων οι λόγοι διαφοροποιούνται, με δύο βασικούς παράγοντες την μη προσβασιμότητα (57%), και αίσθηση μη επαρκούς ασφάλειας (43%). Στις μελέτες των Kaplan 1995 και Nordh 2009 φαίνεται

επίσης ότι οι συμμετέχοντες εξέφρασαν τη σημασία της περιφραξης, της ήρεμης ατμόσφαιρας και των καλών καθισμάτων, όλα παραδείγματα κατηγοριών που σχετίζονται με το σχεδιασμό του πάρκου ή τον περιβάλλοντα χώρο του πάρκου. Ο Appleton 1975 υποδεικνύει ότι η ανάγκη για περιφραξη ή καλά καθίσματα μπορεί να υποδηλώνει την ανάγκη για έλεγχο και ασφάλεια. Συνεπώς, γίνεται εμφανές ότι για να γίνουν οι χώροι πρασίνου πιο ελκυστικοί και προσβάσιμοι για όλους, είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη οι διαφορετικές ανάγκες των χρηστών, με έμφαση στην προσβασιμότητα και την ασφάλεια. Επίσης, ο κατάλληλος σχεδιασμός είναι κρίσιμος για τη βελτίωση της εμπειρίας των επισκεπτών και την προαγωγή της χρήσης των χώρων πρασίνου.

Υποδεικνύεται παράλληλα η έντονη ανάγκη τόσο για εκσυγχρονισμό των δομών των δημόσιων πάρκων όσο και για συμπεριληπτικότερο σχεδιασμό (χρήση ράμπας αναπήρων εάν και όπου χρειάζεται, δαπεδοστρώσεις που δεν δυσχεραίνουν την πρόσβαση αμαξιδίων, επαρκή φωτισμό για την ενίσχυση του αισθήματος ασφάλειας).

Από το σύνολο των ερωτηθέντων που έχουν κατοικίδιο σκύλο, μόνο το 15% δήλωσε πως ο λόγος που δεν επισκέπτονται πάρκα είναι επειδή είναι αφιλόξενα προς τα κατοικίδια, ενώ το 57% δήλωσε πως θα αξιοποιούσε ένα rocket park ως χώρο προσωπικής χαλάρωσης. Ωστόσο το 86% δήλωσε πως θεωρεί απαραίτητη την δημιουργία ενός τέτοιου χώρου. Έτσι παρά την υπόθεση ότι οι ιδιοκτήτες κατοικίδιων θα αξιοποιούσαν ένα τέτοιο πάρκο για το κατοικίδιο τους, φαίνεται πως δεν υπάρχει άμεση σύνδεση, ή απαίτηση από έναν χώρο πρασίνου, καθώς και πάλι ως πρωταρχική ανάγκη εμφανίζεται η προσωπική χαλάρωση.

Ως προς τις προτεινόμενες επιλογές των ποκετ παρκ, τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι σημαντικότεροι παράγοντες επισκεψιμότητας ενός rocket park είναι ο χώρος να παρέχει δομές που διευκολύνουν την κοινωνικοποίηση (24,4%) και την ξεκούραση – χαλάρωση (51%). Η παροχή δομών και χώρου άθλησης, περιπάτου και παιχνιδιού παρότι αξιολογήθηκαν θετικά, δεν καταλαμβάνουν τις πρώτες θέσεις σε κανένα από τα τρία προτεινόμενα σχέδια. Όπως αναφέρεται σε έρευνες από τους Whyte 1980 και Thompson 2002, οι δραστηριότητες που επιλέχθηκαν από τους ερωτηθέντες ως επικρατέστερες κατά την επίσκεψη σε ένα πάρκο, είναι ατομικές δραστηριότητες όπως η χαλάρωση, η φιλοσοφία και το διάβασμα. Αναφέρθηκαν όμως και κοινωνικές δραστηριότητες όπως το παιχνίδι/σωματικές δραστηριότητες και η κοινωνικότητα. Το φαγητό/ποτό, που ήταν η τρίτη πιο συχνά αναφερόμενη κατηγορία, μπορεί να είναι τόσο ατομική όσο και κοινωνική δραστηριότητα. Οι κοινωνικές δραστηριότητες δεν είναι απαραίτητο να συνεπάγονται τη μετάβαση στο πάρκο με κάποιον άλλο, αλλά μπορεί να περιλαμβάνουν την επίσκεψη στο πάρκο για την συνάντηση σε αυτό. Οι σύντομες ανεπίσημες επαφές έχει βρεθεί ότι είναι εξαιρετικά σημαντικές για την ευημερία των ανθρώπων (Whyte, 1980) και θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στον αστικό σχεδιασμό και σε επίπεδο σχεδιασμού, όσον αφορά, π.χ. την τοποθέτηση των παγκάκων (Gehl, 2003).

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι οι καθημερινές ανάγκες των χρηστών από το πάρκο της γειτονιάς τους, δημιουργούνται από την έλλειψη χώρου και χρόνου για κοινωνική ζωή και χαλάρωση από την έντονη καθημερινότητα. Φαίνεται ότι το rocket park αποτελεί ένα μικρό «καταφύγιο» που βρίσκεται σε εγγύτητα και οι απαιτήσεις όσων των χρησιμοποιούν συνδέονται περισσότερο με τις ελλείψεις που προκύπτουν από τον στρεσογόνο τρόπο ζωής παρά από τις παροχές του ίδιου του πάρκου.

Παρά την προσπάθεια συσχέτισης επιλογής του πιο επιθυμητού rocket park με το φύλο, την οικογενειακή κατάσταση το επίπεδο μόρφωσης ή τον τομέα επαγγελματικής αποκατάστασης, δεν βρέθηκαν μοτίβα συσχέτισης καθώς οι ερωτηθέντες ήταν σχεδόν ίσα κατανομημένοι ανεξαρτήτως των παραπάνω. Παρομοίως στις μελέτες των Giles-Corti et al 2005, Gobster, 2002, Veitch et al 2006, Lloyd et al 2008, Adam et al 2012, Nurhayati και Amanina 2018, παρά την αρχική υπόθεση πως ατομικοί παράγοντες όπως οι ηλικία, το φύλο, η εκπαίδευση και η εθνικότητα επηρεάζουν την χρήση χώρων πρασίνου, τελικά δεν προσδιορίστηκαν συγκεκριμένοι προσωπικοί παράγοντες που συμβάλλουν στη χρήση των πάρκων τσέπης μεταξύ των ερωτηθέντων. Εξαιρέση αποτελούν οι Peschardt et al 2012 αναφέροντας πως η ηλικία και το φύλο είναι καλοί προγνωστικοί παράγοντες για τη χρήση των μικρών αστικών πάρκων για ξεκούραση και αποκατάσταση.

Η κατάταξη των πάρκων παρά τις διαφοροποιήσεις τους σε δομές και παροχές, βασίστηκε αρχικά σε κριτήρια υποκειμενικής αισθητικής (34,06%) και ύστερα στις δομές που παρείχαν (21,26%). Στο σύνολο των ερωτηθέντων η επικρατέστερη επιλογή πάρκου είναι το Γ (38%). Η επιλογή του πάρκου Γ ως δημοφιλέστερη σε συνδυασμό με τα κριτήρια επιλογής, θα μπορούσε να υποδεικνύει ότι το στοιχείο εντυπωσιασμού, το χρώμα εντός των πόλεων και κατ'επέκταση των πάρκων τους, αλλά και η ύπαρξη δημόσιων χώρων για ελεύθερη καλλιτεχνική έκφραση είναι ένα στοιχείο που παραλείπεται στον σχεδιασμό τέτοιων χώρων αλλά είναι επιθυμητό.

Κατά την προσπάθεια συσχέτισης των προτιμήσεων με την περιοχή διαμονής παρατηρήθηκε ότι ανεξάρτητα από τον τόπο μόνιμης κατοικίας ξεχωριστά σε κάθε τομέα, πρώτη επιλογή αποτελούσε η Γ, συνεπώς ήταν η επικρατέστερη επιλογή όχι μόνο και στο σύνολο του δείγματος αλλά και σε κάθε τομέα ξεχωριστά. Φαίνεται έτσι ότι σε σχέση με τους λόγους που θα επιθυμούσαν την δημιουργία ενός ποκετ παρκ, ανεξαρτήτως τόπου διαμονής οι ανάγκες είναι κοινές.

Η παρούσα πτυχιακή μελέτη επιδιώκει να διερευνήσει τις απόψεις του κοινού σχετικά με τη δημιουργία και σύνθεση μικρού μεγέθους αστικών χώρων πρασίνου, γνωστών ως "rocket parks". Παρότι η έρευνα παρέχει πρώτες ενδείξεις για τις απόψεις του κοινού, είναι απαραίτητη επιπλέον έρευνα για την πλήρη κατανόηση του θέματος. Πιθανές κατευθύνσεις περαιτέρω έρευνας περιλαμβάνουν εκτενέστερες συνεντεύξεις, έρευνα μεγαλύτερης κλίμακας

έρευνα δείγματος, και ανάλυση των συνδέσεων μεταξύ παραγόντων που επηρεάζουν τις απόψεις. Επιπλέον, μπορεί μελλοντικά να εξεταστεί η σχέση μεταξύ της εμπειρίας χρήσης των πάρκων και των αντιλήψεων για την αξία τους. Τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας θα προσφέρουν μεγαλύτερη κατανόηση για το πώς τα rocket parks αντιλαμβάνονται και ενσωματώνονται στην κοινωνία, προσφέροντας σημαντικές εισηγήσεις για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των μικρών αστικών πράσινων χώρων.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Φύλλο

- Αρσενικό
- Θηλυκό
- Άλλο

Ηλικία

Οικογενειακή κατάσταση

- Άγαμος-η-ο
- Έγγαμος-η-ο
- Συνδεδεμένος με σύμφωνο συμβίωσης
- Σε διάσταση
- Διαζευγμένος-η-ο (από γάμο ή από λύση συμφώνου συμβίωσης)
- Χήρος-α

Πόσα παιδιά έχετε (δηλώστε την ηλικία του μεγαλύτερου παιδιού)

Ύπαρξη αναπηρίας

- Κινητική
- Αισθητηριακή
- Νοητική
- Καμία

Ποιος είναι ο ανώτερος τίτλος σπουδών που κατέχετε;

- Διδακτορικό
- Μεταπτυχιακό
- Πτυχίο Πανεπιστημίου - Πολυτεχνείου ή ισότιμων σχολών
- Πτυχίο ΑΤΕΙ, ΑΣΑΠΑΙΤΕ και ισότιμων σχολών
- Πτυχίο μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, κολέγιο κλπ)
- Πτυχίο ΕΠΑΛ
- Πτυχίο Επαγγελματικών Σχολών
- Απολυτήριο Λυκείου
- Απολυτήριο Γυμνασίου
- Απολυτήριο Δημοτικού

Ποια είναι η εθνικότητά σας;

- Ελληνική
- Άλλη

Έχετε κατοικίδιο;

- Σκύλο
- Γάτα
- Άλλο
- Δεν έχω κατοικίδιο

Πού βρίσκεται ο μόνιμος τόπος κατοικίας σας;

- Ανατολικός ΤΑ
- Δυτικός ΤΑ
- Νότιος ΤΑ
- Βόρειος ΤΑ
- Κεντρικός ΤΑ

Επαγγελματική Κατάσταση

- Μαθητής / μαθήτρια
- Φοιτητής / φοιτήτρια
- Εργαζόμενος-η-ο στον ιδιωτικό τομέα
- Εργαζόμενος-η-ο στον δημόσιο τομέα
- Ελεύθερος-η-ο Επαγγελματίας
- Οικιακά
- Συνταξιούχος
- Άνεργος-η-ο

Ωράριο ασχολίας- εργασίας

- Πρωινό δωρο
- Κυλιόμενο ωράριο
- Νυχτερινή Εργασία

2. ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΗΝ ΦΥΣΗ

Πόσες φορές την εβδομάδα επισκέπτεστε κάποιον χώρο πρασίνου ;

- Καμία
- 1-2
- 3-4
- 5-6
- Κάθε μέρα

Τι σας αποτρέπει από το να επισκέπτεστε περισσότερο χώρους πρασίνου;

- Μεγάλη απόσταση από την κατοικία
- Μικρός αριθμός σημείων στάσης (καθιστικά κλπ)
- Έλλειψη χώρου για παιχνίδι- ψυχαγωγία (εξοπλισμός παιδικής χαράς – ελεύθερος χώρος για πικνικ κλπ)
- Έλλειψη αίσθησης ασφάλειας
- Έλλειψη επαρκούς φωτισμού
- Μη φιλόξενο για κατοικίδια
- Έλλειψη πρόσβασης μέσω ποδηλάτου και στάθμευσης αυτού
- Έλλειψη πρασίνου
- Έλλειψη επαρκούς σκίασης τις ηλιόλουστες ημέρες
- Μη προσβάσιμο σε άτομα με αναπηρία
- Έλλειψη καθαριότητας

Η απόσταση της κατοικίας σας από κοντινότερο χώρο πρασίνου είναι:

- 5-10 λεπτά με τα πόδια
- 11-20 λεπτά με τα πόδια
- 21-30 λεπτά με τα πόδια
- πάνω από 30 λεπτά με τα πόδια
- Υποχρεωτική χρήση ποδηλάτου
- Υποχρεωτική χρήση αυτοκινήτου
- Υποχρεωτική χρήση μέσου μεταφοράς

Είστε ικανοποιημένος-η-ο από τις παροχές του χώρου αυτού;

- Ναι
- Όχι

Τι επιπλέον θα θέλατε να υπάρχει σε ένα χώρο πρασίνου κοντά στην κατοικία σας;
Επιλέξτε το κυριότερο

- Παιδική χαρά
- Ελεύθερος χώρος ποικίλων χρήσεων (πχ για παιχνίδι, εκθέσεις, γυμναστική)
- Υπαίθριος χώρος γυμναστηρίου
- Καθιστικά και σημεία στάσης
- Περισσότερες φυτεύσεις – πράσινο
- Σημεία ενδιαφέροντος
- Εικαστικές παρεμβάσεις (πχ γλυπτά)
- Υδάτινο στοιχείο (πχ συντριβάνι)
- Περιφραγμένος χώρος κατοικιδίων
- Γήπεδο
- Άλλο

Το κυριότερο στοιχείο που θεωρείτε απαραίτητο για τον χώρο πρασίνου που επισκέπτεστε είναι:

- Περίφραξη του χώρου
- Επαρκής φωτισμός
- Κάδοι απορριμμάτων
- Παγκάκια - σημεία στάσης και ξεκούρασης
- Κιόσκι
- Infokiosk - σημείο πληροφόρησης πολιτών για τα δρώμενα του δήμου

Το κυριότερο στοιχείο που ΔΕΝ θεωρείται απαραίτητο για τον χώρο πρασίνου που επισκέπτεστε είναι:

- Περίφραξη του χώρου
- Επαρκής φωτισμός
- Κάδοι απορριμμάτων
- Παγκάκια - σημεία στάσης και ξεκούρασης
- Κιόσκι
- Infokiosk - σημείο πληροφόρησης πολιτών για τα δρώμενα του δήμου

3. ΠΟΚΕΤ ΠΑΡΚ

Γνωρίζετε τι προσφέρει το πράσινο βιοκλιματικά σε επίπεδο γειτονιάς αλλά και πόλης;

- Ναι
- Όχι

Γνωρίζετε την έννοια του Pocket park;

- Ναι
- Όχι

Pocket park ή πάρκο τσέπης θεωρείται ένας υπαίθριος χώρος πρασίνου μικρής κλίμακας, συνήθως μόνο μερικά οικόπεδα σπιτιών σε μέγεθος ή και λιγότερο (περίπου 600 τ.μ.) που βρίσκεται εντός αστικής περιοχής και περιβάλλεται από εμπορικά κτίρια ή σπίτια. Τα rocket park είναι αστικοί ανοιχτοί χώροι και παρέχουν ένα ασφαλές και φιλόξενο περιβάλλον για τα μέλη της γύρω κοινότητας.

Θεωρείτε ότι θα ήταν καλή η αξιοποίηση ενός κενού - αχρησιμοποίητου χώρου για τη δημιουργία ενός πάρκου τσέπης στη γειτονιά σας;

- Ναι
- Όχι

Θεωρείτε απαραίτητη την προσθήκη ενός πάρκου τσέπης στην περιοχή σας;

- Ναι
- Όχι

Η προσθήκη ενός πάρκου τσέπης στην περιοχή σας θα σας παρότρυνε να βγαίνετε από το σπίτι σας;

- Ναι
- Όχι

Θα βελτιώνει τον τρόπο ζωής σας και τις καθημερινές σας συνήθειες η ύπαρξή του;

- Ναι
- Όχι

Θεωρείτε ότι θα μπορούσε να συνεισφέρει σε καλλιτεχνικό επίπεδο στην γειτονιά σας;

- Ναι
- Όχι

Πώς θα αξιοποιούσατε την ύπαρξη ενός rocket park στη γειτονιά σας;

- Ως χώρο προσωπικής χαλάρωσης
- Ως χώρο διαλείματος από τη δουλειά
- Ως χώρο κοινωνικοποίησης - κοινωνικής αλληλεπίδρασης
- Ως χώρο αθλητικών δραστηριοτήτων
- Ως χώρο καλλιτεχνικής έκφρασης

4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ

Κατατάξτε τα 3 προτεινόμενα πρότυπα rocket park με σειρά προτίμησης

ΠΑΡΚΟ ΤΣΕΠΗΣ Α

ΠΑΡΚΟ ΤΣΕΠΗΣ Β

ΠΑΡΚΟ ΤΣΕΠΗΣ Γ

Με βάση ποιο κριτήριο έγινε η κατάταξή σας

- Αισθητική
- Χρηστικότητα
- Εντονότερη ύπαρξη πρασίνου
- Εγκαταστάσεις και δομές

- Παροχές
- Άλλο

Τι ανάγκες φαίνεται να καλύπτει η πρώτη σας επιλογή;

- Σημείο συνάντησης με φίλους
- Σημείο προσωπικής χαλάρωσης
- Σημείο παιχνιδιού με το παιδί
- Σημείο παιχνιδιού με το κατοικίδιο
- Σημείο άθλησης

Αξιολογήστε τα παρακάτω χαρακτηριστικά για το πρότυπο πάρκο τσέπης που επιλέξατε (όπου 1 καθόλου και 5 πάρα πολύ)

- Χώρος για περπάτημα – βόλτα 1-2-3-4-5
- Χώρος ξεκούρασης 1-2-3-4-5
- Χώρος γυμναστικής 1-2-3-4-5
- Χώρος κοινωνικοποίησης – συνάντησης 1-2-3-4-5
- Χώρος χαλάρωσης 1-2-3-4-5

Μεταξύ των παρακάτω παραγόντων, ποιοι θεωρείτε πως είναι οι σημαντικότεροι παράγοντες για να σας παρακινήσουν να χρησιμοποιείτε τον διαμορφωμένο χώρο;

- Προάγει την κοινωνική συναναστροφή – κοινωνικούς δεσμούς
- Προάγει την καλλιέργεια πνεύματος
- Προάγει την καλλιτεχνική φύση
- Προάγει τη χαλάρωση
- Προάγει τη φυσική άσκηση
- Προάγει τη ψυχική ηρεμία

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Abd El Aziz, N. (2015). Potentials of creating pocket parks in high density residential neighborhoods: The case of Rod El Farag, Cairo city. University of Cairo, Faculty of Urban and Regional Planning, Cairo, Egypt.

AbdelHafeez, M., Badran, E., & Nassar, U. (n.d.). Experiential landscape as a tool to enhance behavioral response of users in urban parks.

Adger, W. N. (2000). Social and ecological resilience: Are they related? *Progress in Human Geography*, 24(3), 347-364.

Alberti, M. (2003). Urban form and ecosystem dynamics: A scale-dependent approach. *Landscape and Urban Planning*, 64(1-2), 69-383.

Barth, D. (2020). A new approach to parks and recreation system planning to create more livable and sustainable communities.

Beatley, T. (2010). *Biophilic cities: Integrating nature into urban design and planning*. Island Press.

Benedict, M. A., & McMahon, E. T. (2006). Green infrastructure: Smart conservation for the 21st century. *Renewable Resources Journal*, 24(4), 12-17.

Carmona, M., de Magalhães, C., & Hammond, L. (2008). *Public spaces, urban spaces: The dimensions of urban design*. Routledge.

Chiesura, A. (2004). The role of urban parks for the sustainable city. *Landscape and Urban Planning*, 68(1), 129-138.

Cooper Marcus, C., & Francis, C. (1998). *People places: Design guidelines for urban open space*. John Wiley & Sons.

Dodman, D., Diep, L., & Colenbrander, S. (2017). Making the case for the nexus between resilience and resource efficiency at the city scale. *International Journal of Urban Sustainable Development*, 9(2), 97-106.

Duany, A., Speck, J., Lydon, M., & Goffman, E. (2011). The smart growth manual. Sustainability: Science, Practice and Policy, 7(2), 89-90.

Escobedo, F. J., Kroeger, T., & Wagner, J. E. (2011). Urban forests and pollution mitigation: Analyzing ecosystem services and disservices. *Environmental pollution*, 159(8-9), 2078-2087.

Francis, M. (2010). *Parks and recreation system planning: A new approach for creating sustainable, resilient communities*. Island Press.

Gehl, J. (2010). *Cities for people*. Island Press.

Gehl, J., & Gemzøe, L. (2001). *Public spaces, public life: The Danish experience*. Danish Architectural Press.

Gehl, J., Kaefer, L. J., & Reigstad, S. (2006). Close encounters with buildings. *Urban Design International*, 11, 29-47.

Giles-Corti, B., Broomhall, M. H., Knuiaman, M., Collins, C., Douglas, K., Ng, K., & Donovan, R. J. (2005). Increasing walking: How important is distance to, attractiveness, and size of public open space? *American Journal of Preventive Medicine*, 28(2), 169-176.

Grahn, P., & Stigsdotter, U. A. (2003). Landscape planning and stress. *Urban Forestry & Urban Greening*, 2(1), 1-18.

Grinde, B., & Patil, G. G. (2009). Biophilia: Does visual contact with nature impact on health and well-being? *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 6(9), 2332-2343.

GTP Headlines. (2021). Athens is getting more green spaces, welcomes another pocket park.

Hamdy, M., & Plaku, R. (2021). Pocket parks: Urban living rooms for urban regeneration. *Civil Engineering and Architecture*, 9, 747-759.

Haughton, G., & Hunter, C. (1994). *Sustainable cities*. Jessica Kingsley Publishers/Regional Studies Association.

Hunt, J. D. (1986). *Garden and grove: The Italian Renaissance Garden in the English imagination, 1600-1750*. Dumbarton Oaks Research Library and Collection.

Imperatives, S. (1987). *Report of the World Commission on Environment and Development: Our common future*.

Jabareen, Y. (2006). Sustainable urban forms: Their typologies, models, and concepts. *Journal of Planning Education and Research*, 26, 38-52.

Kabisch, N., Korn, H., Stadler, J., & Bonn, A. (2017). *Nature-based solutions to climate change adaptation in urban areas: Linkages between science, policy and practice*. Springer Nature. Switzerland, 2017

Kabisch, N., Strohbach, M., Haase, D., & Kronenberg, J. (2016). Urban green space availability in European cities. *Ecological indicators*, 70, 586-596.

Kaplan, R., & Kaplan, S. (1989). *The experience of nature: A psychological perspective*. Cambridge University Press.

Kaplan, R., & Kaplan, S. (1989). *The experience of nature: A psychological perspective*. Cambridge University Press.

Kaplan, S. (1995). The restorative benefits of nature: Toward an integrative framework. *Journal of Environmental Psychology*, 15(3), 169-182. [https://doi.org/10.1016/0272-4944\(95\)90001-2](https://doi.org/10.1016/0272-4944(95)90001-2)

Keniger, L. E., Gaston, K. J., Irvine, K. N., & Fuller, R. A. (2013). What are the benefits of interacting with nature? *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *10*(3), 913-935.

Kerishnan, P. B., & Maruthaveeran, S. (2021). Factors contributing to the usage of pocket parks—A review of the evidence. *Urban Forestry & Urban Greening*, *58*, 126985.

Korpela, K., Kyttä, M., & Hartig, T. (2002). Restorative experience, self-regulation, and children's perceived health in urban green settings. *Journal of Environmental Psychology*, *22*(1-2), 109-123.

Łabuz, R. (2019). Pocket park - A new type of green public space in Kraków (Poland). In *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering* (Vol. 471, p. 112018).

LeFlore, A. J. (2012). Increasing urban open space through pocket parks.

Malek, N. A., & Nashar, A. (2018). Use pattern and activities: The evaluation of Malaysian green open space design. *Planning Malaysia*, *16*.

Manzano-Agugliaro, F., Montoya, F. G., Sabio-Ortega, A., & García-Cruz, A. (2015). Review of bioclimatic architecture strategies for achieving thermal comfort. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, *49*, 736-755.

Mwende, M. M. (2018). The economic impact of pocket parks on residential property values: Case study - Madison, Wisconsin (Doctoral dissertation, University of Wisconsin--Whitewater).

Newman, P., & Jennings, I. (2008). *Cities as sustainable ecosystems: Principles and practices*. Island Press.

Nordh, H., & Østby, K. (2013). Pocket parks for people - A study of park design and use. *Urban Forestry & Urban Greening*, *12*(1), 12-17.

Nordh, H., Hartig, T., Hagerhall, C. M., & Fry, G. (2009). Components of small urban parks that predict the possibility for restoration. *Urban Forestry & Urban Greening*, *8*(4), 225-235.

Oberndorfer, E., Lundholm, J., Bass, B., Coffman, R. R., Doshi, H., Dunnett, N., ... & Rowe, B. (2007). Green roofs as urban ecosystems: ecological structures, functions, and services. *BioScience*, *57*(10), 823-833

Organisation for Economic Cooperation and Development. (2000). Shaping the urban environment in the 21st century. OECD.

Patacchini, E., Zenou, Y., Henderson, J. V., & Epple, D. (2009). Urban sprawl in Europe. Brookings-Wharton Papers on Urban Affairs, 125-149.

Peschardt, K. K. (2014). Health promoting pocket parks in a landscape architectural perspective (pp. 24-25). Frederiksberg: Department of Geosciences and Natural Resource Management, University of Copenhagen.

Peschardt, K. K., Schipperjin, J., & Stigsdotter, U. K. (2012). Use of small public urban green spaces (SPUGS). *Urban Forestry & Urban Greening*, *11*(3), 235-244.

- Pinderhughes, R. (2011). *Creating walkable and bikeable communities*. American Planning Association.
- Ragusea, A. (2010). Boston 1850-1900: 'A city so grand.' Radio Boston.
- Reich, C. J. (2020). Exploring placemaking in Oslo: Critical perspectives on the "making" of places. Oslo Metropolitan University.
- Rigolon, A. (2016). A complex landscape of inequity in access to urban parks: A literature review. *Landscape and Urban Planning, 153*, 160-169.
- Rosso, F., Cappa, F., Spitzmiller, R., & Ferrero, M. (2022). Pocket parks towards more sustainable cities. Architectural, environmental, managerial and legal considerations towards an integrated framework: A case study in the Mediterranean region. *Environmental Challenges, 7*, 100402.
- Roudaia, E., Bennett, P. J., & Sekuler, A. B. (2013). Contour integration and aging: The effects of element spacing, orientation alignment and stimulus duration. *Frontiers in Psychology, 4*, 356.
- Shahhosseini, H., Kamal, M. S., Maulan, S., & Samimi, P. M. (2021). A comprehensive study of preferences toward urban pocket parks.
- Shanahan, D. F., Bush, R., Gaston, K. J., Lin, B. B., Dean, J. H., Barber, E., & Fuller, R. A. (2016). Health benefits from nature experiences depend on dose. *Scientific Reports, 6*, 28551.
- Simonds, J. O. (1997). *Landscape architecture: A manual of environmental planning and design*. McGraw-Hill.
- Sinou, M., & Kenton, A. G. (2013). Parameters contributing to the design of a successful urban pocket park. In PLEA.
- Snyder & Associates. (2023). Mini parks with maximum value — Create an urban oasis with a pocket park. National Recreation and Park Association. *Snyder & Associates*.
- Stephanak, T. (2021). Local economic development: Pocket Park in town center. Burlington Cable Access Television News.
- Talen, E. (2013). *Design for diversity: Exploring socially mixed neighborhoods*. Island Press.
- Thacker, C. (1999). *The history of gardens*. University of California Press.
- Thorpe, D. (2003). A history of greenspace and parks. Retrieved from <https://www.davidthorpe.info/parkhistory/municipalparks.html>.
- United Nations Environment Programme (UNEP). (2017). *Green spaces: Better cities, better lives*. UNEP.
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*.

Van den Berg, A. E., Maas, J., Verheij, R. A., & Groenewegen, P. P. (2010). Green space as a buffer between stressful life events and health. *Social Science & Medicine*, *70*(8), 1203-1210.

Veitch, J., Bagley, S., Ball, K., & Salmon, J. (2006). Where do children usually play? A qualitative study of parents' perceptions of influences on children's active free play. *Health & Place*, *12*(4), 383-393.

Wells, N. M., & Evans, G. W. (2003). Nearby nature: A buffer of life stress among rural children. *Environment and Behavior*, *35*(3), 311-330.

Whyte, W. H. (1980). *The social life of small urban spaces*.

Williams, K., Burton, E., & Jenks, M. (Eds.). (2000). *Achieving sustainable urban form*. Routledge.

Wood, C., Hargreaves, D. J., & Staats, H. (Eds.). (2013). *The Oxford handbook of environmental and conservation psychology*. Oxford University Press.

World Health Organization. (2016). *Urban green spaces and health: A review of evidence*. World Health Organization.

Zhao, J., & Wang, X. (2022). Effects of landscape types and complexity along path on mental restoration.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Greek News Agenda, (2021) The pocket parks of Athens.

LAVART, (2020) Η κοινωνική διάσταση της αρχιτεκτονικής – ο σχεδιασμός ως ακτιβισμός.

X-PATATHENS, (2021). The Pocket Parks of Athens - A Great Way to Tackle Pollution.

Ypodomes.com. (2021). Δήμος Αθηναίων: Έτοιμο το 8ο πάρκο «τσέπης» στα Πατήσια. Ypodomes.com. <https://ypodomes.com/dimos-athinaion-etoimo-to-8o-parko-tsepis-sta-patisia/>

Ypodomes.com. (2021). Νέο πάρκο τσέπης αποκτούν τα Σεπόλια. Ypodomes.com. <https://ypodomes.com/foto-neo-parko-tsepis-apoktoyn-ta-sepolia/>

Αναγνώστου, Σ. (2010). Οι σύγχρονες μορφές της αστικοποίησης και το ζήτημα της στατιστικής παρακολούθησής της. Η πρόταση ενός σχετικού μεθοδολογικού προτύπου για την Ελλάδα [PhD]. Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Γλαντζή Α., Ράμφου Β. (2012). Αστικοί Πράσινοι Χώροι: Ιστορική διερεύνηση της εξέλιξης τους και εισαγωγή στην έννοια της βιωσιμότητας. ΕΜΠ

Γοσποδίνη Α., Μπεριάτος Η. (2006). Τα νέα αστικά τοπία και η ελληνική πόλη. Εκδόσεις Κριτική. Αθήνα.

Ελευθεριάδης, Α., & Ματζήρης, Ε. (2013). Αστικό πράσινο: Οφέλη, προβλήματα, σχεδιασμός, διαχείριση. City Branding. https://www.citybranding.gr/2013/04/blog-post_8.html

Καλούδης Σ. (2017). ΠΑΡΚΑ ΑΝΑΨΥΧΗΣ ΣΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟ ΙΣΤΟ ΤΟΥ ΛΕΚΑΝΟΠΕΔΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ.

Κάλφας, Δ. Γ. (2021). Η συμβολή του αστικού και περιεστικού πρασίνου στη βιωσιμότητα της πόλης της Φλώρινας. <https://doi.org/10.12681/eadd/45951>

Καπετάνιος, Α. (2006). ΑΤΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΣΙΝΟ. Urban Point LANDSCAPE ARCHITECTURE.

<https://www.urbanpoint.gr/%CE%B1%CF%84%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF-%CF%84%CE%BF%CF%80%CE%B9%CE%BF-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%80%CF%81%CE%B1%CF%83%CE%B9%CE%BD%CE%BF/>

Λούβη, Ε., & Ξιφαράς, Δ. (2013). Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία Γ' Γυμνασίου. Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.

Μία νέα «πράσινη» γειτονιά στα Πετράλωνα – Μεγαλώνει το δίκτυο των πάρκων «τσέπης» στην Αθήνα. (2021). <https://athina984.gr/2021/10/07/mia-nea-prasini-geitonia-dimioyrgeitai-sta-petralona-megalonei-to-diktyo-ton-parkon-tsepis-stin-athina/>

Μπαγινέτας, Κ. (2012). Η αξία και ο ρόλος του αστικού πρασίνου. Δρ ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΓΙΝΕΤΑΣ.

Οικονομικός Ταχυδρόμος, (2021) «Πάρκα τσέπης»: Επεκτείνονται στις γειτονιές της Αθήνας – Μια νέα «όαση» πρασίνου στο Μεταξουργείο. <https://www.ot.gr/2021/06/09/green/parka-tsepis-epekteinontai-stis-geitonies-tis-athinas-mia-nea-oasi-prasinou-sto-metaksourgeio/>

ΠΟΛΥΖΟΣ, Σ. (2019). ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.

Τζώρτζη Τ. (2000). Αισθητική, Λειτουργική και Οικολογική Συμπεριφορά των Δενδροστοιχειών και Πάρκων στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Αριστοτέλειο πανεπιστήμιο.

Τρία νέα «πάρκα τσέπης» σε Γούβα, Πετράλωνα και Πατήσια. (2021). Sepolia.net. <https://sepolia.net/d-athinaion/tria-nea-parka-tsepis-se-gouvna-petralona-kai-patisia>

Φάσσα, & Βαλάκου. (2017). Αστικό πράσινο και οικιστικός ιστός. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Χαραλαμπίδου, Β. (2020). Πρακτικές βιώσιμης ανάπτυξης – Διδάγματα από το παράδειγμα της Λισαβόνας. Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΙΚΟΝΩΝ – ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικόνα 1. https://www.gardenvisit.com/gardens/derby_arboretum

Εικόνα 2. <https://parisjetaime.com/culture/bois-de-boulogne-p1116>

Εικόνα 3. https://en.wikipedia.org/wiki/Golden_Gate_Park

Εικόνα 4. <https://www.sempergreen.com/en/about-us/news/10-of-the-best-sustainable-city-plans-in-the-world>

Εικόνα 5. <https://www.hoteldesign.gr/hotel-design-trends/prasinistegi/>

Εικόνα 6. φωτογραφία Kevin Robert Perry

Εικόνα 7. <https://gsco.gov.gr/sdqs/>

Εικόνα 8. https://www.archdaily.com.br/br/956639/pocket-parks-respiros-urbanos-em-pequena-escala/60218f9af91c81f8ad000068-pocket-parks-respiros-urbanos-em-pequena-escala-imagem?next_project=no

Εικόνα 9. <https://www.lifetreecheck.eu/en/Databaze/2020/Krakov-Pocket-Parks>

Εικόνα 10. <https://www.gayatravel.com.my/hss-pocket-park-an-oasis-in-historic-downtown-kuala-lumpur/>

Εικόνα 11. <https://www.thegardencontinuum.com/pocket-parks>

Εικόνα 12. <https://land8.com/nyc-landscape-architecture-travel-series-5-paley-park/>

Εικόνα 13. <https://www.snyder-associates.com/projects/gallery-garden-pocket-park/>

Εικόνα 14. <https://www.tclf.org/landscapes/greenacre-park>

Εικόνα 15. <http://www.wildwestend.london/stories-feed/georges-park-green-oasis>

Εικόνα 16. <https://www.archdaily.com/954115/pocket-park-on-xinhua-road-shanghai-shuishi>

Εικόνα 17. <https://www.archdaily.com/954115/pocket-park-on-xinhua-road-shanghai-shuishi>

Εικόνα 18. https://www.researchgate.net/publication/271999461_Neither_ordinary_nor_global_a_reflection_on_the_'extra-ordinary'_expansion_of_Athens

Εικόνα 19. <https://www.enikos.gr/society/pocket-parks-pos-gennithike-i-idea-gia-ta-parka-tsepis-tis-athina/1568208/>

Εικόνα 20. <https://www.greeknewsagenda.gr/topics/culture-society/7486-pocket-parks>

Εικόνα 21. <https://www.enikos.gr/society/pocket-parks-pos-gennithike-i-idea-gia-ta-parka-tsepis-tis-athina/1568208/>

Εικόνα 22. <https://www.ot.gr/2021/06/09/green/parka-tsepis-epekteinontai-stis-geitonies-tis-athinas-mia-nea-oasi-prasinou-sto-metaksourgeio/>

Εικόνα 23. <https://ypodomes.com/foto-neo-parko-tsepis-apoktoyn-ta-sepolia/>

Εικόνα 24. <https://athina984.gr/2021/10/07/mia-nea-prasini-geitonia-dimioyrgeitai-sta-petralona-megalonei-to-diktyo-ton-parkon-tsepis-stin-athina/>

Εικόνα 25. <https://sepolia.net/d-athinaion/tria-nea-parka-tsepis-se-goyva-petralona-kai-patisia>

Εικόνα 26. <https://ypodomes.com/dimos-athinaion-etoimo-to-8o-parko-tsepis-sta-patisia/>

Εικόνα 27.
<https://dspace.lib.ntua.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/45242/%CE%94%CE%B9%CF%80%CE%BB%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%95%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1.pdf>

Εικόνα 28.
<https://dspace.lib.ntua.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/45242/%CE%94%CE%B9%CF%80%CE%BB%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%95%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1.pdf>

Εικόνα 29.
<https://dspace.lib.ntua.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/45242/%CE%94%CE%B9%CF%80%CE%BB%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%95%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1.pdf>

Εικόνα 30.
<https://dspace.lib.ntua.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/45242/%CE%94%CE%B9%CF%80%CE%BB%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%95%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1.pdf>

Εικόνα 31.
<https://dspace.lib.ntua.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/45242/%CE%94%CE%B9%CF%80%CE%BB%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%95%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1.pdf>

Εικόνα 32. <http://geodata.gov.gr/dataset/corine-2000>

Εικόνα 33-51. *ιδίαν επεξεργασία*

ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Γράφημα 1 – 25. ιδίαν επεξεργασία

ΣΧΗΜΑ

Σχήματα 1-26. ιδίαν επεξεργασία

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1. *ΕΛ.ΣΤΑΤ, 2011*

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 1. Καλούδης Σ. (2017). ΠΑΡΚΑ ΑΝΑΨΥΧΗΣ ΣΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟ ΙΣΤΟ ΤΟΥ ΛΕΚΑΝΟΠΕΔΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ.